

საქართველოს მთავრობა

ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები

2014-2017 წლებისათვის

(გადამუშავებული ვარიანტი)

თბილისი

2013

თავი I

სამთავრობო პროგრამა

„ძლიერი, დემოკრატიული, ერთიანი საქართველოსთვის“

ძირითადი დებულებები

2012 წლის 1 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებით საქართველოს მოსახლეობამ მკაფიო ნება გამოხატა და მხარი დაუჭირა ქვეყანაში რადიკალური ცვლილებების განხორციელებას.

ახალარჩეული საქართველოს ხელისუფლება განახორციელებს ფართომასშტაბიან რეფორმებს ყველა სტრატეგიული მიმართულებით, ხალხის აქტიური მონაწილეობით გაატარებს კონსტიტუციურ რეფორმას; მნიშვნელოვნად შეცვლის საკანონმდებლო ბაზას; აამოქმედებს სახელმწიფო ორგანოთა დაბალანსებულ და გაწონასწორებულ მოდელს, რეალურ თვითმმართველობას; უზრუნველყოფს მრავალპარტიული პოლიტიკური სისტემის არსებობას; გაათავისუფლებს საჯარო სამსახურებს პოლიტიკური წნეხისგან; განსაზღვრავს ქვეყნის უახლოესი, საშუალო და გრძელვადიანი განვითარების პოლიტიკას.

საქართველოში განვითარდება ლიბერალურ-დემოკრატიულ ღირებულებებზე დაფუძნებული ინსტიტუტები. უზრუნველყოფილი იქნება მოქალაქეების კონსტიტუციური უფლებების ხელშეუხებლობა, დანაშაულისათვის სასჯელის გარდაუვალობა და პოლიტიკური ნიშნით დევნის დაუშვებლობა, რისთვისაც დამკვიდრდება კანონის უზენაესობა. სასამართლო და სამართალდაცვის ორგანოები გაათავისუფლდებიან პოლიტიკური ზეწოლისგან.

უზრუნველყოფილი იქნება ქვეყნის უსაფრთხოება და რეგიონალური პოზიციების გამყარება, რისთვისაც გაღრმავდება ინტეგრაცია ევროკავშირსა და ნატოსთან. დაიწყება და შეუქცევადი გახდება ქვეყნის გამთლიანების პროცესი, რისთვისაც მოიძებნება აფხაზებსა და ოსებთან დიალოგის გზები, საერთაშორისო თანამეგობრობის მხარდაჭერით მიღწეული იქნება კონკრეტული შედეგები რუსეთთან მოლაპარაკებებში.

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა დაეფუძნება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებსა და ღირებულებებს. მთავრობა დაძლევს უმუშევრობას და სიღარიბეს, უნარიან და მშრომელ მოქალაქეებს შეუქმნის სიმდიდრისა და კეთილდღეობის პირობებს, რისთვისაც განავითარებს წვრილ და საშუალო ბიზნესს და სოფლის მეურნეობას, დაიცავს კერძო საკუთრებას და შრომით უფლებებს, უზრუნველყოფს მსოფლიო ეკონომიკურ სისტემაში ქვეყნის ინტეგრირებას; შრომისუუნარო მოქალაქეებს

შეუქმნის ცხოვრების ღირსეულ პირობებს, რისთვისაც დაამკვიდრებს უსაფრთხო სოციალურ გარემოს და განავითარებს სოციალური სოლიდარობის სისტემას; იზრუნებს ქვეყნის ეროვნულ-კულტურულ მემკვიდრეობაზე და ხელს შეუწყობს საგანმანათლებლო და სოციალურ-ეკონომიკურ მოდერნიზაციას.

უზრუნველყოფილი იქნება მედიის დამოუკიდებლობა და მისი დაფინანსების გამჭვირვალობა, სარეკლამო ბაზრის დემონოპოლიზაცია; დაკანონდება „მასთქერისა“ და „მასთფერის“ პრინციპები; მოხდება კომუნიკაციების ეროვნული კომისიისა და საზოგადოებრივი მაუწყებლის დეპოლიტიზება; სახელმწიფო ხელს შეუწყობს პრესის გავრცელებას, განსაკუთრებით კი, რეგიონებში.

პარტიების დაფინანსების სისტემა შეიცვლება ისე, რომ უზრუნველყოფილი იყოს მათი საქმიანობა და საარჩევნო კამპანიის სრულფასოვნად წარმართვა.

შესწავლილ იქნება საკუთრების უფლების ტოტალური დარღვევის შედეგად შექმნილი ვითარება და დაისახება მისი გამოსწორების გზები, ქვეყნის რეალური ფინანსური შესაძლებლობის გათვალისწინებით; ასევე შესწავლილ იქნება საქართველოში ბოლო წლებში გავრცელებული „ელიტარული კორუფციის“ მასშტაბები და მექანიზმები და დაისახება მისი აღმოფხვრის გზები.

მთავრობის პოლიტიკა დაეფუძნება საქართველოს მოსახლეობის მიერ მკაფიოდ გამოხატულ ინტერესებს. მოქალაქეთა ჩაბმულობა სამთავრობო პოლიტიკის დაგეგმვისა და რეალიზაციის პროცესის უმთავრესი საფუძველი იქნება.

პროგრამული მიმართულებები

საქართველოს სახელმწიფოს კონსტიტუციური მოწყობა

იმისათვის, რომ გამოირიცხოს ავტორიტარული (ერთპიროვნული ან ერთპარტიული) მმართველობა, საწყის ეტაპზევე საჭიროა, სულ ცოტა, კონსტიტუციის შესაბამისი ნაწილის შეცვლა და სახელმწიფო მმართველობის სათანადო მოდელის შემოღება. ეს საზოგადოებასთან ფართო კონსულტაციების საფუძველზე განხორციელდება.

„ქართულ ოცნებაში“ შემავალი სუბიექტების უმრავლესობა უპირატესობას ანიჭებს საპარლამენტო მმართველობას. თუმცა, საბოლოო გადაწყვეტილება კონსტიტუციური მოწყობის თაობაზე მიღებულ იქნება ფართო სამოქალაქო შეთანხმების საფუძველზე, რაც უზრუნველყოფს გადაწყვეტილების მიღებისას ყველა გონივრული მოსაზრებისა და ინტერესის მაქსიმალურად გათვალისწინებას.

კონსტიტუციით დადგინდება მმართველობის ისეთი მოდელი, რომელიც, ერთი მხრივ, უზრუნველყოფს მთავრობის სტაბილურობას, ხოლო, მეორე მხრივ, პოლიტიკურ ოპოზიციას მისცემს რეალურ ბერკეტებს ხელისუფლების საქმიანობის ქმედითი და

დროული კონტროლის განსახორციელებლად.

ტერიტორიული სახელმწიფოებრივი მოწყობა და თვითმმართველობა

ხელისუფლების ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ტერიტორიულ თვითმმართველობას. ძლიერი თვითმმართველობა უზრუნველყოფს მოქალაქეთა ინტერესების ასახვას სახელმწიფოს მართვაში.

თვითმმართველობის ორგანოებს გადაეცემათ შესაბამისი საკუთარი (ექსკლუზიური) უფლებამოსილება, ფინანსები და საკუთრება, მათ ეყოლებათ არჩევითი წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები. ცენტრალიზებული, ერთპიროვნული და გაუაზრებელი პროექტების ნაცვლად, სწორედ თვითმმართველობის ორგანოები უზრუნველყოფენ თითოეული მოქალაქის საჯარო მომსახურების ძირითად ნაწილს, ყოფით და ინფრასტრუქტურულ გარემოს. ყოველ თვითმმართველ ერთეულში გაიხსნება მომსახურების ცენტრი, რომელსაც ექნება მოქალაქისთვის საჯარო მომსახურების გაწევის ფუნქციები.

რამდენჯერმე გაიზრდება თვითმმართველობების საბიუჯეტო შემოსავლები; თვითმმართველ ერთეულებს საკუთრებაში გადაეცემათ ადგილობრივი მნიშვნელობის სახელმწიფო ქონება, მათ შორის, თვითმმართველი ერთეულის ტერიტორიაზე არსებული არაპრივატიზებული როგორც სასოფლო-სამეურნეო, ისე არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის რესურსების დიდი ნაწილი.

პირველ ეტაპზე განისაზღვრება ყოველი დასახლების (სოფლის, დაბის, ქალაქის) იურიდიული სტატუსი. მათ საკუთრებაში გადაეცემათ არსებობისა და განვითარებისთვის აუცილებელი მიწა (სავარგულები, საძოვრები, ტყე), წყალი, უძრავი ქონება. ადგილობრივ მოსახლეობასთან თანამშრომლობით მოხდება რესურსულად მეტ-ნაკლებად თვითკმარი თემების შექმნა ადგილობრივი სპეციფიკის გათვალისწინებით.

რეფორმის მიმდინარეობის პროცესში მაქსიმალურად იქნება შესწავლილი ადგილობრივი ადამიანური და მატერიალური რესურსები, სოფლების ურთიერთთავსებადობა თემის შესაქმნელად და სხვა ფაქტორები. ქალაქებში, ხოლო თემების შექმნის კვალობაზე – თემებში, სუბსიდიარობის პრინციპის დაცვით, შეიქმნება ადგილობრივი თვითმმართველობა პირდაპირი წესით არჩეული საკრებულოებისა და მერების/გამგებლების სახით; თვითმმართველ თემებში შემავალ სოფლებს ეყოლებათ არა დანიშნული, არამედ მათ მიერ არჩეული მამასახლისი.

დაიწყება სამხარეო თვითმმართველობის ჩამოყალიბების პროცესი, გარდამავალ ეტაპზე კი მოხდება: მხარეებისათვის ტერიტორიულ-სამართლებრივი სტატუსის მინიჭება, მათთვის რეალური უფლებამოსილების გადაცემა და რესურსული უზრუნველყოფა,

მმართველობის დემოკრატიული ფორმებისა და მექანიზმის ჩამოყალიბება; რეგიონს მიენიჭება ტერიტორიული ერთეულის სტატუსი. იგი უზრუნველყოფილი იქნება სტაბილური საბიუჯეტო შემოსავლებითა და უფლებამოსილებით.

ჩამოყალიბდება თვითმმართველობის მოხელეთა სწავლების ქმედითი სისტემა; უზრუნველყოფილი იქნება მოხელეთა უწყვეტი მომზადება, გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება; საქართველოს მაღალმთიანი ზონის განვითარებისათვის ამოქმედდება ფინანსური სტიმულირების სისტემა.

სასამართლო ხელისუფლება

სასამართლო რეფორმის კონცეფცია გახდება პოლიტიკური ხელისუფლების ზემოქმედებისაგან სასამართლოს გათავისუფლების საფუძველი; მართლმსაჯულება გახდება დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი; განხორციელდება ქმედითი საკონსტიტუციო კონტროლი.

სასამართლო ხელისუფლების ორგანიზაციასა და მოსამართლეთა დისციპლინურ პასუხისმგებლობას განხორციელებს თავად სასამართლო ხელისუფლება. უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლოს ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა, მათ შორის, სასამართლოს ფინანსური დამოუკიდებლობითაც. უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლო ხელისუფლების ადმინისტრირების პროცესის სრული გამჭვირვალობა და მართლმსაჯულების მთელი პროცესის საჯაროობა.

გაფართოვდება საკონსტიტუციო სასამართლოს უფლებამოსილება და შეიქმნება ადამიანის უფლებათა დაცვის ეფექტიანი შიდასახელმწიფოებრივი მექანიზმი.

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა

რეალურად განხორციელდება სამართლიანი სასჯელის პოლიტიკა; გამოირიცხება დანაშაულთა ერთობლიობისას სასჯელის დანიშვნა მხოლოდ შეკრების წესით და გათვალისწინებული იქნება სამართლიანი სასჯელის დანიშვნის საუკეთესო მოდელები; დადგინდება სასჯელად გამოყენებული ფულადი ჯარიმის ზედა ზღვარი; გადაიხედება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებისათვის, აგრეთვე პირადი მოხმარებისათვის მისი მცირე ოდენობით შექმნის ან/და შენახვისათვის; სასჯელის მოხდის რეჟიმი იქნება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი და სრულად იქნება დაცული ადამიანის უფლებები.

საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტი გახდება სამართლიანი, მაქსიმალურად იქნება გათვალისწინებული დაზარალებულის ინტერესები. ამასთან, განსაკუთრებით შეეწყობა ხელი ორგანიზებული თუ სხვა სახის დანაშაულის გამოვლენასა და გამოძიებას.

აიკრძალება საპროცესო შეთანხმების დადება არასრულწლოვანთა საქმეებზე; უპირატესობა მიენიჭება აღდგენით მართლმსაჯულებასა და რესოციალიზაციის პოლიტიკის განხორციელებას; პირობითი მსჯავრის გამოყენება მოხდება არა მხოლოდ საპროცესო შეთანხმების დადებისას, არამედ სასამართლოს მიერ, მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დანაშაულის ჩამდენი დამნაშავის მიმართ, კანონმდებლობით განსაზღვრული სამართლიანი საფუძვლებით. პირობითი მსჯავრის ვადაზე ადრე გაუქმებასა და ნასამართლობის მოხსნას გადაწყვეტს მხოლოდ სასამართლო.

შეიზღუდება პროკურატურის განუსაზღვრელი უფლებამოსილება. გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის ეტაპზე ბრალდებულისა და დაზარალებულის უფლებების დასაცავად სასამართლოში გასაჩივრდება შემაჯამებელი საპროცესო დოკუმენტები; გაძლიერდება ადვოკატურის ინსტიტუტი, რათა სრულად ამოქმედდეს შეჯიბრებითობის პრინციპი და ბოლო მოეღოს პროკურორის დიქტატს გამოძიების ეტაპზე და სამართალწარმოების პროცესში; ათასობით უკანონოდ თავისუფლებაღკვეთილის დარღვეული უფლებების აღსადგენად გონივრულ ვადებში გადაისინჯება მათი საქმეები.

პროკურატურის რეფორმა

პროკურატურა ჩამოყალიბდება დამოუკიდებელ სამართალდაცვის ორგანოდ იუსტიციის სამინისტროს სისტემაში. მას უხელმძღვანელებს მთავარი პროკურორი და არა იუსტიციის მინისტრი. მთავარ პროკურორს კონსტიტუციით განსაზღვრული ვადით (სულ ცოტა, 5 წლით), პარლამენტის თანხმობით, თანამდებობაზე დანიშნავს საქართველოს პრეზიდენტი, ხოლო თანამდებობიდან მისი ვადამდე გათავისუფლება მოხდება მხოლოდ იმპიჩმენტის წესით ან საქართველოს პრეზიდენტის დასაბუთებული გადაწყვეტილებით, პარლამენტის თანხმობის საფუძველზე.

პროკურატურის ფუნქცია იქნება საზოგადოების დაცვა დანაშაულისაგან, ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის, აგრეთვე დაზარალებულის კანონიერ უფლებათა დაცვა და საგამოძიებო ორგანოთა მართლზომიერი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა მათი საქმიანობის ზედამხედველობით.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს რეფორმა

აუცილებელია შინაგან საქმეთა სამინისტროს გარდაქმნა საშინაო საქმეთა სამინისტროდ და მისი სამოქალაქო სამსახურად ჩამოყალიბება, რომელიც მმართველობას განხორციელებს საშინაო პოლიტიკის მნიშვნელოვან სფეროებში. აუცილებელია პოლიციის საქმიანობის საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმის უზრუნველყოფა.

პოლიციელები გათავისუფლდებიან პოლიტიკური წნეხისაგან და შეიქმნება მათი საქმიანობის ხელშეუხებლობის სამართლებრივი გარანტიები. მართლწესრიგის უზრუნველმყოფი ორგანოების დეპოლიტიზება და მათი დამოუკიდებლობა არის მოქალაქეების, მათ შორის, ამ ორგანოების თანამშრომელთა უფლებების დაცვის

მნიშვნელოვანი გარანტია.

შსს–ს სისტემის რეორგანიზაციის შედეგად ჩამოყალიბდება პოლიციის ფუნქციის მქონე 2 მნიშვნელოვანი დეპარტამენტი: პოლიციის დეპარტამენტი, რომელშიც შევა ორი მნიშვნელოვანი ქვესტრუქტურა – (1) საპატრულო და კრიმინალური პოლიცია და (2) საზღვრის დაცვის პოლიციის დეპარტამენტი.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემიდან გამოიყოფა სახელმწიფო უშიშროების სამსახურები და შეიქმნება ერთიანი დამოუკიდებელი სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური ახალი შინაარსით, სტრუქტურითა და ფორმით, ოპტიმალური რაოდენობის მაღალი კვალიფიკაციის საკადრო შემადგენლობით, რომელიც გარკვეულ სამოქალაქო კონტროლს დაექვემდებარება. მნიშვნელოვანია აღნიშნული სამსახურის საქმიანობის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა, რაც, პირველ რიგში, მისი ხელმძღვანელის დანიშვნის წესში უნდა გამოიხატოს – სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის უფროსს საქართველოს პარლამენტი დაამტკიცებს პრეზიდენტის წარდგენით. ამ სამსახურის საქმიანობა უნდა იყოს საიდუმლო ინფორმაციის მოძიება, ანალიზი, სისტემატიზაცია და მისი რეალიზაცია. სისხლისსამართლებრივი დევნა სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის უფლებამოსილება არ უნდა იყოს.

საჯარო სამსახურის რეფორმა

შეიქმნება საჯარო სამსახურის ისეთი მოდელი, რომლის ამოქმედების შედეგად საჯარო მოხელის დასაქმება და გათავისუფლება დამოკიდებული არ იქნება პოლიტიკაზე. კანონით განმტკიცდება პროფესიული საჯარო მოხელის საქმიანობის ისეთი ძირითადი პრინციპები, როგორცაა უვადოდ დანიშვნა, პოლიტიკური მიუკერძოებლობა, კარიერის პრინციპი, სახელმწიფოს მხრიდან ზრუნვის ვალდებულება, სამსახურიდან თვითნებური გათავისუფლებისაგან დაცვა, სოციალური გარანტიები და სხვ. ხელისუფლების შეცვლა აღარ გამოიწვევს საჯარო სამსახურიდან კადრების დათხოვნას. კანონით ზუსტად განისაზღვრება მოხელის სამსახურიდან გათავისუფლების სამართლებრივი საფუძვლები.

სამოქალაქო ინტეგრაცია და ეროვნული უმცირესობების უფლებების დაცვა

ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენლები აქტიურად იქნებიან ჩაბმული ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებსა და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში; ეროვნულ უმცირესობებთან დაკავშირებული ყველა სახელმწიფო პროგრამა განხორციელდება მათი წარმომადგენლების მონაწილეობით; სახელმწიფო ხელს შეუწყობს ეროვნული

უმცირესობების კულტურის, ენის, ტრადიციების, ღირებულებების დაცვასა და პოპულარიზებას; სახელმწიფო დანერგავს მრავალენოვანი განათლების სისტემას ყველგან, სადაც ამისი საჭიროება და მოთხოვნა იარსებებს.

ყველა სახელმწიფო უწყება ეროვნული უმცირესობებით დასახლებული რეგიონების მოსახლეობას ინფორმაციას მიაწვდის მათთვის გასაგებ ენაზე; სახელმწიფო ხელს შეუწყობს ქართული ენის შესწავლის პროცესს – ყველა მსურველს მიეცემა ქართული ენის შესწავლის საშუალება.

ეროვნული უმცირესობების თვითმყოფადობის შენარჩუნების მიზნით განხორციელდება ისტორიული ძეგლებისა და მუზეუმების დაცვა და განვითარება, კულტურის პოპულარიზება. ქართულ მედიაში რეგულარულად გაშუქდება ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთა პრობლემები, მიღწევები, კულტურა და სხვა მნიშვნელოვანი თემები; ხელი შეეწყობა ეროვნული უმცირესობების უფლებების დაცვაზე და სამოქალაქო ინტეგრაციაზე მომუშავე ორგანიზაციებს.

საგარეო-პოლიტიკური ურთიერთობები

საგარეო ურთიერთობების საფუძველი იქნება ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და არსებული გეოპოლიტიკური რეალობის გათვალისწინება. ევროკავშირში გაერთიანებისაკენ სწრაფვა, ევროატლანტიკური ორიენტაცია და ნატოში ინტეგრაცია მთავრობის გაცხადებული პრიორიტეტებია.

საქართველო აცნობიერებს თავის მოვალეობებს იმ გამოწვევათა წინააღმდეგ ბრძოლაში, რომელთა წინაშეც დგას მსოფლიო. ამ მიმართებით საერთაშორისო ძალისხმევაში მონაწილეობა, კერძოდ, სამხედრო ოპერაციებში წვლილის შეტანა განიხილება როგორც ეროვნული ინტერესების დაცვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტი.

საქართველო თავისი მშვიდობისმყოფელი პოლიტიკით საერთაშორისო თანამეგობრობისათვის საიმედო და პროგნოზირებადი პარტნიორი გახდება. შეიქმნება საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად ხელსაყრელი გარემო. დაჩქარდება იმ პირობების შესრულება, რომლებიც აფერხებს ევროკავშირთან ასოცირების მიზნით მიმდინარე მოლაპარაკებების დასრულებას.

ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც საქართველოს მთავარ მოკავშირესთან, ურთიერთობას საქართველო წარმართავს სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით განსაზღვრული პირობების თანახმად. ქარტიას საქართველო განიხილავს როგორც საკუთარი საზოგადოების წინაშე ვალდებულებას.

დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერება და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველყოფა ხელს შეუწყობს კონფლიქტების სრულმასშტაბიანი მოგვარების პროცესის წარმატებას.

საქართველო შეეცდება საერთაშორისო მექანიზმების გამოყენებით დაიწყოს დიალოგი რუსეთთან, რომლის მიზანიც იქნება ორმხრივ ურთიერთობებში არსებული კრიზისის ეტაპობრივი დაძლევის სტრატეგიის შემუშავება.

დაბალანსებული რეგიონალური პოლიტიკით საქართველომ უნდა შეიძინოს კავკასიური ინტერესების გამაერთიანებლის ფუნქცია. მნიშვნელოვანია ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობების გაღრმავება მეზობელ სომხეთთან, აზერბაიჯანთან, თურქეთთან. ტრანსნაციონალური პროექტებისათვის ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდებარეობის გათვალისწინებით, საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად უნდა იქცეს ურთიერთობების განვითარება შავი და კასპიის ზღვების რეგიონების და ცენტრალური აზიის ქვეყნებთან.

ეკონომიკური პოლიტიკა

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ემყარება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის საყოველთაო პრინციპებს და იმ თანამედროვე მიდგომებს, რომლებიც გამოკვეთს სახელმწიფოს როლს სოციალური კეთილდღეობისა და სოციალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საქმეში.

ეკონომიკური პოლიტიკა დაეფუძნება მდგრადი განვითარების მოდელს. სისტემური ტრანსფორმაციის პროცესში საკვანძო როლი მიენიჭება სახელმწიფოს, რომელმაც უნდა განსაზღვროს განვითარების სტრატეგია უმთავრესი მიზნებისა და შესაბამისი ინდიკატორების დონეზე; განვითარების სტრატეგიის ფარგლებში განისაზღვრება ყველა ის ფუნქცია, რომელთა არსებობა აუცილებელია სტაბილური განვითარებისა და საზოგადოებრივი კეთილდღეობისათვის. საქართველოს მთავრობისთვის საინტერესოა არა მხოლოდ მშპ-ის, არამედ მოსახლეობის კეთილდღეობის მაჩვენებლებით.

კონსტიტუციით განისაზღვრება, რომ სტატისტიკის სახელმწიფო სამსახური არის დამოუკიდებელი, პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული დაწესებულება, რომლის დირექტორსაც 5 წლის ვადით, პარლამენტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობის, მათ შორის, საპარლამენტო ოპოზიციის უმრავლესობის თანხმობით, თანამდებობაზე ნიშნავს საქართველოს პრეზიდენტი. მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის დიდი მნიშვნელობის გამო აუცილებლად მიგვაჩნია, რომ კონსტიტუციით განისაზღვროს ასეთი აღწერის ვალდებულება სულ ცოტა 10 წელიწადში ერთხელ.

საქართველოს ეკონომიკის გლობალური კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად მოხდება ეკონომიკის სტრუქტურული მოდერნიზება. იგი დაემყარება ქვეყნის შედარებითი უპირატესობების გონივრულ გამოყენებას. განხორციელდება ექსპორტის სტიმულირება და იმპორტის ჩანაცვლება, რაც სტრუქტურული მოდერნიზაციის განუყოფელი ნაწილია.

სახელმწიფო უზრუნველყოფს სამართლიანი, თავისუფალი და კონკურენტული საბაზრო გარემოს შექმნას; ხელი შეეწყობა თანამედროვე და მოქნილი ინფრასტრუქტურის

ჩამოყალიბებას, რომელზეც თანაბრად მიუწვდება ხელი ყველა ეკონომიკურ სუბიექტს.

გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო წარმოება, რაც უზრუნველყოფს საქართველოს შრომითი რესურსების მნიშვნელოვანი ნაწილის სტაბილურ შემოსავალს, აგრეთვე საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოებასა და ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის ზრდას. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება უზრუნველყოფს ქვეყნის ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანას, უმუშევრობის შემცირებას, სიღარიბის დაძლევისა და სოციალური ფონის გაუმჯობესებას, მრავალრიცხოვანი და ძლიერი საშუალო ფენის ჩამოყალიბებას. ბაზარი გახდება კონკურენტუნარიანი, ხელი შეეწყობა თავისუფალ მეწარმეობას.

საჯარო ფინანსების მართვაში დამკვიდრდება ეფექტიანობისა და გამჭვირვალობის თანამედროვე სტანდარტები; მოსახლეობის მიერ გადახდილი გადასახადები დაიხარჯება მიზნობრივად და გამჭვირვალედ; დაიძლევა შემოსავლების განაწილებაში არსებული მაღალი უთანაბრობა და ყველა ოჯახი იგრძნობს ეკონომიკის წარმატებას.

საქართველოს მთავრობის უმთავრესი ამოცანაა ოპტიმალური, დემონოპოლიზებული საბაზრო სისტემის ფორმირება. თავისუფალ საბაზრო ეკონომიკაზე დაფუძნებული ხედვა ითვალისწინებს: ხელისუფლებასა და კერძო სექტორს შორის მკვეთრი ზღვრის გავლებას და მათ რეალურ ფუნქციურ გამიჯვნას; საჯარო სექტორის მინიმალურ მონაწილეობას, ხოლო მისთვის განსაზღვრული ფუნქციების რეალიზაციისას - ადეკვატურობას და ეფექტიანობას. მთავრობა უზრუნველყოფს კონკურენტულ გარემოს, იგი არ შეუშლის ხელს კერძო სექტორს და ბაზარს, რომლებსაც განმსაზღვრელი ფუნქცია ენიჭება კეთილდღეობის ზრდის თვალსაზრისით.

სახელმწიფოს აქტიური მიზნობრივი ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტებია: სოფლის მეურნეობა, მცირე და საშუალო მეწარმეობა, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი წარმოება; სოციალური სფერო - საპენსიო რეფორმა, ჯანმრთელობის დაცვის სფეროს რეფორმა, უმწეო მდგომარეობაში მყოფთა დახმარების სისტემა.

საქართველოსათვის რეალურ სექტორში ინვესტიციების განხორციელება ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია. სახელმწიფო შექმნის ხელსაყრელ გარემოს როგორც შიდა, ისე უცხოური ინვესტიციებისთვის, რაც გულისხმობს ინვესტიციების დაცულობას, სტაბილური და პროგნოზირებადი ბიზნესგარემოს შექმნას. ასევე პოლიტიკა მიმართული იქნება დანაზოგების და რეინვესტირების გაზრდისკენ.

სახელმწიფო პოლიტიკა, მოხმარებაზე ორიენტირებული ეკონომიკის ნაცვლად, მიმართული იქნება დანაზოგებისა და კაპიტალიზაციის ზრდაზე ორიენტირებული ეკონომიკისკენ, რამაც გრძელვადიანი მდგრადი ზრდის განმსაზღვრელი როლი უნდა შეასრულოს.

საგარეო-სავაჭრო პოლიტიკის კუთხით საქართველოს მთავრობისათვის პრიორიტეტულია საექსპორტო საბაზრო არეალების მნიშვნელოვანი გაფართოება, ევროკავშირისა და აშშ-თან თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმების ამოქმედება, რუსეთის ფედერაციასთან სავაჭრო

ურთიერთობების აღდგენა.

განვითარების სამთავრობო სტრატეგია ითვალისწინებს ოჯახის როლის გააქტიურებას. ოჯახის ხელშეწყობის ფარგლებში ეს სტრატეგია დაემყარება: მცირე ბიზნესის დაწყებაში ოჯახის ჩაბმულობის მხარდამჭერ ღონისძიებებს; სამემოსავლო გადასახადის დასაბეგრ ბაზაში გამოქვითვების სისტემის დანერგვას; მრავალშვილიანობის სტიმულირების სისტემურ და არა ერთჯერად შეღავათებს; მოქალაქეებისათვის თავიანთი შესაძლებლობების მაქსიმალური რეალიზაციის საშუალების მიცემას დასაქმების სტიმულირების გზით; საგადასახადო სისტემის ჰარმონიზაციასა და ოპტიმიზაციას.

მთავრობის სტრატეგია ითვალისწინებს დასაქმების უზრუნველსაყოფად მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას, სოფლის მეურნეობის მხარდაჭერას, ინვესტიციების მოზიდვასა და წარმოების ხელშეწყობას. მთავრობის მიერ შემუშავებული დასაქმების პოლიტიკის შედეგად შესაძლებელი გახდება საკუთარი კვალიფიკაციისა და გამოცდილების შესაბამისი სამუშაო ადგილის მოძიება და საკუთარი ცოდნისა და უნარის რეალიზაცია; გაჩნდება დამატებითი შემოსავლები და გაუმჯობესდება მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობა; შემცირდება მოსახლეობის მასობრივი გასვლა საზღვარგარეთ; შემცირდება სოციალური სიდუხჭირის ნიადაგზე ჩადენილ დანაშაულობათა რიცხვი; გაუმჯობესდება დემოგრაფიული მაჩვენებლები.

მთავრობის პრიორიტეტული მიმართულებაა ეფექტიანი და ცივილიზებული შრომის ბაზრის ჩამოყალიბება. შრომის კანონმდებლობის ევროპულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია ამ ამოცანის შესრულების მნიშვნელოვანი კომპონენტია.

კომუნალური ტარიფები დაეფუძნება რეალურ გათვლებს, იქნება გაწეული მომსახურების ხარისხის შესაბამისი და ქვეყნის მოქალაქეებისათვის ხელმისაწვდომი. შესაბამისად, უმოკლეს ვადებში განხორციელდება ტარიფების ხელახალი და სამართლიანი გადაანგარიშება, ტარიფების მნიშვნელოვანი შემცირების მიმართულებით; არ მოხდება ტარიფების ზრდა სუბიექტური, უსამართლო და დაუსაბუთებელი გადაწყვეტილებების საფუძველზე; აგრეთვე ბიზნესისათვის კაბალური ტარიფების დაწესება, რაც აძვირებს პროდუქციას და ხელს უშლის ბიზნესის განვითარებას. დაკანონდება შეღავათები მოსახლეობის დაბალშემოსავლიანი და სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური პოლიტიკა

ჯანდაცვის სისტემის რეფორმირების პირველსავე ეტაპზე, საქართველოს ყველა მოქალაქე უზრუნველყოფილი იქნება სამედიცინო დაზღვევის უნივერსალური საბაზისო პაკეტით.

სამედიცინო დაზღვევის უნივერსალური საბაზისო პაკეტი უზრუნველყოფს ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობას, ფინანსური რისკებისაგან დაცვას, დაავადებათა პრევენციასა და გადაუდებელი მკურნალობის ბაზისურ მოცვას. ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის დაფინანსების გაუმჯობესებისათვის შემოღებული იქნება

მსოფლიოში აპრობირებული მექანიზმები. შეიქმნება არასახელმწიფო არამომგებიანი ინსტიტუტი. კერძო სადაზღვევო კომპანიები ჩაბმული იქნებიან დამატებითი, ბაზისური კალათით გათვალისწინებულზე მეტი, მომსახურების გაწევაში. საქართველოს ჰოსპიტალური სექტორი წარმოდგენილი იქნება სახელმწიფო, მუნიციპალური და კერძო ჰოსპიტლებით. გარდა ამისა, გაიზრდება ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამული დაფინანსება.

საპენსიო უზრუნველყოფა და სოციალური საოჯახო დახმარება

ჩამოყალიბდება დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, რომლითაც მოქალაქის მიერ პენსიის მიღების საფუძველი იქნება მისი საპენსიო შენატანებით დაგროვებული სახსრები.

საქართველოში ამოქმედდება ევროკავშირის ქვეყნებში მოქმედი სახელმწიფო და არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის უნიფიცირებულ კანონმდებლობაზე დაფუძნებული ახალი სისტემა, რომლის მეშვეობითაც ქვეყანა თანდათანობით გახდება ევროპის სოციალური სივრცის ორგანული შემადგენელი ნაწილი. ახალი სისტემის საფუძველი არის მსოფლიოში აღიარებული ისეთი პრინციპები, როგორცაა სამართლიანობა, სოლიდარობა და გარანტირებულობა.

საპენსიო სისტემის არსებითი რეფორმა, რომელიც ამ სისტემის დაგროვებით პრინციპზე გადასვლას ითვალისწინებს, დაეფუძნება სავალდებულო საპენსიო დაზღვევას. რეფორმის შედეგად, სისტემაში მნიშვნელოვან როლს კერძო საპენსიო ინსტიტუტები შეასრულებენ. პენსიის ოდენობა დამოკიდებული იქნება მხოლოდ სადაზღვევო სტაჟისა და სადაზღვევო შენატანის ოდენობაზე. სახელმწიფოს ექნება გამოკვეთილი მარეგულირებელი ფუნქცია, რათა სისტემამ შეინარჩუნოს სტაბილურობა. გარდა ამისა, არასრული სტაჟისა და სადაზღვევო შენატანის მქონე მოქალაქეებს დაენიშნებათ (ან შეევესებათ) სოციალური პენსია.

რაც შეეხება იმ პენსიონერებს, რომლებიც რეფორმის საწყის ეტაპზე იმყოფებიან ან მიაღწევნ საპენსიო ასაკს, სახელმწიფოსგან მიიღებენ პენსიას არანაკლებ საარსებო მინიმუმისა, რაც შესაბამისი კანონით იქნება გარანტირებული.

საარსებო მინიმუმს გაუტოლდება სახელმწიფო შრომითი (ასაკით) პენსია, I და II ჯგუფის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა და მარჩენალდაკარგულთა, პოლიტრეპრესირებულთა, ჩერნობილის კატასტროფის შედეგად დაზარალებულთა, ომისა და სამხედრო შეიარაღებული ძალების ვეტერანთა და სხვა სპეციფიკური კონტინგენტის სახელმწიფო პენსია; აღმოიფხვრება 2005 წელს ძალოვანი სტრუქტურებიდან დათხოვნილი მოსამსახურეების საპენსიო უზრუნველყოფაში არსებული დისკრიმინაცია და მოხდება მათი პენსიის გადაანგარიშება დღეს მოქმედი ნორმატივების საფუძველზე. გაორმაგდება უკიდურესად გაჭირვებულთათვის სოციალური დახმარების ოდენობა. გაიზრდება

დახმარების მიმღებთა რაოდენობა. მიუხედავად იმისა, რომ სოციალური დახმარების სისტემა იქნება ფედერალური და უნიფიცირებული, ქვეყნის მასშტაბით სოციალურად დაუცველ პირთა შეფასების, მომსახურებისა და ადმინისტრირების ფუნქციები დელეგირებული იქნებათ მუნიციპალურ ორგანოებს.

სოციალური მომსახურების მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი იქნება სპეციალიზებული დაწესებულებები - მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა, მოხუცებულთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სახლები და დღის სტაციონარები, აგრეთვე სხვა სპეციალიზებული დაწესებულებები. სოციალური მომსახურების დაწესებულებათა ქსელის განვითარება დაემყარება გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის პრინციპს.

სოფლის მეურნეობის განვითარება

საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტია სოფლის მეურნეობის განვითარება, რისი უპირველესი გარანტია მკაფიოდ განსაზღვრული აგრარული და რეგიონალური პოლიტიკა და სოფლის მეურნეობის სექტორის დაფინანსების რამდენჯერმე გაზრდა იქნება.

სოფლის მეურნეობის დაფინანსების წყარო იქნება სახელმწიფო ბიუჯეტი, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ცალკეული დონორი ქვეყნების მიერ გაცემული სესხები და გრანტები, კერძო ინვესტიციები (ადგილობრივი და უცხოური). დაფინანსების სტრუქტურაში თანდათან მნიშვნელოვნად გაიზრდება კერძო ინვესტიციების წილი სხვა სახის დაფინანსების შემცირების ხარჯზე. შეიქმნება „სოფლის მეურნეობის განვითარების“ 1-მილიარდიანი ფონდი.

აგრარული პოლიტიკის სტრატეგიის განხორციელების ფარგლებში: დარეგულირდება მიწათსარგებლობის საკითხები; სასოფლო-სამეურნეო სექტორი უზრუნველყოფილი იქნება მომსახურებითა და ნედლეულით; მცირე და საშუალო ფერმერები უზრუნველყოფილი იქნებიან ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით; გაიზრდება აგრარულ სექტორში მწარმოებლურობა, რენტაბელურობა და კონკურენტუნარიანობა; გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო წარმოებიდან მიღებული შემოსავლები; ჩამოყალიბდება აგრარული განათლებისა და მეცნიერების, კონსულტირებისა და ექსტენციის თანამედროვე სისტემა; ქართული პროდუქცია დაბრუნდება შიდა ბაზარზე; საქართველო დაიმკვიდრებს ღირსეულ ადგილს საერთაშორისო ბაზარზე; მოხდება რეგიონებში ბიზნესგარემოს გაჯანსაღება და სტიმულირება; გაუმჯობესდება რეგიონებში მოსახლეობის ცხოვრების პირობები. უზრუნველყოფილი იქნება სასურსათო უსაფრთხოება, სურსათის უვნებლობა და აგრობიომრავალფეროვნების შენარჩუნება.

ამ პოლიტიკის განხორციელების შედეგად, უახლოეს წლებში, აგროსასურსათო სექტორში შეიქმნება რამდენიმე ათეული ათასი სამუშაო ადგილი დაქირავებით დასაქმებულთათვის; გაიზრდება თვითდასაქმებულთა კეთილდღეობა, მათი შემოსავლები საარსებო მინიმუმს მნიშვნელოვნად გადააჭარბებს, შემცირდება ფარული უმუშევრობა სოფლად.

მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება

მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობის პოლიტიკა არის ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ პრიორიტული მიმართულება. საქართველოს მთავრობა წახალისებს მცირე და საშუალო ბიზნესს, რომელიც უზრუნველყოფს კერძო სექტორში ინვესტიციებისა და ინოვაციების ზრდას.

შეიქმნება საოჯახო და მცირე ბიზნესის განვითარების ფონდი; განხორციელდება დანახარჯების შემცირების უზრუნველყოფი რეფორმები, ანუ მოხდება ნედლეულსა და რესურსებზე მონოპოლიური ფასების კლება; გატარდება სახელმწიფო პოლიტიკის ბიზნესგარემოში არსებული რისკების შემცირებისა და ჯანსაღი კონკურენტული გარემოს შექმნის ღონისძიებები; კარტელური შეთანხმებების შეზღუდვით შეიქმნება კონკურენტული გარემო, გამარტივდება საგადასახადო პროცედურები.

შეიქმნება და ხელი შეეწყობა ბიზნესინკუბატორებისა და სხვა მცირე ბიზნესის ხელშეწყობ ინსტიტუტებს; მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებს გაეწევათ საინფორმაციო-საკონსულტაციო მომსახურება მთელი ქვეყნის მასშტაბით; გააქტიურდება საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან მუშაობა, რათა გადაიხედოს გამოყოფილი მიზნობრივი საკრედიტო ხაზების გამოყენების პირობები და საკრედიტო ხაზები რეალურად გახდეს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების სტიმულირების მექანიზმი, რასაც განასკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის.

ერთი მხრივ, სამართლიანი კონკურენციის პოლიტიკა და, მეორე მხრივ, მცირე და საშუალო საწარმოთა მხარდაჭერა უზრუნველყოფს მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის მოცულობისა და შემოსავლის ზრდას. ამას მოჰყვება ამ სექტორში დასაქმების მაჩვენებლების ზრდა, რაც სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების ერთ-ერთი საფუძველი იქნება.

სახელმწიფო უზრუნველყოფს, რომ საქართველოს ეკონომიკის განვითარება მეტწილად ადგილობრივი წარმოების განვითარებასა და დანაზოგების სტიმულირებაზე იყოს დაფუძნებული. გაფართოვდება ბიზნესის განვითარების შესაძლებლობები და დაინერგება გრძელვადიანი სახელმწიფო პროგრამები. სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული პოლიტიკა ხელს შეუწყობს საბანკო სექტორსა და ბიზნესსტრუქტურებს შორის პარტნიორულ თანამშრომლობას. შეიქმნება სპეციალური აგრარული ფონდი, რომელიც მოემსახურება სასოფლო-სამეურნეო სექტორს, აგრეთვე შეიქმნება სპეციალური ფონდი, რომელიც დააფინანსებს საოჯახო, მცირე და საშუალო ბიზნესს. განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა ბიზნესის დაწყებასა და იმ ახალგაზრდებისათვის კრედიტების ხელმისაწვდომობას, რომლებსაც სურთ წამოიწყონ ბიზნესი. საკანონმდებლო ბაზაში შევა სათანადო ცვლილებები, რომელთა მიხედვითაც განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა მსესხებლის უფლებების დაცვას, ხოლო მათ მიმართ გამსესხებლის მიერ განხორციელებული სანქციები და შეზღუდვები საერთაშორისო პრაქტიკაში დამკვიდრებული ნორმების შესაბამისი გახდება.

საკუთრებისა და გარიგების დაცულობა

საკუთრების უფლების დაცვის მიზნით ჩამოყალიბდება: სამართლიანი, დეპოლიტიზებული, დამოუკიდებელი სასამართლო; უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლოს სისტემის ეფექტიანობა და გადაწყვეტილებების დროული მიღება; აღმოიფხვრება „ელიტარული“ კორუფცია; სასამართლო სისტემა გათავისუფლდება სახელმწიფო ორგანოების ზეგავლენისაგან; შეიქმნება ისეთი პირობები, როდესაც შეუძლებელი იქნება სამართლიანად მოპოვებული საკუთრების კონფისკაცია.

კონკურენცია და მომხმარებელთა უფლებების დაცვა

ქვეყანაში შეიქმნება მდგრადი ეკონომიკური გარემო, რომელიც დაემყარება სამართლიანობის პრინციპს და მომხმარებელთა უფლებების დაცვას. განხორციელდება თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის ხელშემწყობი პოლიტიკა: შეიქმნება რეალურად დამოუკიდებელი კონკურენციის სააგენტო; სააგენტოს მიენიჭება ბაზრის მონიტორინგის ფუნქცია, რაც შესაბამისი კვლევების განხორციელებას გულისხმობს.

მნიშვნელოვნად გაიზრდება ვერტიკალური და ჰორიზონტალური გარიგებების კონტროლის არეალი (დღეს მოქმედი კანონით მსგავსი გარიგებების დიდი ნაწილი რეგულირების სფეროში არ ხვდება, რაც ევროკავშირის მოდელს არ შეესაბამება); საქართველოს ეროვნული ბანკი დააწესებს მკაცრ კონტროლს, რათა არ დაიშვას კომერციული ბანკების არაკონკურენტულ გარემოში ჩაყენება და ინტერესთა კონფლიქტი.

მოხდება საწვავის, ფარმაცევტული პროდუქციისა და სხვა საქონლის ფასების კლება, რაც ჯანსაღი კონკურენციის შედეგად მიიღწევა; მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებს მიეცემათ დღეს მათთვის ხელოვნურად დახურულ სფეროებში ოპერირების შესაძლებლობა, რაც დადებითად აისახება როგორც ბიზნესაქტიურობაზე, ისე მოსახლეობის დასაქმების მაჩვენებელზე. გამჭვირვალე გახდება ბიზნესსექტორსა და სახელმწიფოს შორის ურთიერთობა, რაც პოზიტიურად აისახება საბიუჯეტო შემოსავლებზე; საკვები პროდუქტებისა და მომსახურების შექმნა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში არ იქნება; მნიშვნელოვნად შემცირდება მომხმარებელთა უფლებების დარღვევის ფაქტები.

საგადასახადო პოლიტიკა

მთავრობის პოლიტიკა უზრუნველყოფს სამართლიანობის პრინციპზე დაფუძნებული დაბეგვრის მექანიზმებს; ყოველწლიურად დაადგენს საშემოსავლო გადასახადის დაუბეგრავ მინიმუმს, რომელიც არ იქნება საარსებო მინიმუმზე ნაკლები. ასევე, შემოიღებს ფიზიკური პირებისათვის გამოქვითვის გონივრულ სისტემას (ჯანდაცვასთან, დაზღვევასა

და პროფესიული საქმიანობის შესრულებასთან დაკავშირებული ხარჯები); მოაწესრიგებს მოგების გადასახადში გამოქვითვების სისტემას; გადახედავს აქციზური საქონლის ნომენკლატურას და დაბეგრავს ძირითადად ფუფუნების საგნებს; გააუქმებს ქონების გადასახადში აფასების სისტემას და შეინაჩუნებს რეალურ 1%-იან განაკვეთს. შექმნის დაბეგვრის სტაბილურობის გარანტიებს (შექმნის სტაბილურ საგადასახადო გარემოს და არ დაუშვებს საგადასახადო კანონმდებლობაში ხშირ ცვლილებებს); კანონით არ დაუშვებს ახალმიღებული ცვლილებების მყისიერად ამოქმედებას და დააწესებს გონივრულ ვადას მათი მიღებიდან ამოქმედებამდე; მოაწესრიგებს საგადასახადო კანონმდებლობაში ბუნდოვან და ორმაგი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობის მომცემ დებულებებს, გაამარტივებს საგადასახადო ნორმებს და მეწარმის სასარგებლოდ გადაწყვეტს სადავო ნორმებს; შეამცირებს საგადასახადო დავების განხილვაში სახელმწიფოს დომინანტურ როლს და დანიშნავს ადმინისტრაციულ პალატაში სპეციალიზებულ მოსამართლეებს; შექმნის მცირე ბიზნესის დაბეგვრის ოპტიმალურ მოდელს მარტივი აღრიცხვა-ანგარიშგების წესებით და დაბეგვრის ალტერნატიულ მექანიზმებს; მოახდენს საგადასახადო სისტემაში ცალკეული დარღვევების დეკრიმინალიზაციას; შეამცირებს და გონივრულ ფარგლებში მოაქცევს საგადასახადო და ადმინისტრირების სფეროში ჯარიმებსა და საურავებს; სანქციების დაწესების შემთხვევაში, არ დაილუქება კომპანიის მარაგები და არ შეიზღუდება მისი ბიზნესაქტივობა; შეამცირებს ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ გაწეული მომსახურების საფასურსა და ბაჟს; დაარეგულირებს კანონქვემდებარე აქტებით (ბრძანებები, ინსტრუქციები) საგადასახადო ადმინისტრირებასთან დაკავშირებულ მხოლოდ ტექნიკურ საკითხებს.

უცხოური ინვესტიციები და საგადამხდელო ბალანსი

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანის, ინვესტიციების მოზიდვისა და საგადამხდელო ბალანსის მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით, საქართველოს მთავრობა: შეუქმნის ინვესტორებს სტაბილურ სამართლებრივ გარემოს; ინვესტორებს გაათავისუფლებს ხელისუფლების ზეგავლენისაგან და შეუქმნის მათ საკუთრების დაცვის მყარ გარანტიებს; გაათავისუფლებს მეწარმეებს „ვალდებულებისაგან“, დააფინანსონ ხელისუფლების ღონისძიებები და გაწიონ ხელისუფლების მიერ იძულებით თავსმოხვეული „ქველმოქმედება“; გაააქტიურებს მუშაობას ევროკავშირსა და აშშ-თან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების დასადებად. ამ მიზნით, საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად, განახორციელებს ცვლილებებს შრომის კოდექსში, შემოიღებს კონკურენციის შესახებ რეალურ კანონმდებლობას და რეგულირების მექანიზმებს, უზრუნველყოფს სტანდარტიზაციისა და სერტიფიცირების მექანიზმების დანერგვას და სურსათის უსაფრთხოებას, რაც ამ შეთანხმებების დადების აუცილებელი წინაპირობაა; განახორციელებს საგარეო ვაჭრობის ინტერვენციებისაგან დაცვის რეგულირების ანტიდემპინგურ ღონისძიებებს; უხარისხო საქონლისა და დემპინგური ფასებისაგან დაიცავს ადგილობრივ ბაზარს მსოფლიოს სავაჭრო ორგანიზაციის წესდების შესაბამისად;

უზრუნველყოფს სამუშაო ადგილების შექმნას, გააუმჯობესებს დასაქმების პირობებს და იზრუნებს იმისათვის, რომ საქართველოს მოქალაქეებს აღარ მოუხდეთ საზღვარგარეთ მძიმე პირობებში მუშაობა.

მონეტარული პოლიტიკა

მონეტარული პოლიტიკა მიმართული იქნება გრძელვადიანი მიზნობრივი ორიენტირების შემოღებისაკენ; განისაზღვრება ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები, სადაც ფულის ემისია იქნება ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის შესაბამისი; ხელი შეეწყობა ეროვნული ვალუტის მიმართ ნდობის გაზრდას და უზრუნველყოფილი იქნება დოლარიზაციის მასშტაბების შემცირება; ეროვნულ ბანკი გათავისუფლდება პოლიტიკური წნეხისაგან; ხელი შეეწყობა კომერციულ ბანკებს შორის ჯანსაღი კონკურენციის არსებობას; დაინერგება დეპოზიტების დაზღვევის სისტემა, რომელიც დანაზოგების ზრდისა და დაბანდების სტიმულირების საიმედო მექანიზმი გახდება.

ფისკალური პოლიტიკა

საქართველოს მთავრობა გაზრდის ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის ეფექტიანობას, გააუმჯობესებს არამიზნობრივ ხარჯებს, ადმინისტრაციული ხარჯებისა და ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბების შემცირების გზით მოიძიებს ბიუჯეტში მნიშვნელოვან თანხებს, რომლითაც დაფინანსდება პრიორიტეტული მიმართულებები - ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა, განათლება და სოფლის მეურნეობა.

შემუშავდება საბიუჯეტო პრიორიტეტების დადგენის ქმედითი მექანიზმი, რომელიც საზოგადოების პრობლემების იდენტიფიცირებაზე იქნება ორიენტირებული; ბიუჯეტი გამოქვეყნდება გამარტივებული ფორმატით და მოხდება მისი საჯარო განხილვა; მოხდება ადმინისტრაციული ხარჯების ოპტიმიზება; შემუშავდება საჯარო მოხელეების დაცვის ქმედითი მექანიზმები; შემცირდება ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბები და შედეგად გაიზრდება საბიუჯეტო შემოსავლები; საქართველოს კონტროლის პალატა (სახელმწიფო აუდიტის სამსახური) რეალურად გახდება საბიუჯეტო პროცესის მონაწილე. მისი ძირითადი საქმიანობა იქნება ფინანსური შესაბამისობისა და ეფექტიანობის აუდიტი.

გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება

გარემოსდაცვითი სფერო იქნება მთავრობის საქმიანობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული

მიმართულება.

შემუშავდება გარემოსდაცვითი სტანდარტები და სამართლებრივ-ნორმატიული ბაზა ევროკავშირის მოთხოვნების შესაბამისად; საქართველო ეტაპობრივად შეასრულებს ორმხრივი და მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებებით ნაკისრ ვალდებულებებს; შეიქმნება გარემოზე ზემოქმედების სტრატეგიული შეფასების, გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის და გარემოს მდგომარეობის მონიტორინგის თანამედროვე პრინციპებზე აგებული სისტემა; მოხდება ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობაზე დაკვირვების ქსელის გაფართოება და მოდერნიზაცია, სანიტარიული ზონების შექმნა/აღდგენა; საწვავის ხარისხი, ავტოპარკისა და საწარმოების საქმიანობა იქნება გარემოს დაცვის თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი.

შემუშავდება მიწის რესურსების მდგრადი გამოყენების მექანიზმები ეროზიების შემცირების, გაუდაბნოების თავიდან აცილებისა და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის შენარჩუნებისათვის; განხორციელდება ბიომრავალფეროვნების დაცვა-შენარჩუნების უზრუნველყოფისათვის საჭირო ქმედებათა კომპლექსი, დაინერგება ტყით სარგებლობის თანამედროვე მეთოდები, აიკრძალება გენმოდირეცირებული თესლისა და სანერგე მასალის იმპორტი, შემოღებული იქნება გენმოდირეცირებული მზა პროდუქტების სავალდებულო მარკირება, ხელი შეეწყობა ადგილობრივი კულტურული ჯიშების შენარჩუნებას, აგრეთვე ბიომეურნეობების განვითარებას; ქალაქებში მოეწყობა ნარჩენების შეგროვებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურა, შეიქმნება სტიქიური მოვლენების პროგნოზირებისა და მოსახლეობის დროული გაფრთხილების სისტემა, განხორციელდება შავი ზღვის სანაპირო ზოლისა და მდინარეების ნაპირების დაცვა-აღდგენითი სამუშაოები; სავალდებულო გახდება გარემოსდაცვითი საკითხების გათვალისწინება ურბანული დაგეგმვისა და სამშენებლო საქმიანობის განხორციელების პროცესში; ხელი შეეწყობა ეკოლოგიურად სუფთა ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

კონფლიქტების მოგვარება

კონფლიქტების მოგვარების საკითხი მთავრობის საგარეო-პოლიტიკური ურთიერთობების პრობლემატიკის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია. კონფლიქტების სრულმასშტაბიანი მოგვარების საფუძვლის მოსამზადებლად განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სტაბილური უსაფრთხო გარემოს შექმნას, პროვოკაციების საფრთხის პრევენციის მყარი მექანიზმის ჩამოყალიბებას და უსაფრთხოების გარანტიების პროცესში საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობის უზრუნველყოფას.

კონფლიქტების პოლიტიკური მოგვარების საკითხებთან დაკავშირებულ პოზიციასთან პრინციპული განსხვავების მიუხედავად, ქართველმა, აფხაზმა და ოსმა საზოგადოებებმა ერთად უნდა აიღონ პასუხისმგებლობა როგორც რეგიონის, ისე მომავალი თაობების უსაფრთხოებისათვის. საჭიროა მოლაპარაკებების დაწყება უსაფრთხოების გარანტიების თაობაზე, რომლის მექანიზმი უნდა შეიქმნას ეუთოს ან გაეროს ფორმატში.

გზა გაეხსნება სახალხო დიპლომატიას, ეკონომიკური რეაბილიტაციისა და ბიზნესპროექტებს. წახალისდება ოჯახური, ნათესაური და პირადი ურთიერთობები,

რომლებსაც ინარჩუნებს „გამყოფი ხაზის“ ორივე მხარეს მცხოვრები მოსახლეობა.

მეგობარი ქვეყნებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაწილეობით მნიშვნელოვნად გაფართოვდება არასამთავრობო სექტორის ისეთი პროექტების მხარდაჭერა, რომლებიც ხელს შეუწყობს მხარეთა პოლიტიკური ექსპერტების დიალოგს, ბიზნესმენების, ჟურნალისტების, ფერმერების, ეკოლოგების, მედიცინის მუშაკების, სტუდენტებისა და სხვა „ინტერესთა ჯგუფების“ შექმნას.

სტრატეგიული ამოცანაა კონფლიქტის მიმდებარე, სამეგრელოსა და შიდა ქართლის, რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება, რისთვისაც შეიქმნება სარეაბილიტაციო პროექტების ხელშეწყობის საგანგებო ფონდი. აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის მოსახლეობას საქართველოს მოქალაქეებისთვის დაწესებული ნებისმიერი შეღავათითა და მომსახურებით თავისუფალი სარგებლობის უფლება ექნებათ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე; შეიცვლება აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიების მთავრობების საქმიანობის პრინციპები. მათ ცენტრალური სტრუქტურებიდან გადაეცემათ დევნილებთან დაკავშირებული საკითხების მართვა, აგრეთვე არჩევნების გზით დაკომპლექტდება დევნილთა წარმომადგენლობითი ორგანოები.

კონფლიქტების მოგვარების წარმატებისათვის გადამწყვეტი იქნება დემოკრატიული ინსტიტუტების მშენებლობა და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემების მოგვარების დაჩქარება. ამ მიმართულებებით სახელმწიფო პოლიტიკის წარმატებამ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის საზოგადოებები უნდა დაარწმუნოს ერთიან სახელმწიფოში ცხოვრების უპირატესობაში.

თავდაცვის სისტემა და შეიარაღებული ძალები

საქართველოს მთავრობა შეიმუშავებს ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიას და წარმართავს ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკას დასავლური სტანდარტებისა და მეთოდების შესაბამისად.

დაიხვეწება სამხედრო ძალების საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმი, გაიზრდება პარლამენტის მონაწილეობა შეიარაღებული ძალების განვითარებისა და კონტროლის საქმეში. სავალდებულო გახდება თავდაცვის სამინისტროს მხრიდან პარლამენტისათვის საჯარო ანგარიშების წარდგენა, მათ შორის, ფინანსურ საკითხებზე.

მთავრობის მთავარი ამოცანაა თავდაცვის სამინისტროს სრული დეპოლიტიზება, სამხედრო ძალების საკადრო უზრუნველყოფა მხოლოდ პროფესიონალიზმის ნიშნით; მოწინავე საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინებით განხორციელდება ფუნქციების განაწილება თავდაცვის მინისტრსა და გაერთიანებულ შტაბს შორის, მკვეთრად გაიმიჯნება სამხედრო საქმე და სამოქალაქო პოლიტიკური ფუნქციები.

ჩამოყალიბდება მართვის, კოორდინაციისა და კონტროლის მექანიზმები შესაბამისი

კონკრეტული ფუნქციებითა და მოვალეობებით. პოლიტიკური ვერტიკალი ისე შეიქმნება, რომ ქვეყნის თავდაცვის პოლიტიკის განსაზღვრაში მაქსიმალურად მიიღებს მონაწილეობას ქვეყნის პოლიტიკური სპექტრი, რამდენადაც ქვეყნის თავდაცვა და უსაფრთხოება არ არის რომელიმე პოლიტიკური ძალის ან პარტიის ვიწრო ვალდებულება ან ინტერესი.

ქვეყნის წინაშე მდგარი საფრთხეებისა და გამოწვევების გამო საჭიროა ძლიერი სამხედრო სარეზერვო სისტემის არსებობა. განხორციელდება სამხედრო სავალდებულო სამსახურის სრული რეფორმირება და მისი სარეზერვო სამსახურის პოტენციალ გარდაქმნა, რომელშიც უმთავრეს როლს ეროვნული გვარდიის დეპარტამენტი შეასრულებს.

შემუშავდება სამოქალაქო თავდაცვის ეფექტიანი სისტემა, რომელიც მთლიანად ქვეყნის თავდაცვის სისტემის შემადგენელი ნაწილი იქნება და მასში აქტიურად მიიღებს მონაწილეობას ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები.

შეიქმნება საინფორმაციო უსაფრთხოების დოქტრინა, რომელიც დაეყრდნობა ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის ძირითად პრინციპებს და მოახდენს ამ პრინციპების განვითარებას საინფორმაციო სფეროსთან მიმართებით; შეიქმნება სამხედრო მოსამსახურეთათვის, ერთი მხრივ, ღირსეული სამუშაო პირობები, მეორე მხრივ კი, მათთვის და ყოფილი სამხედრო მოსამსახურეებისათვის ადეკვატური სოციალური გარანტიები.

შეიქმნება დასავლური ტიპის სამხედრო კარიერული სისტემა. მნიშვნელოვანი ყურადღება მიექცევა ჯარში გენდერული ბალანსისა და თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფის საკითხებს. კონტრაქტები თანაბრად გაითვალისწინებს როგორც სახელმწიფოს, ისე სამხედრო მოსამსახურის უფლებებსა და მოვალეობებს.

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სამხედრო განათლებას და კვალიფიკაციის ამაღლებას. თავდაცვის ეროვნული აკადემიის განვითარება და მისი ნატოს სტანდარტების დონის უმაღლეს სასწავლებლად ჩამოყალიბება გახდება ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი. სახელმწიფო უზრუნველყოფს სამხედროების მიერ თანამედროვე პროფესიებისა და უნარ-ჩვევების დაუფლებას. სამხედრო სამსახურის დასრულების შემდეგ სახელმწიფო თავის თავზე აიღებს სამხედრო პირების პროფესიულ გადამზადებას მათი შემდგომი დასაქმების მიზნით.

ძირეული რეფორმა განხორციელდება სამხედრო და ომის ვეტერანების უფლებებისა და ინტერესების უზრუნველყოფის სისტემაში. იგი გაითვალისწინებს სოციალური დახმარების, პროფესიული კვალიფიცირებისა და დასაქმების კომპონენტებს.

შეიქმნება სამხედრო-საპარლამენტო ომბუდსმენის ინსტიტუტი, გადაიხედება სამხედრო მოსამსახურეთა უფლებების დარღვევის ყველა საქმე, გადაისინჯება პრეტენზიები პენსიების დანიშვნის კანონიერების საკითხებზე.

ნატოში ინტეგრაციის პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით, გაგრძელდება და გაღრმავდება პარტნიორ ქვეყნებთან თანამშრომლობა შესაბამისი რეკომენდაციების უზრუნველსაყოფად.

განათლება და მეცნიერება

განათლება საქართველოს მთავრობისთვის პრიორიტეტული მიმართულებაა. განხორციელდება განათლების სისტემის დეპოლიტიზება. განათლების სისტემა დაეფუძნება საყოველთაოდ აღიარებულ, თანამედროვე სტანდარტებს. გარანტირებული იქნება უმაღლესი და პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების აკადემიური, ადმინისტრაციული და ფინანსური ავტონომიის მაღალი დონე.

სკოლებში შეიცვლება მანდატურის ინსტიტუტის შინაარსი; მანდატური, როგორც სკოლის თანამშრომელი, დაიცავს სკოლის უსაფრთხოებას, სკოლის დებულებისა და ადმინისტრაციის მიერ გაფორმებული ხელშეკრულების შესაბამისად.

შეიქმნება განათლების სისტემის ეფექტიანი მართვის მექანიზმები. განათლების სისტემის მართვა არა ფასადურ, არამედ თანამიმდევრულ და შედეგებზე ორიენტირებულ მოკლე, საშუალო და გრძელვადიან სტრატეგიულ დაგეგმვას დაეფუძნება; გაიზრდება და ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებისაგან მკაფიოდ გაიმიჯნება ადგილობრივი თვითმმართველობის კომპეტენციები განათლების სფეროში.

შეიქმნება ობიექტური, გამჭვირვალე და ეფექტიანი მექანიზმები საგანმანათლებლო დაწესებულებებში კვალიფიციური კადრების შესანარჩუნებლად/მოსაზიდად როგორც ადმინისტრაციულ თანამდებობებზე, ისე აკადემიურ და სხვა პოზიციებზე; დაცული იქნება მასწავლებლის, პროფესორის, მეცნიერის შრომის უფლება და მათ ვერავინ გაათავისუფლებს/გადაირჩევს პირადი თუ პოლიტიკური მოტივების გამო.

უზრუნველყოფილი იქნება მშობლების (მშობელთა საბჭოს მეშვეობით) ეფექტიანი მონაწილეობა სკოლის ცხოვრებაში, სკოლის საქმიანობის ანგარიშის განხილვასა და შეფასებაში.

განხორციელდება განათლების სისტემის ობიექტური და სანდო სტატისტიკის წარმოება, დაინერგება შესაბამისი საერთაშორისო პრაქტიკა და მეთოდოლოგიები; შემუშავდება საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტრატეგიული გეგმების შედგენისა და საქმიანობის ანგარიშის მომზადების ერთიანი მეთოდოლოგიები; განხორციელდება განათლების სისტემის მიუკერძოებელი ყოველწლიური მონიტორინგი და შეფასება; უზრუნველყოფილი იქნება შესაბამისი დოკუმენტების საჯაროობა.

შეიქმნება განათლების დაფინანსების ეფექტიანი მექანიზმები. გაიზრდება სახელმწიფო ხარჯები განათლებაზე მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით; გაიზრდება განათლების ხელმისაწვდომობა. ამალდება განათლების ხარისხი. ამალდება უმაღლესი

საგანმანათლებლო დაწესებულებების სამეცნიერო პოტენციალი.

შემუშავდება სახელმწიფო პოლიტიკა მეცნიერებისა და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების საქმიანობის კუთხით; მეცნიერება გახდება ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკის საფუძველი; მთავრობის პრიორიტეტების საფუძველზე მნიშვნელოვნად გაიზრდება მეცნიერების დაფინანსება.

მოხდება ფუნდამენტურ და გამოყენებით კვლევათა ორგანიზებისა და მხარდაჭერის ახალი, ევროპული ტიპის სისტემის ფორმირება; თანამედროვე მოთხოვნათა შესაბამისი სამეცნიერო კვლევების უზრუნველსაყოფად შეიქმნება ქმედითი სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობს საქართველოში არსებული სამეცნიერო პოტენციალის მაქსიმალურ რეალიზებას, მეცნიერების მუდმივ განვითარებას და მის ინტეგრაციას ერთიან სამეცნიერო სივრცეში.

უზრუნველყოფილი იქნება სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარება, კვლევების ხარისხის ამაღლება, ახალგაზრდობის ჩართვა სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობაში, ქვეყნის მეცნიერების ინტეგრირება საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში; შეიქმნება მეცნიერების სფეროში შედეგზე ორიენტირებული საგრანტო დაფინანსების სისტემა.

ხელი შეეწყობა ქართული მეცნიერებისა და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ინტეგრაციას საერთაშორისო სამეცნიერო და აკადემიურ სივრცეში, მათ შორის, ერთობლივ კვლევით საქმიანობას, საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობის ფორმით; მეცნიერების სისტემა დაეფუძნება არსებული სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების პოტენციალს. ამ დაწესებულებების მართვაში უშუალო მონაწილეობას მიიღებენ ამ დაწესებულებების წარმომადგენლები; ქვეყნის ერთ-ერთ უმთავრეს ამოცანად გამოცხადდება ნიჭიერი ახალგაზრდების მეცნიერებაში მოზიდვა.

კულტურა და სპორტი

კულტურის სფეროში გასატარებელი ღონისძიებების შედეგად საქართველო თანამედროვე სამყაროს ღირსეული წევრი გახდება. ამ მიზნით შემუშავდება კულტურის განვითარების სტრატეგიული გეგმა, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება ისეთი პრინციპები, როგორცაა: საქართველოს მოქალაქეების თავისუფალი საქმიანობა კულტურის სფეროში და შემოქმედებით პროცესში ხელისუფლების ჩაურევლობის უზრუნველყოფა.

გამორიცხული იქნება ხელისუფალთა მხრიდან ერთპიროვნული გადაწყვეტილებები. ხელი შეეწყობა ქართული კულტურული სივრცის მსოფლიოს კულტურულ სივრცეში ინტეგრაციას. კულტურული მემკვიდრეობა დაცული იქნება მსოფლიოში აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად. რეაბილიტაციის პროცესი წარიმართება საერთაშორისო სტანდარტების, იუნესკოსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინებით.

საგანგებო ღონისძიებები გატარდება ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის, დასაცავად. სახელმწიფო ენაზე იზრუნებს სახელმწიფო, რათა გარანტირებული იყოს ქართული ენის კონსტიტუციური სტატუსის დაცვა. შემუშავდება და ამოქმედდება კანონი სახელმწიფო ენის შესახებ.

სპორტის რეფორმის ძირითადი პრიორიტეტებია: სპორტის შესახებ ახალი კანონის მომზადება; სპორტის დეპოლიტიზება და დეცენტრალიზება; პრობემების შექმნა იმისათვის, რომ სპორტში ჩაბმა ხელმისაწვდომი გახდეს მოსახლეობის ყველა ფენისათვის; სპორტული ინფრასტრუქტურის მოდერნიზება; უმაღლესი აკადემიური და საშუალო სპორტული განათლების, აგრეთვე სპორტის მეცნიერების განვითარება; სპორტული მედიცინის განვითარება; სპორტში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა.

თავი II

ძირითადი საბიუჯეტო და მაკროეკონომიკური პარამეტრები

მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ამოცანები

საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის მაკროეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფისაკენ, რომლის მისაღწევად ძირითადი პრიორიტეტებია:

- ეკონომიკის სტაბილიზაცია და მომდევნო ეტაპზე ეკონომიკის მდგრადი და მაღალი ტემპით ზრდა;
- ინფლაციის დონის ერთნიშნა მაჩვენებლის შენარჩუნება;
- უმუშევრობის დონის შემცირება;
- საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება;

მაკროეკონომიკური მიმოხილვა და პროგნოზი

ცხრილი 1. ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორები

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	ფაქტ.	ფაქტ.	ფაქტ.	მოსალ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	6.3	7.2	6.1	6.0	5.0	5.0	5.0	5.0
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	20,743.4	24,344	26,138.9	28,677.0	31,164.7	33,704.7	36,451.6	39,422.4
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)	2,623	3,215.4	3,519.6	3,864.3	4,199.5	4,541.8	4,911.9	5,312.2
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	7.1	8.5	-0.9	3.0	3.5	3.0	3.0	3.0
მიმდინარე ანგარიში (პროცენტულად მშპ-თან)	-10.2	-12.3	-11.1	-9.5	-7.1	-3.7	-0.7	2.9

a. ეკონომიკური ზრდა

მიმოხილვა

2012 წელს წინა წელთან შედარებით, მთლიანი შიდა პროდუქტი 6.1%-ით გაიზარდა, ნომინალურ გამოხატულებაში 26.1 მლრდ ლარს გაუტოლდა. გასულ წელს მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა დამამუშავებელი მრეწველობის, საფინანსო საქმიანობის, სასტუმროები და რესტორნების, მშენებლობის,

კავშირგაბმულობის და ვაჭრობის დარგებში. ამ დარგებმა განაპირობეს მშპ-ის 3.9%-იანი ზრდა, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის საერთო ზრდის 64.5%-ს შეადგენს.

მრეწველობა

2012 წელს მრეწველობის დარგში შექმნილი დამატებული ღირებულება 12.0 %-ით გაიზარდა. წლის განმავლობაში მრეწველობის დარგის სფეროების განვითარება შემდეგნაირად გამოიყურებოდა: დამამუშავებელ მრეწველობაში წარმოების მოცულობა 16.4 %-ით გაიზარდა, სამთომომპოვებელ მრეწველობაში 2.0%-იანი ზრდა დაფიქსირდა, ელექტროენერჯის, აირისა და წყალმომარაგების სფერო კი 0.9%-ით შემცირდა. მრეწველობის წილი მშპ-ის დარგობრივ სტრუქტურაში 2011 წელთან შედარებით 0.3 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და მშპ-ის 12.3% შეადგინა.

სოფლის მეურნეობა

2011 წლისაგან განსხვავებით, 2012 წელს კლება დაფიქსირდა სოფლის მეურნეობაში. ამ დარგში შექმნილი რეალური დამატებული ღირებულება 3.3 %-ით შემცირდა. სოფლის მეურნეობის ხარჯზე მშპ 0.3%-ით შემცირდა.

ვაჭრობა, მშენებლობა, საფინანსო საქმიანობა და კავშირგაბმულობა

2012 წელს ყველაზე მეტად გაიზარდა საფინანსო საქმიანობის, სასტუმროები და რესტორნები, მშენებლობის, კავშირგაბმულობის და ვაჭრობის დარგები. ამ დარგებში შექმნილი დამატებული ღირებულება გაიზარდა:

- საფინანსო საქმიანობაში 15.0%-ით;
- სასტუმროების და რესტორნების დარგში 11.8%-ით;
- მშენებლობაში 11.4%-ით;
- კავშირგაბმულობაში 9.6%-ით;
- ვაჭრობა 7.3%-ით.

2013 წლის ორ კვარტალში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი 1.9%-ით გაიზარდა და ნომინალურ გამოხატულებაში 12.3 მილიარდი ლარი შეადგინა.

ამ პერიოდში მშპ-ის ზრდაში ყველაზე მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს ვაჭრობის, სოფლის მეურნეობის და დამამუშავებელი მრეწველობის დარგებმა. ამ დარგებმა განაპირობეს მშპ-ის 1.8%-ით ზრდა, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის საერთო ზრდის 92%-ს შეადგენს.

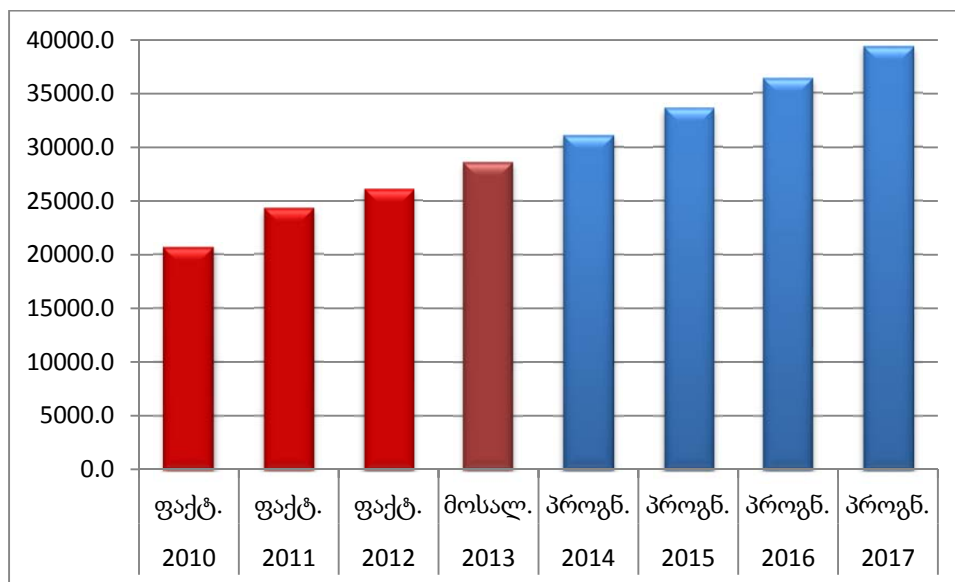
2013 წლის ორ კვარტალში, 2012 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით წარმოების მოცულობის ყველაზე მეტი ზრდა დაფიქსირდა სამთომომპოვებელი მრეწველობის (7.9%), საფინანსო საქმიანობის (7.7%) სოფლის მეურნეობის (6.7%), და დამამუშავებელი მრეწველობის (6.2%) დარგებში.

პროგნოზი

მთლიანი შიდა პროდუქტი

2013 წელს პროგნოზირებულია რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის 6.0%-იანი ზრდა, რომელიც ნომინალურ გამოხატულებაში 28.6 მლრდ ლარს გადააჭარბებს. პროგნოზული გათვლებით,

საშუალოვადიან პერიოდში (2014-2017 წლებში) მშპ-ის ზრდის საშუალო წლიური მაჩვენებელი პროგნოზების მიხედვით 5%-ის ფარგლებში იქნება.

ინვესტიციები

2013 წელს, 2012 წელთან შედარებით, მოსალოდნელია კერძო ინვესტიციების ნომინალური მოცულობის ზრდა, რომელიც მშპ-ის 29.7%-ს მიაღწევს. შემდგომი ოთხი წლის განმავლობაში კერძო ინვესტიციებს ზრდის ტენდენცია ექნება და 2017 წლისთვის სავარაუდოდ მშპ-ის 31.8%-ს შეადგენს.

b. საგარეო სექტორი

მიმოხილვა

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი

ეროვნული ბანკის ინფორმაციით 2012 წელს მიმდინარე ანგარიშის უარყოფითმა სალდომ 1 814.1 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც მშპ-ის მიმართ 11.5%-ია.

სავაჭრო ბრუნვა

სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ინფორმაციით 2012 წელს საგარეო სავაჭრო ბრუნვა წინა წელთან შედარებით 11%-ით გაიზარდა და 10 220.0 მლნ დოლარი შეადგინა. აქედან ექსპორტი 2 377.0 მლნ დოლარი იყო, ხოლო იმპორტი 7 842.0 მლნ დოლარი, რაც შესაბამისად 9 და 11 პროცენტებით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს.

2013 წლის იანვარ-აგვისტოში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით საგარეო სავაჭრო ბრუნვა 0.1%-ით შემცირდა და 6 640 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. აქედან ექსპორტი იყო 1 761 მლნ აშშ დოლარი (14%-ით მეტი) და იმპორტი 4 879 მლნ აშშ დოლარი (4%-ით ნაკლები).

2013 წლის იანვარ-აგვისტოში საქონელბრუნვის მოცულობის მიხედვით, საქართველოს უმსხვილეს პარტნიორ ქვეყნებს შორის პირველი ადგილი თურქეთს უკავია, რომლის წილი მთლიანი საქონელბრუნვის 14.3%-ს შეადგენს. მას მოსდევს აზერბაიჯანი (12.7%), უკრაინა (7.4%) და ა.შ.

ექსპორტში 26.6%-ით პირველ ადგილზე აზერბაიჯანია, მეორეზე სომხეთი 11.3%, მესამეზე თურქეთი 6.9%, მეოთხე პოზიციაზე იმყოფება აშშ 6.0% და ა.შ.

იმპორტში პირველი ადგილი 17.0%-ით თურქეთს უჭირავს. შემდეგ მოდიან უკრაინა (7.9%), ჩინეთი (7.7%), აზერბაიჯანი (7.6%), და ა.შ.

რაც შეეხება ვაჭრობის სასაქონლო სტრუქტურას, ამ მიმართულებითაც მნიშვნელოვანი ცვლილებები არ შეინიშნება. საქონლის ექსპორტში პირველ ადგილზე 25.7%-ით მსუბუქი ავტომობილებია, შემდეგ პოზიციებზე იმყოფებიან ფეროშენადნობები (9.3%), სპილენძის მადნები და კონცენტრატები (5.5%), აზოტოვანი სასუქები (4.8%) და ა.შ.

იმპორტის სასაქონლო სტრუქტურაში კი პირველ ადგილზე 11.5%-ით ნავთობი და ნავთობპროდუქტებია. შემდეგ მოდის მსუბუქი ავტომობილები (9.5%), ნავთობის აირები და აირისებრი ნახშირწყალბადები (3.6%), სამკურნალო საშუალებები (3.6%) და ა.შ.

პროგნოზი

სავაჭრო ბრუნვა და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი

2013 წელს 2012 წელთან შედარებით მოსალოდნელი მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის წილი მშპ-ის მიმართ 1.6 პროცენტული პუნქტით შემცირდება. საპროგნოზო პერიოდში მოსალოდნელია სავაჭრო ბრუნვის ზრდა. პროგნოზული გათვლებით, 2013-2017 წლებში ექსპორტის ზრდის ტემპები გადააჭარბებს იმპორტის ზრდის ტემპებს და 2014 წლიდან მნიშვნელოვან შემცირებას დაიწყებს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებელი. მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის წილი მშპ-ს მიმართ 2013 წლისათვის -9.5%-ის, ხოლო 2014 წლისათვის კი -7.1%-ის დონეზეა მოსალოდნელი. გარეგანი შოკების არარსებობის შემთხვევაში შემდგომ წლებში მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტს შემცირების ტენდენცია ექნება და საშუალოვადიან პერიოდში მკვეთრად გაუმჯობესდება.

გ. მონეტარული სექტორი

მიმოხილვა

სამომხმარებლო ფასები

2012 წელს, წლიურმა ინფლაციამ (გასული წლის დეკემბერთან შედარებით) -1.4%, ხოლო საშუალოწლიურმა ინფლაციამ -0.9% შეადგინა.

12 თვიან ინფლაციაზე მნიშვნელოვანი გავლენა სამომხმარებლო კალათის ორმა სასაქონლო ჯგუფმა მოახდინა. სურსათი და უალკოჰოლო სასმელებმა სამომხმარებლო ფასები 1.09%-ით შეამცირა, ხოლო ჯანმრთელობის დაცვამ 0.21%-ით გაზარდა.

2013 წლის იანვარ-აგვისტოში სამომხმარებლო ფასები 1.0 პროცენტით შემცირდა, ხოლო აგვისტოში წინა თვესთან შედარებით სამომხმარებლო ფასების კლებამ 0.01 პროცენტი შეადგინა.

2013 წლის აგვისტოში 2012 წლის აგვისტოსთან შედარებით სამომხმარებლო ფასები 0.4 პროცენტით შემცირდა. 2012 წლის შესაბამის პერიოდშიც ინფლაციის მაჩვენებელი -0.4 პროცენტი იყო.

12 თვიან ინფლაციაზე მნიშვნელოვანი გავლენა სამომხმარებლო კალათის სამმა სასაქონლო ჯგუფმა მოახდინა. სურსათი და უალკოჰოლო სასმელებმა და ტრანსპორტმა სამომხმარებლო ფასები 0.4-0.4 პროცენტით შეამცირა, ხოლო ჯანმრთელობის დაცვამ 0.4 პროცენტით გაზარდა.

პროგნოზული შეფასებებით 2014-2017 წლებისათვის სამომხმარებლო ფასების საშუალოწლიური ცვლილება 5%-ის ფარგლებშია მოსალოდნელი.

ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ

2012 წლის განმავლობაში ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ უმნიშვნელო რყევებით ხასიათდებოდა. 2012 წლის ბოლოს ლარის საშუალოთვიური კურსი 0.02%-ით გამყარდა და 1.66 ლარი/აშშ დოლარი შეადგინა. ლარის საშუალოწლიური კურსი კი 2.1%-ით გამყარდა და 1.65 ლარი/აშშ დოლარის დონეზე დაფიქსირდა.

2013 წლის აგვისტოში 2012 წლის დეკემბერთან შედარებით ლარის საშუალო თვიური გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ 0.1%-ით გაუფასურდა და 1.662 ლარი შეადგინა ერთ აშშ დოლარზე.

ფულის მასა

ეროვნული ბანკის მონაცემებით, 2012 წლის დეკემბერში 2011 წლის დეკემბერთან შედარებით სარეზერვო ფულის მასა 12.2%-ით გაიზარდა და 3 255.1 მლნ ლარი შეადგინა. ამავე პერიოდში M3 ფართო ფულის აგრეგატი 11.4%-ით გაიზარდა და 7 903.7 მლნ ლარის შეადგინა, აგრეთვე 7.6%-ით გაიზარდა M2 ფულის მასა და 4 069.2 მლნ ლარის დონეზე დაფიქსირდა.

ამავე პერიოდში დეპოზიტების მოცულობა გაიზარდა 12.3%-ით, მათ შორის ეროვნულ ვალუტაში შემცირდა 7.5%-ით, ხოლო დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში გაიზარდა 15.7%-ით.

2013 წლის აგვისტოში 2012 წლის დეკემბერთან შედარებით M3 ფართო ფულის აგრეგატი 11.7%-ით გაიზარდა და 8 826.6 მლნ ლარის ექვივალენტი შეადგინა, ხოლო M2 ფულის მასა 15.0%-ით გაიზარდა და 4 677.8 მლნ ლარის დონეზე დაფიქსირდა.

2013 წლის იანვარ-აგვისტოში დეპოზიტების მოცულობა გაიზარდა 13.3%-ით, მათ შორის ეროვნულ ვალუტაში 21.1%-ით, ხოლო უცხოურ ვალუტაში 8.2%-ით.

ფისკალური პოლიტიკა

2012 წელს 2011 წელთან შედარებით ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების წილი მშპ-ის მიმართ 0.7 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და 7.6 მლრდ ლარი შეადგინა, ხოლო ნაერთი ბიუჯეტის მიმდინარე ხარჯების წილი მშპ-ის მიმართ 0.3 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და 6.1 მლრდ ლარი შეადგინა.

2012 წელს, წინა წელთან შედარებით, 1.6 პროცენტული პუნქტით შემცირდა მთავრობის ვალის წილი მშპ-თან მიმართებაში და 34.9 %-ს გაუტოლდა. მთავრობის ვალს მშპ-სთან მიმართებაში კლებადი ტენდენცია ექნება 2013-2017 წლებშიც.

გრძელვადიანი პერიოდისთვის **მთავრობის სტრატეგიაა** ფისკალური მდგომარეობის კიდევ უფრო გაუმჯობესება, რაც უზრუნველყოფს ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპის შენარჩუნებას და მაკროეკონომიკურ სტაბილურობას;

2014-2017 წლებისთვის **ფისკალური პოლიტიკის ამოცანებს** წარმოადგენს:

- სახსრების მიმართვა ისეთ პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, როგორცაა საპენსიო უზრუნველყოფა, სოციალური სფერო, ჯანდაცვა განათლება, სოფლის მეურნეობა, ინვესტიციები ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვისა და მოსახლეობის დასაქმებისათვის;
- ბიუჯეტის დეფიციტის ნიშნულის ისეთი მოცულობის ფარგლებში შენარჩუნება, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ სტაბილურობას;
- სახელმწიფო ფინანსების მართვის შემდგომი სრულყოფა.

საქართველოს 2012 წლის ბიუჯეტის შესრულების მაჩვენებლები

საქართველოს ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების სახით 2012 წელს მობილიზებულია 7 673.0 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 99.7%-ია (ცხრილი 2).

გადასახადების სახით მობილიზებულია 6 671.0 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 100.2 %-ია. გადასახადების ფაქტიური მაჩვენებელი 2011 წელთან შედარებით 8.7 %-ით გაიზარდა, ხოლო მშპ-თან მიმართებაში 25.5% შეადგინა. მათ შორის :

- საშემოსავლო გადასახადის სახით მობილიზებულია 1 764.8 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (1 750.0 მლნ ლარი) 100.8%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 6.8%-ია.
- მოგების გადასახადის სახით მობილიზებულია 851.0 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (844.0 მლნ ლარი) 100.8%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 3.3%-ია.
- დამატებული ღირებულების გადასახადის სახით მობილიზებულია 3 040.0 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (3 070.3 მლნ ლარი) 99.0%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 11.6%-ია.
- აქციზის სახით მობილიზებულია 659.6 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (644.0 მლნ ლარი) 102.4%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 2.5%-ია.
- იმპორტის გადასახადის სახით მობილიზებულია 90.1 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (90.0 მლნ ლარი) 100.1%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.3%-ია.
- ქონების გადასახადის სახით მობილიზებულია 230.0 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (232.0 მლნ ლარი) 99.1%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.9%-ია.
- სხვა გადასახადის სახით მობილიზებულია 35.2 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (30.0 მლნ ლარი) 117.4%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.1%-ია.

გრანტების სახით მობილიზებულია 270.9 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 85.1%-ია.

სხვა შემოსავლების სახით მობილიზებულია 731.2 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 101.6%-ია.

ცხრილი 2. ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები

მლნ ლარი

დასახელება	ნაერთი ბიუჯეტი				
	გეგმა	ფაქტი	+/-	%	% მშპ-თან
შემოსავლები	7,698.3	7,673.0	-25.2	99.7	29.4
გადასახადები	6,660.0	6,671.0	11.0	100.2	25.5
საშემოსავლო გადასახადი	1,750.0	1,764.8	14.8	100.8	6.8
მოგების გადასახადი	844.0	851.0	7.0	100.8	3.3
დამატებული ღირებულების გადასახადი	3,070.0	3,040.3	-29.7	99.0	11.6
აქციზი	644.0	659.6	15.6	102.4	2.5
იმპორტის გადასახადი	90.0	90.1	0.1	100.1	0.3
ქონების გადასახადი	232.0	230.0	-2.0	99.1	0.9
სხვა გადასახადი	30.0	35.2	5.2	117.4	0.1
გრანტები	318.3	270.9	-47.4	85.1	1.0
სხვა შემოსავლები	720.0	731.2	11.2	101.6	2.8

არაფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მობილიზებულ იქნა 169.0 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (160.0 მლნ ლარი) 105.6%-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.6%-ია.

ფინანსური აქტივების (ვალუტა და დეპოზიტების გარეშე) რეალიზაციიდან მობილიზებულ იქნა 42.3 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (41.5 მლნ ლარი) 101.9 %-ია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.2%-ია.

ვალდებულებების ზრდის ხარჯზე 2012 წელს მობილიზებულ იქნა 748.2 მლნ ლარი, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 2.9%-ს შეადგენს.

2012 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებები სხვადასხვა სფეროების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

- *სოციალური სფერო - 1 617,6 მლნ ლარი;*
- *განათლება - 652,5 მლნ ლარი;*
- *ჯანმრთელობის დაცვა - 373,8 მლნ ლარი;*
- *ენერგეტიკა - 99,5 მლნ ლარი;*
- *ტრანსპორტი - 385,1 მლნ ლარი;*
- *დასვენება, კულტურა, სპორტი, რელიგია - 196.1 მლნ ლარი;*
- *თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება - 1 573,6 მლნ ლარი.*

➤ 2012 წლის 1 სექტემბრიდან შემოდებულ იქნა საპენსიო პაკეტი, რომელიც განკუთვნილია მხოლოდ ასაკით პენსიონერებისათვის. საპენსიო პაკეტით განსაზღვრული ნომინალური ფულადი კომპონენტი 67 წლამდე პენსიონერთათვის შეადგენდა 110, ხოლო 67 წლის ზემოთ ასაკის პენსიონერთათვის - 125 ლარს, ამასთან საპენსიო პაკეტი მოიცავდა საპენსიო ასაკის მქონე პირთა 15 ლარიან დაზღვევას. მთლიანობაში საპენსიო უზრუნველყოფისათვის მიიმართა 1 061.4 მლნ ლარი;

➤ 1.2 მილიონზე მეტი ოჯახი უზრუნველყოფილი იყო ელექტროენერგიის (20 ლარის ოდენობით) ვაუჩერებით, რაზედაც მიიმართა 25.7 მლნ ლარი;

➤ 2012 წელს შესაბამისი ბენეფიციარების სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფისათვის მიიმართა 271,2 მლნ ლარი;

➤ 2012 წლის 1 სექტემბრიდან გაფართოვდა სახელმწიფო დაზღვევით მოსარგებლე ბენეფიციართა წრე და მთლიანობაში ქვეყნის მასშტაბით საქართველოს მოქალაქეებისათვის სამედიცინო დაზღვევის ფინანსური ხელმისაწვდომობის მიზნით მიიმართა 153.3 მლნ ლარი.

➤ 2012 წლის ივლისში და აგვისტოში საქართველოს რეგიონებში განვითარებული სტიქიური მოვლენების შედეგების სალიკვიდაციოდ მიმართული იქნა 80.2 მლნ ლარი

➤ საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის მიიმართა 369,4 მლნ ლარზე მეტი;

➤ ურბანული და რეგიონული წყალმომარაგებისა და წყალარინების გაუმჯობესებისათვის და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის მიიმართა 281,2 მლნ ლარზე მეტი;

➤ სხვადასხვა რეგიონში ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების მიზნით საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან მიიმართა 379,0 მლნ ლარი, ხოლო სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში 49,9 მლნ ლარი;

- შექმნილ იქნა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ზრდისათვის აუცილებელი 2 500 ერთეულამდე სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა და ტექნოლოგიური მოწყობილობები, რისთვისაც მიიმართა 74.5 მლნ ლარი;
- რთველის ხელშეწყობის ღონისძიებებზე მიიმართა 47.0 მლნ ლარამდე, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ინტენსიფიკაციაზე და სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაციაზე - 60,9 მლნ ლარი;
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის მიიმართა 60,3 მლნ ლარამდე;
- საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაციისათვის მიიმართა 71,6 მლნ ლარი;
- სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაციასა და აღჭურვაზე მიიმართა 13,1 მლნ ლარი მეტი;
- საქართველოს ენერგოსისტემის გასაუმჯობესებლად მიიმართა 270,6 მლნ ლარზე მეტი;
- მოსახლეობის ელექტროენერჯისა ვაუჩერებით უზრუნველყოფისათვის მიიმართა 26,3 მლნ ლარზე მეტი;
- სასაჯელაღსრულების დაწესებულებათა მშენებლობა-რეაბილიტაციის დასაფინანსებლად მიიმართა 24.0 მლნ ლარამდე;
- პირველკლასელი და წარჩინებული მოსწავლეების და მათი დამრიგებლების სპეციალური სასწავლო პროგრამით აღჭურვილი „ნეთბუკები“ უზრუნველყოფისათვის 2012 წელს მიიმართა 23,5 მლნ ლარამდე;
- საპარლამენტო არჩევნების ჩატარების ღონისძიებებისათვის საანგარიშო პერიოდში სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მიიმართა 27,8 მლნ ლარი;

საქართველოს 2013 წლის ბიუჯეტის საპროგნოზო მაჩვენებლები

ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების მოცულობა 2013 წელს განისაზღვრა 7 941.5 მლნ ლარით, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 27.7%-ს გაუტოლდა.

გადასახადების საპროგნოზო მოცულობა განისაზღვრა 7 289.0 მლნ ლარით, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 25.4%-ს შეადგენს. მათ შორის:

- საშემოსავლო გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 1 939.0 მლნ ლარს.
- მოგების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 924.0 მლნ ლარს.
- დამატებული ღირებულების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 3 402.0 მლნ ლარს.
- აქციზის საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 663.0 მლნ ლარს.
- იმპორტის გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 104.0 მლნ ლარს.
- ქონების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 232.0 მლნ ლარს.
- სხვა გადასახადი საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 25.0 მლნ ლარს.

გრანტების მოცულობა განისაზღვრა 202.5 მლნ ლარით, ხოლო მშპ-ს მიმართ 0.7%-ის ფარგლებში;

სხვა შემოსავლების მოცულობა განისაზღვრა 450.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ს მიმართ 1.6%-ს შეადგენს;

არაფინანსური აქტივების კლებიდან მისაღები თანხების მოცულობა განისაზღვრა 150.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ს 0.5%-ია.

ფინანსური აქტივების კლებით მისაღები თანხების მოცულობა განისაზღვრა 35.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ს 0.1%-ია.

ვალდებულებების ზრდის მოცულობა განისაზღვრა 868.0 მლნ ლარით, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 3.0%-ია.

2013 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებები სხვადასხვა სფეროების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

- *სოციალური სფერო - 1 828,6 მლნ ლარი,*
- *განათლება - 682,3 მლნ ლარი;*
- *ჯანმრთელობის დაცვა - 681,2 მლნ ლარი;*
- *ენერგეტიკა - 37,9 მლნ ლარი;*
- *ტრანსპორტი - 562,0 მლნ ლარი;*
- *დასვენება, კულტურა, სპორტი, რელიგია - 140,8 მლნ ლარი;*
- *თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება - 1 498,6 მლნ ლარი.*

➤ 2013 წელს (აპრილიდან) განხორციელდა საპენსიო ასაკის საფუძველზე დანიშნული პენსიის ზრდა, კერძოდ ყველა ასაკით პენსიონერისა და მკვეთრად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის პენსიის ოდენობა განისაზღვრა 125 ლარის ოდენობით, ხოლო 1 სექტემბრიდან აღნიშნული გაუთანაბრდება დღეს არსებულ საარსებო მინიმუმს და განისაზღვრება 150 ლარის ოდენობით. საპენსიო განაკვეთების ზრდა შეეხება მნიშვნელოვნად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე პირებს, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებს და სხვა მიზნობრივ ჯგუფებს. ასევე, განხორციელდა სამხედრო, შინაგან საქმეთა ორგანოებიდან, საქართველოს დაზვერვის სამსახურიდან, სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახურიდან თადარიგში დათხოვნილ პირთა და საქართველოს სამოქალაქო ავიაციის მოსამსახურეთა კომპენსაციის გადაანგარიშება. 2013 წელს მხოლოდ საპენსიო უზრუნველყოფისათვის გამოყოფილია 1 146.7 მლნ ლარი.

➤ 2013 წლის (ივლისიდან) გაორმაგდა სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი ოჯახებისათვის გათვალისწინებული საარსებო შემწეობის ოდენობა და განისაზღვრა ერწევრიანი ოჯახისათვის 60 ლარის, ხოლო ოჯახის ყოველ მომდევნო წევრზე - 48 ლარის ოდენობით. შესაბამისი ბენეფიციარების სოციალური დახმარების უზრუნველყოფისათვის გათვალისწინებულია 488.2 მლნ ლარი.

➤ მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაზღვევით და სახელმწიფო ჯანმრთელობის პროგრამებით უზრუნველყოფის მიზნით სხვადასხვა კატეგორიის ბენეფიციარებზე გათვალისწინებულია 505.7 მლნ ლარზე მეტი.

➤ 2013 წელს საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის დაგეგმილია 500,0 მლნ ლარამდე;

➤ რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის, აგრეთვე წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაციისათვის მიიმართება 330,0 მლნ ლარზე მეტი;

- სხვადასხვა რეგიონებში ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების მიზნით საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან მიიმართება 449,3 მლნ ლარამდე; ხოლო სოფლის მხარდაჭერის პროგრამისთვის გათვალისწინებულია 50.0 მლნ ლარის მიმართვა;
- პირველკლასელი და წარჩინებული მოსწავლეების და მათი დამრიგებლების სპეციალური სასწავლო პროგრამით აღჭურვილი ნეტბუკებით უზრუნველყოფისათვის გათვალისწინებულია 21,5 მლნ ლარამდე;
- სოფლის მეურნეობის განვითარების მიზნით სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ მიმართულ იქნება 196,9 მლნ ლარამდე. მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესყიდვისათვის - 86,0 მლნ ლარზე მეტი;
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის გამოყოფილია 110,2 მლნ ლარამდე;
- საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაციისათვის დაგეგმილია 60,7 მლნ ლარამდე მიმართვა;
- საქართველოს ენერგოსისტემის გასაუმჯობესებლად გამოყოფილია 109,3 მლნ ლარზე მეტი;
- სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაციასა და აღჭურვაზე მიიმართება 15.0 მლნ ლარამდე.

საქართველოს 2014-2017 წლების შემოსულობების პროგნოზი

საშუალოვადიან პერიოდში საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზული გათვლების გაკეთებისას გათვალისწინებულ იქნა ფისკალურ სფეროში მომხდარი ცვლილებები და მის მიერ გამოწვეული შესაძლო შედეგები. პროგნოზული გათვლებით, 2014-2017 წლებში, ზრდის ტენდენცია ექნება ბიუჯეტში მობილიზებული თანხების მოცულობას. 2014 წლისთვის ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებელი მშპ-ს-თან მიმართებაში 25.6%-ს მიაღწევს, ხოლო გადასახადების წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ 23.7%-ს გაუტოლდება.

2014 წელს ნაერთი ბიუჯეტის *სხვა შემოსავლების* წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ სავარაუდოდ 1.5%-ს გაუტოლდება. ხოლო *არაფინანსური და ფინანსური აქტივების* რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობა მშპ-თან მიმართებაში შესაბამისად 0.3 და 0.2 პროცენტამდეა სავარაუდო.

ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლები

2012-2017 წლებისათვის

დასახელება	2012 wlis faqti			2013 wlis gegma			2014 wlis prognozi			2015 wlis prognozi			2016 wlis prognozi			2017 wlis prognozi		
	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti
Semosavlebi	7,560.0	7,004.8	1,771.0	7,971.5	7,422.5	1,718.0	7,989.8	7,379.8	1,705.9	8,729.0	8,149.0	1,880.0	9,512.0	8,912.0	2,050.0	10,384.0	9,769.0	2,165.0
gadasaxadebi	6,671.0	6,311.1	359.9	7,289.0	6,920.0	369.0	7,380.0	6,950.0	430.0	8,069.0	7,669.0	400.0	8,832.0	8,422.0	410.0	9,674.0	9,259.0	415.0
grantebi	270.8	269.6	1,217.0	202.5	202.5	1,169.0	129.8	129.8	1,095.9	150.0	150.0	1,300.0	140.0	140.0	1,450.0	130.0	130.0	1,550.0
sxva Semosavlebi	618.2	424.1	194.1	480.0	300.0	180.0	480.0	300.0	180.0	510.0	330.0	180.0	540.0	350.0	190.0	580.0	380.0	200.0
xarjebi	6,078.0	6,170.4	1,123.4	6,819.9	6,877.9	1,111.0	7,188.8	7,109.7	1,175.0	7,702.0	7,747.0	1,255.0	8,357.0	8,492.0	1,315.0	9,085.0	9,220.0	1,415.0
Sromis anazRaureba	1,202.6	1,049.4	153.2	1,296.0	1,150.0	146.0	1,435.4	1,255.4	180.0	1,490.0	1,290.0	200.0	1,610.0	1,390.0	220.0	1,730.0	1,500.0	230.0
saqoneli da momsaxureba	1,297.7	1,060.9	236.8	1,224.0	974.0	250.0	1,049.0	809.0	240.0	1,120.0	860.0	260.0	1,200.0	920.0	280.0	1,300.0	1,000.0	300.0
procenti	253.5	248.3	5.2	314.2	309.2	5.0	302.6	297.6	5.0	277.0	272.0	5.0	268.0	263.0	5.0	269.0	264.0	5.0
subsidiebi	514.1	253.1	261.0	453.9	193.9	260.0	537.2	237.2	300.0	540.0	240.0	300.0	550.0	240.0	310.0	570.0	250.0	320.0
grantebi	16.7	1,232.5	0.0	14.3	1,183.3	0.0	18.1	1,114.0	0.0	25.0	1,325.0		25.0	1,475.0		26.0	1,576.0	
socialuri uzrunvelyofa	1,857.6	1,710.3	147.3	2,509.5	2,279.5	230.0	2,866.5	2,636.5	230.0	3,170.0	2,920.0	250.0	3,534.0	3,284.0	250.0	3,860.0	3,580.0	280.0
lxva xarjebi	935.8	615.9	319.9	1,008.0	788.0	220.0	980.0	760.0	220.0	1,080.0	840.0	240.0	1,170.0	920.0	250.0	1,330.0	1,050.0	280.0
saoperacio saldo	1,482.0	834.4	647.6	1,151.6	544.6	607.0	801.0	270.1	530.9	1,027.0	402.0	625.0	1,155.0	420.0	735.0	1,299.0	549.0	750.0
arafinansuri aqtivebis cvlileba	1,636.6	955.4	681.2	1,655.0	1,036.2	618.8	1,681.1	960.2	720.9	1,716.0	1,101.0	615.0	1,818.0	1,083.0	735.0	1,913.0	1,163.0	750.0
zrda	1,916.1	1,146.1	770.0	1,805.0	1,136.2	668.8	1,781.1	1,040.2	740.9	1,836.0	1,171.0	665.0	1,918.0	1,133.0	785.0	1,993.0	1,193.0	800.0
kleba	279.5	190.7	88.8	150.0	100.0	50.0	100.0	80.0	20.0	120.0	70.0	50.0	100.0	50.0	50.0	80.0	30.0	50.0

დასახელება	2012 wlis faqti			2013 wlis gegma			2014 wlis prognozi			2015 wlis prognozi			2016 wlis prognozi			2017 wlis prognozi		
	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti	naerTi biujeti	saxelmwifo biujeti	teritoriuli erTeulebis naerTi biujeti
mTliani saldo	-154.6	-121.0	-33.6	-503.4	-491.6	-11.8	-880.1	-690.1	-190.0	-689.0	-699.0	10.0	-663.0	-663.0	0.0	-614.0	-614.0	0.0
finansuri aqtivebis cvlileba	445.4	487.9	-26.0	-172.2	-150.4	-5.0	-342.4	-142.4	-180.0	30.0	30.0	0.0	130.0	130.0	0.0	130.0	130.0	0.0
zrda	511.3	529.5	1.8	190.8	207.6	0.0	254.8	274.8	0.0	50.0	50.0	0.0	150.0	150.0	0.0	150.0	150.0	0.0
<i>valuta da depozitebi</i>	178.6	178.6		0.0			0.0			0.0			100.0	100.0		100.0	100.0	
<i>sesxebi</i>	332.7	350.9	1.8	153.4	170.2		117.1	137.1		50.0	50.0		50.0	50.0		50.0	50.0	
<i>aqciebi da sxva kapitali</i>	0.0		0.0	37.4	37.4		137.7	137.7		0.0			0.0			0.0		
kleba	65.9	41.6	27.8	363.0	358.0	5.0	597.2	417.2	180.0	20.0	20.0	0.0	20.0	20.0	0.0	20.0	20.0	0.0
<i>valuta da depozitebi</i>	26.3		26.3	328.0	323.0	5.0	527.2	347.2	180.0	0.0			0.0			0.0		
<i>sesxebi</i>	39.4	41.6	1.3	35.0	35.0		70.0	70.0		20.0	20.0		20.0	20.0		20.0	20.0	
<i>aqciebi da sxva kapitali</i>	0.2	0.0	0.2	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
valdebulebebis cvlileba	600.0	608.9	7.6	331.2	341.2	6.8	537.7	547.7	10.0	719.0	729.0	-10.0	793.0	793.0	0.0	744.0	744.0	0.0
zrda	748.2	748.2	20.0	868.0	868.0	16.8	1,132.0	1,132.0	20.0	1,050.0	1,050.0	0.0	1,050.0	1,050.0	0.0	1,000.0	1,000.0	0.0
<i>sagareo</i>	689.9	689.9		718.0	718.0		732.0	732.0	0.0	750.0	750.0		800.0	800.0		800.0	800.0	
<i>saSinao</i>	58.3	58.3	20.0	150.0	150.0	16.8	400.0	400.0	20.0	300.0	300.0		250.0	250.0		200.0	200.0	
kleba	148.2	139.3	12.4	536.8	526.8	10.0	594.3	584.3	10.0	331.0	321.0	10.0	257.0	257.0	0.0	256.0	256.0	0.0
<i>sagareo</i>	95.2	95.2		471.8	471.8	0.0	508.2	508.2		276.0	276.0		202.0	202.0		201.0	201.0	
<i>saSinao</i>	53.0	44.1	12.4	65.0	55.0	10.0	86.1	76.1	10.0	55.0	45.0	10.0	55.0	55.0		55.0	55.0	
balansi	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

თავი III

მხარჯავი დაწესებულებებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებების და რიცხოვნობის ზღვრული მოცულობები, მათ მიერ დაგეგმილი პროგრამები და მათი დაფინანსება

მხარჯავი დაწესებულებების ასიგნებებისა და რიცხოვნობის ზღვრული მოცულობები

2014-2017 წლებისათვის

კოდი	დასახელება	2014 წლის დასაკმებელთა საორიენტაციო ზღვრული მოცულობა რიცხოვნება	2014 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2015 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2016 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2017 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	1,331	59,531.7	62,508.6	65,633.4	68,916.0
02 00	საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	162	9,000.0	9,000.0	9,000.0	9,000.0
03 00	საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	38	1,800.0	1,800.0	1,800.0	1,800.0
04 00	საქართველოს მთავრობის კანცელარია	149	10,000.0	10,000.0	10,000.0	10,000.0
05 00	სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	350	12,250.0	12,863.0	13,505.0	14,181.0
06 00	საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	467	54,500.0	26,600.0	55,800.0	27,000.0
07 00	საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	109	2,615.0	2,700.0	2,700.0	2,700.0
08 00	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	174	5,545.0	5,600.0	5,600.0	5,600.0
09 00	საერთო სასამართლოები	1,660	34,900.0	36,000.0	38,000.0	40,000.0
10 00	საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	72	1,500.0	1,500.0	1,500.0	1,500.0
11 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ფოთში	53	900.0	900.0	900.0	900.0
12 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	46	650.0	650.0	650.0	650.0
13 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ქუთაისში	53	800.0	800.0	800.0	800.0
14 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	53	800.0	800.0	800.0	800.0
15 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	46	650.0	650.0	650.0	650.0

კოდი	დასახელება	2014 წლის დასაქმებულთა საორიენტაციო ზღვრული მოცულობა რიცხოვნება	2014 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2015 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2016 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2017 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)
16 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	46	650.0	650.0	650.0	650.0
17 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	46	650.0	650.0	650.0	650.0
18 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ რუსთავში	53	800.0	800.0	800.0	800.0
19 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	47	700.0	700.0	700.0	700.0
20 00	ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	41	2,300.0	2,300.0	2,300.0	2,300.0
21 00	დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	20	850.0	850.0	850.0	850.0
22 00	რენტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	30	1,350.0	1,350.0	1,350.0	1,350.0
23 00	საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	4,475	100,000.0	100,000.0	100,000.0	100,000.0
24 00	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	599	25,000.0	25,600.0	26,500.0	27,000.0
25 00	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	351	175,060.0	182,300.0	202,500.0	222,500.0
26 00	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	1,789	50,000.0	50,000.0	50,100.0	50,100.0
27 00	საქართველოს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო	5,104	155,000.0	158,110.0	158,110.0	158,110.0
28 00	საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	628	80,000.0	85,000.0	85,000.0	90,000.0
29 00	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	43,475	660,000.0	711,000.0	746,000.0	785,000.0
30 00	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	28,533	570,000.0	600,000.0	620,000.0	650,000.0
31 00	საქართველოს დაზვერვის სამსახური	160	5,000.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
32 00	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	2,037	730,000.0	800,000.0	900,000.0	1,000,000.0
33 00	საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	430	80,000.0	82,000.0	83,000.0	85,000.0
34 00	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო	255	48,000.0	48,000.0	48,000.0	48,000.0
35 00	საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	3,199	2,700,000.0	2,863,500.0	3,094,300.0	3,266,500.0
36 00	საქართველოს ენერჯეტიკის სამინისტრო	144	9,500.0	9,500.0	9,500.0	9,500.0
37 00	საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	1,212	278,046.0	310,000.0	330,000.0	350,000.0
38 00	საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო	1,860	23,000.0	25,650.0	26,000.0	28,000.0
39 00	საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	91	50,000.0	53,000.0	55,000.0	56,000.0

კოდი	დასახელება	2014 წლის დასაქმებულთა საორიენტაციო ზღვრული მოცულობა რიცხოვნება	2014 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2015 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2016 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2017 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)
40 00	საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	3,750	48,000.0	48,000.0	48,000.0	48,000.0
41 00	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	91	2,380.0	2,500.0	2,625.0	2,755.0
42 00	სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	122	38,000.0	42,000.0	43,100.0	47,900.0
43 00	სსიპ – კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო	59	680.0	680.0	680.0	680.0
44 00	სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	90	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
45 00	საქართველოს საპატრიარქო	0	25,000.0	25,000.0	25,000.0	25,000.0
46 00	სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	315	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
47 00	სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	211	15,000.0	8,200.0	7,100.0	6,300.0
48 00	სსიპ - საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური	31	1,200.0	1,200.0	1,200.0	1,200.0
49 00	სსიპ - საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო	29	2,400.0	2,400.0	2,400.0	2,400.0
50 00	სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიურო	18	600.0	600.0	600.0	600.0
51 00	პერსონალური ინფორმაციის დაცვის ინსპექტორის აპარატი	14	550.0	550.0	550.0	550.0

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა

საზოგადოების სოციალურ კეთილდღეობაზე ზრუნვა და ჯანმრთელობის დაცვის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა, შრომის უფლების რეალიზაციის ღირსეული პირობების შექმნა;

✓ შრომის, სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეალიზაცია;

✓ სოციალური დახმარებების, პენსიებისა და სხვადასხვა ფულადი თუ არაფულადი სახელმწიფო (მ.შ. ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებით განსაზღვრული) ბენეფიტების მიმღებთა გამოვლენა, დადგენა, აღრიცხვა, დახმარების დანიშვნა და გაცემის ორგანიზება;

✓ სამუშაოს მაძიებელთა და ვაკანსიების აღრიცხვა, შესაბამისი საინფორმაციო ბანკის წარმოება და შრომის ბაზარზე საშუამავლო საქმიანობის წარმოება;

✓ შრომის უსაფრთხო და ჯანსაღ პირობებზე მეთვალყურეობა, სამუშაო ადგილზე უბედური შემთხვევების პრევენცია, შესაბამისი ექსპერტიზა და საინფორმაციო ბანკის წარმოება;

✓ შრომის ბაზრის მოთხოვნათა შესაბამისად სამუშაოს მაძიებელთა პროფესიული სწავლების (მომზადება/გადამზადება/კვალიფიკაციის ამაღლება) მხარდაჭერა, მათი შემდგომი დასაქმების მიზნით;

- ✓ ობოლ და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთა შვილად/შვილობილად აყვანის, მეურვეობისა და მზრუნველობის პროცესის კოორდინაცია, გასაშვილებელ ბავშვთა და შვილად აყვანის მსურველთა ცენტრალური საინფორმაციო ბანკის წარმოება;
- ✓ სამედიცინო საქმიანობის ხარისხის კონტროლი და უსაფრთხოება;
- ✓ საზოგადოების გარკვეული ფენების სოციალური დახმარებებით უზრუნველსაყოფად და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საჭიროებებისათვის გამიზნული პროგრამების შემუშავება, დამტკიცება, განხორციელების კონტროლი და შედეგების მონიტორინგი;
- ✓ ეპიდსაწინააღმდეგო და სანიტარულ-ჰიგიენური ნორმების შემუშავება და მათზე ზედამხედველობა;
- ✓ საექიმო, საექთნო და ფარმაცევტული სპეციალობების ნუსხის განსაზღვრა;
- ✓ სამედიცინო მომსახურების წესების, პირობებისა და ნორმატივების შემუშავება და მათი შესრულების კონტროლი;
- ✓ ნარკომანიით დაავადებულ პირთა მკურნალობის და ხანგრძლივი ფსიქო-სოციალური სარეაბილიტაციო სისტემის განვითარება.

სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა

ქვეყანაში სიღარიბის უკიდურესი ფორმების აღმოფხვრა, სოციალური რისკების განეიტრალება და ხანდაზმული მოქალაქეებისათვის ღირსეული სიბერის უზრუნველყოფა;

ეფექტიანი და ფინანსურად მდგრადი საპენსიო და სოციალური დახმარების სისტემის განვითარებით მოწყვლადი ჯგუფების საარსებოდ აუცილებელი ფულადი შემოსავლებითა და სოციალური სერვისებით უზრუნველყოფა;

საპენსიო განაკვეთების ეტაპობრივი ზრდა. ასევე, საპენსიო სისტემის რეფორმის ფარგლებში დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლა;

ქვეყანაში სიღარიბის უკიდურესი ფორმების აღმოფხვრისა და სოციალური რისკების განეიტრალების მიზნით სხვადასხვა სოციალური გასაცემლების დაფინანსება. სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობისათვის საარსებო შემწეობების, დევნილთა, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთა ფულადი დახმარებები, რეინტეგრაციის შემწეობის, ორსულობის, მშობიარობისა და ბავშვის მოვლის, ასევე ახალშობილის შვილად აყვანის გამო და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა სოციალური დახმარებების გაცემა;

პროგრამის ფარგლებში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (მათ შორის, ბავშვთა), ხანდაზმულთა და ოჯახურ მზრუნველობას მოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, ძალადობის მსხვერპლ და მიუსაფარ ბავშვთა უზრუნველყოფა პრევენციული, სარეაბილიტაციო და ალტერნატიული მომსახურებებით და დამხმარე საშუალებებით, რათა მოხდეს მათი ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და საზოგადოებაში ინტეგრაცია.

ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამა

სახელმწიფოს მიერ სხვადასხვა მეთოდით მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის სერვისების მიწოდება. კერძოდ, მიზნობრივი ჯგუფების უზრუნველყოფა სამედიცინო დაზღვევით. „მოსახლეობის საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის“ პროგრამის ფარგლებში დაზღვევის არმქონე მოსახლეობის უზრუნველყოფა ოჯახის ექიმის მომსახურებით, ამბულატორიული და სტაციონარული მომსახურებით (450–ზე მეტი ნოზოლოგიური ჯგუფის ფარგლებში), გადამდები და არაგადამდები დაავადებების და სიცოცხლისთვის საშიშ და ძვირადღირებულ/აუცილებელ მედიკამენტებზე მოსახლეობისთვის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფისა და ეფექტიანობის გაზრდის მეშვეობით.

ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების ფარგლებში სხვადასხვა დაავადების მკურნალობის ხარჯების დაფინანსება/თანადაფინანსება, მათ შორის, ფსიქიკური ჯანმრთელობის, აივ-ინფექცია შიდსის, ტუბერკულოზის, ორსულობასთან და მშობიარობასთან დაკავშირებული მომსახურებების, თირკმლის ქრონიკული უკმარისობის ტერმინალურ სტადიაზე მყოფი პაციენტებისთვის დიალიზისა და თირკმლის ტრანსპლანტაციის მომსახურებების, დიაბეტის მართვის, ნარკომანიის მკურნალობის და ჩანაცვლებითი თერაპიის და მაღალხარჯიანი ქრონიკული მდგომარეობებისთვის საჭირო მედიკამენტებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის გზით.

დამატებით, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მიზნებიდან გამომდინარე, მოსახლეობის იმუნიზაცია, დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ხელშეწყობა და ისეთი გადამდები დაავადებების, როგორცაა მალარია და სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები, გავრცელების კონტროლი, სისხლისა და სისხლის პროდუქტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების ხელშეწყობა.

სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა

ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრის შენობის რეაბილიტაცია/რეკონსტრუქციის სამუშაოების თანადაფინანსება, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს არსებული სერვისების ხარისხის გაუმჯობესებას;

ხარისხიან სამედიცინო სერვისებზე გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, სხვადასხვა სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაცია/აღჭურვის ღონისძიებების განხორციელების მიზნით სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაცია/აღჭურვა, ასევე, ახალი სამედიცინო დაწესებულებების მშენებლობა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა

ქვეყნის აგრარულ სექტორში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეფორმების განხორციელება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილებით;

სარწყავი და დამშრობი სისტემის რეაბილიტაცია და წყალსაცავების მშენებლობა;

სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის ტექნიკური ექსპლუატაციისა და ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობა, საწარმოო ტექნიკური ბაზების მოწყობა და სამელიორაციო დანიშნულების ტექნიკის შექმნა;

ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაციის გაგრძელება;

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ხელშეწყობა;

სასელექციო მეურნეობების და ჯიშთა გამოცდის ქსელის შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოწყობა, ახალი ჯიშების გამოყვანა და უკვე არსებული გენოფონდის გამოყენება;

სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესაძენად გაფორმებული ლიზინგისა და სასესხო ხელშეკრულებების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების დაფარვა;

სოფლად მცირე ზომის ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება;

სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების გადამუშავების და შენახვა-რეალიზაციის რგოლების უზრუნველყოფა იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით;

სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედობა

სურსათის/ცხოველის საკვების მწარმოებელი საწარმოების ინსპექტირება, სამომხმარებლო ბაზრის მონიტორინგი და პროდუქციის ლაბორატორიული კვლევა;

ლაბორატორიაში საკვლევად წარმოდგენილი ვარგისი ნიმუშების ოპტიმალურ ვადაში სწორი ტესტირება;

თურქულის, ჯილეხის, ცოფისა და ბრუცელოზის ვაქცინაცია და ტუბერკულოზის დიაგნოსტიკა;

სადეზინფექციო სამუშაოების უზრუნველყოფა და ლეშების გაუვნებლობა ინსენერატორის მეშვეობით;

ცხოველთა იდენტიფიკაცია/პასპორტიზაციის სისტემის ჩამოყალიბება;

ვეტერინარული აფთიაქებისა და სამკურნალოების მონიტორინგი;

საკარანტინო და მავნე ორგანიზმების გავრცელების წინააღმდეგ შესაბამისი ღონისძიებების ჩატარება და პესტიციდების/აგროქიმიკატების ხარისხის კონტროლი;

რეკომენდაციების გამოცემა ფერმერთა ზოგადი ინფორმირებულობის გაზრდის მიზნით;

ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში დაავადებების და მცენარეთა საკარანტინო და სხვა საშიში მავნე ორგანიზმების ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა.

მევენახეობა-მელვინეობის განვითარება

მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარება, ახალი სამომხმარებლო ბაზრების ათვისება და მომხმარებლის დაცვა უხარისხო ღვინოპროდუქციისაგან;

ქართული ღვინოპროდუქციის საერთაშორისო და ადგილობრივი დეგუსტაციების, კონკურსების, გამოფენების და პრეს-ტურების მოწყობა, რომლის ფარგლებშიც ჩატარდება სხვადასხვა წარმომადგენლობითი და კულტურული ღონისძიებები;

ქართული ღვინის პოპულარიზაციის მიზნით სარეკლამო რგოლების დამზადება და სპეციალიზირებული უცხოური ჟურნალებისათვის საქართველოს მევენახეობა-მელვინეობის შესახებ სტატიების მომზადება-გამოქვეყნება;

ალკოჰოლიანი სასმელების სერტიფიცირებული პარტიებიდან აღებული ნიმუშების შედარების უზრუნველსაყოფად ლაბორატორიული კვლევის ჩატარება;

ვენახების ფართობების აღრიცხვა, რეგისტრაცია, პასპორტიზაცია, სპეციფიკური ზონების საზღვრების დაზუსტება;

სპეციალიზირებული სადედე ნარგაობებისა და სანერგეების შერჩევა/მოწყობის ხელშეწყობა;

ჯიშების სარგავი და სამყნობი მასალის გადაცემა მოსახლეობისათვის და მათი მოვლა-მოყვანის ღონისძიებების შესახებ კონსულტაციის გაწევა;

გასამრავლებელი, უნიკალური და იშვიათი ჯიშების სორტიმენტის შედგენა რეგიონების მიხედვით;

ვაზის აბორიგენული ჯიშების და ველური ვაზის, საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი წიპწების და მერქნის შესწავლის ხელშეწყობა მოლეკულური გენეტიკის მეთოდებით;

თანამონაწილეობა არქეოლოგიურ გათხრებში წიპწების მოპოვების მიზნით და კვლევები არქეოლოგიურ მასალაზე ღვინის ნაშთების აღმოსაჩენად;

ლიტერატურული წყაროების მოძიება, შეკრება და პუბლიკაციების მომზადება ჟურნალებში გამოსაქვეყნებლად.

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო

განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

განათლებისა და მეცნიერების სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარება, ამ სფეროში არსებული ყოველი რგოლის საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი;

საქართველოს ყველა მოქალაქისათვის განათლების მიღების თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფა;

ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების სრულყოფის უზრუნველყოფა, მეცნიერების განვითარებისა და სახელმწიფო ენობრივი პოლიტიკის განხორციელება;

საგანმანათლებლო პროგრამების საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცესთან ჰარმონიზაცია, საზოგადოების თითოეულ წევრთან და საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან ერთად განათლების ხარისხზე ზრუნვა, მისი მუდმივი გაუმჯობესება და ქართული საგანმანათლებლო სივრცის მიმართ ადგილობრივი და საერთაშორისო საზოგადოების ნდობის ამაღლება;

საგანმანათლებლო დაწესებულებების ავტორიზაცია და საგანმანათლებლო პროგრამების აკრედიტაცია;

პროფესიული სტანდარტების შემუშავება და შესაბამისად საგანმანათლებლო პროგრამების მოდულების დამუშავება სხვადასხვა სფეროს წარმომადგენლებთან მჭიდრო კავშირით.

ზოგადი განათლება

ზოგადი განათლების ღიაობა და თანაბარი ხელმისაწვდომობა ყველასთვის მთელი სიცოცხლის განმავლობაში, ინკლუზიური სწავლების გაფართოება;

საქართველოს ზოგადი განათლების სისტემის საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცეში ჩართვა, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა, რომლებიც მათ შესაძლებლობას მისცემს, სრულად განახორციელონ მათთვის დაკისრებული ფუნქცია-მოვალეობები;

მასწავლებელთა კვალიფიკაციის დონის ამაღლება და მათი ხელფასების ეტაპობრივი ზრდა.

ეროვნული შეფასებების, ეროვნული სასწავლო გეგმის შემუშავების და აკრედიტაციის სისტემების ჩამოყალიბება, სწავლების ხარისხის დადგენისა და შეფასების მეშვეობით ზოგადსაგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვა და მართვა;

საქართველოს საჯარო სკოლების ყველა კლასის მოსწავლისათვის გრიფირებული სახელმძღვანელოების, ასევე კერძო სკოლების სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი ოჯახებისა და 2008 წლის აგვისტოს ომში დაღუპული მეომრების მოსწავლე შვილებისათვის სასკოლო სახელმძღვანელოების უფასოდ გაცემა;

ეთნიკურად არაქართველი მოსწავლეებისათვის ქართული ენის სწავლების ხელშეწყობა;

საერთაშორისო ასპარეზზე ქართველი ახალგაზრდების კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით ინგლისური ენის სწავლების გაძლიერება;

საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ძალადობის აღმოფხვრა და დისციპლინის გაუმჯობესება;

სკოლაში სწავლისა და სწავლების ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობა, მასწავლებლის პროფესიული ცოდნისა და საქმიანობის მაღალი სტანდარტის დამკვიდრება, მასწავლებლის პროფესიის სტატუსის ამაღლება, მათთვის სიახლეების მიწოდება, ცოდნის დონის საერთაშორისო სტანდარტებისადმი და მოთხოვნებისადმი გათანაბრება;

ზოგადი ევროპული მოდელის საფუძველზე შემუშავებული „ქართულის როგორც უცხო ენის“ სტანდარტის მიხედვით ქართული ენის ფლობის დონეებად (A1-A2; B1-B2) დაყოფა, ქართული ენის სწავლების განხორციელება, როგორც უცხოეთში მცხოვრები ქართველების, ასევე სხვა ქვეყნის მოქალაქეებისთვისაც;

საზღვარგარეთ არსებული ქართული საკვირაო სკოლების ხელშეწყობა;

წარჩინებული მოსწავლეების ოქროსა და ვერცხლის მედლებით დაჯილდოვება;

ეროვნული შეფასებების, ეროვნული სასწავლო გეგმის შემუშავების და აკრედიტაციის სისტემების ჩამოყალიბება, სწავლების ხარისხის დადგენისა და შეფასების მეშვეობით ზოგადსაგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვა და მართვა;

სკოლებში იმ მოსწავლეების ტრანსპორტირების პროცესის ხელშეწყობა, რომლებიც ცხოვრობენ ისეთ დასახლებულ პუნქტებში (სოფელი, დაბა) სადაც არ ფუნქციონირებს სკოლები და მანძილი სოფლებს შორის შესამჩნევია.

პროფესიული განათლება

მოსახლეობის პროფესიულ - საგანმანათლებლო მოთხოვნების დაკმაყოფილება, პირის პროფესიული განვითარების, პროფესიული კარიერისა და სოციალური დაცვის ხელშეწყობა;

პროფესიული განათლებისა და მომზადების ერთიანი, ხარისხიანი და ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება;

პროფესიული განათლების განვითარების 2013-2020 წლების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელება;

პროფესიული განათლების ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობა;

პროფესიულ განათლებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

პროფორინტაციისა და კარიერის დაგეგმვის სისტემის ჩამოყალიბება. კარიერული განვითარების გზებისა და მობილურობის სქემების შემუშავება და რჩევების შეთავაზება;

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთათვის სახელმწიფო ენის ცოდნის დონისა და პროფესიული კვალიფიკაციის ამდლების მიზნით ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებული რეგიონების ადგილობრივი თვითმმართველობებისა და საჯარო სკოლების ადმინისტრაციების თანამშრომელთა გადამზადება;

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სფეროში პროფესიული საგანმანათლებლო საქმიანობის განხორციელება;

მაღალკვალიფიციური, შიდა და საერთაშორისო შრომის ბაზრებზე კონკურენტუნარიანი სპეციალისტების მომზადება ინფორმაციული ტექნოლოგიების სხვადასხვა მიმართულებით;

ერთიანი საინფორმაციო სისტემის დანერგვა (მ.შ. საჯარო სკოლებში), ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული სწავლისა და სწავლების მეთოდების შემოღება და თანამედროვე სასწავლო გარემოს შექმნა შესაბამისი ინტერნეტ-კავშირის უზრუნველყოფით.

უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კვლევების პროგრამა

უმაღლესი განათლების სფეროში მიმდინარე რეფორმების წარმატებული განხორციელების ხელშეწყობა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ფარგლებში სწავლის, სწავლებისა და კვლევის ერთიანობის ხელშეწყობა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო, სამეცნიერო და სამეცნიერო-სასწავლო დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის თანდათანობით ინტეგრაცია;

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების კურსდამთავრებულთათვის გამოცდების ჩატარების ხელშეწყობა, სამაგისტრო გამოცდებისა და მასწავლებლის სასერტიფიკაციო გამოცდების ჩატარება;

გამოცდების ეროვნული ცენტრის პერსონალის ტრენინგების ჩატარება, სკოლის დირექტორთა შერჩევისა და მასწავლებელთა სერტიფიცირების პროცესის გაუმჯობესების მიზნით.

უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ეროვნული გამოცდების შედეგად ჩარიცხულ საქართველოსა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა სახელმწიფო სასწავლო გრანტით დაფინანსების უზრუნველყოფა;

სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამების დაფინანსების უზრუნველყოფა;

წარჩინებული სტუდენტების სტიპენდიით უზრუნველყოფა;

წარმატებული სტუდენტების სწავლისა და ცხოვრების დაფინანსება მსოფლიოს საუკეთესო უნივერსიტეტებში;

განსაკუთრებით ნიჭიერი სტუდენტების ხელშეწყობა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების პერსონალის პროფესიული განვითარების მიზნით საერთაშორისო თანამშრომლობა და უცხოეთის შესაბამის საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან აკადემიური პერსონალის გაცვლა;

სამეცნიერო გრანტების დაფინანსებით ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო ტექნოლოგიური კვლევების განხორციელების ხელშეწყობა;

მეცნიერების აღდგენისა და განვითარებისათვის სამეცნიერო - კვლევითი დაწესებულებების ხელშეწყობა;

სამეცნიერო კვლევების პრიორიტეტული მიმართულებების და კვლევების ხელშეწყობის განსხვავებული ფორმების ამოქმედება;

სამეცნიერო საერთაშორისო თანამშრომლობისა და ახალგაზრდა მეცნიერების წახალისების ხელშეწყობა.

საქართველოს მონაწილეობა საერთაშორისო კვლევებში.

საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება

საქართველოს განათლების სისტემაში საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა, ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სწავლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა;

თანამედროვე უნარ-ჩვევების დაუფლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების უკეთ დამღვევის მიზნით საჯარო სკოლების პირველკლასელი მოსწავლეების უზრუნველყოფა პერსონალური კომპიუტერებით („ნეტბუქებით“), ხოლო წარჩინებული ახალგაზრდების წახალისება სხვადასხვა კომპიუტერული ტექნიკით;

ოთხ წლიან პერიოდში ყველა საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია, ასევე 150 ახალი საჯარო სკოლის აშენება და 300 მომავლის კლასის გახსნა;

საჯარო სკოლებში ინფორმაციული-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურის განვითარება თანამედროვე სასწავლო გარემოს შესაქმნელად;

სამინისტროს სისტემაში შემავალი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებების მშენებლობა - რეაბილიტაცია, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის მომზადება, ინვენტარიტა და ტექნიკით მომარაგება.

ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს - მეორე პროექტი (ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაცია)

ზოგადი განათლების საბაზო და საშუალო საფეხურებზე სწავლების ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობა;

130 - მდე საჯარო სკოლის პროექტირება/მშენებლობა/რეაბილიტაცია, მათი შესაბამისი ინვენტარიტა და ტექნიკით აღჭურვა;

საქართველოში უმაღლესი და პროფესიული განათლების გაძლიერება.

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო

რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

რეგიონული განვითარების პოლიტიკის შემუშავება, დეცენტრალიზაციისა და თვითმმართველობის განვითარების მიმართულებით არსებული რეფორმების განხორციელება, მოქალაქეების მაქსიმალური გააქტიურება და უმაღლო ჩართულობა მართვის პროცესში, რეფორმის შედეგად თითოეულ დასახლებაში საზოგადოებრივი თვითმმართველობის შექმნა და კოორდინაცია;

თვითმმართველი ერთეულების რაოდენობის გაზრდა და გაძლიერება ფუნქციური და მატერიალური თვალსაზრისით, სამხარეო მმართველობის დონეზე სამხარეო თვითმმართველობის ძირითადი კომპონენტების დანერგვა;

საზოგადოებრივი თვითმმართველობის ფორმირება თითოეულ დასახლებაში;

მუნიციპალური თვითმმართველობების ტერიტორიული ოპტიმიზაცია და გაძლიერება;

სამხარეო ხელისუფლებაში თვითმმართველობის ელემენტების დამკვიდრება;

სახელმწიფო ზედამხედველობის ეფექტური მექანიზმების შექმნა;

რეფორმირების პროცესის სამართლებრივი, ტექნიკური და რესურსული უზრუნველყოფა;

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების ქსელის განვითარების, დაპროექტებისა და სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის საკითხებში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფოებრივი ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების მონიტორინგი;

საქართველოს მოსახლეობის წყლით მომარაგების სისტემების დანერგვისა და ხელშეწყობის ღონისძიებათა განხორციელების უზრუნველყოფა;

საქართველოს მოქალაქეთა სამხედრო აღრიცხვის, სამხედრო სამსახურისთვის მომზადებისა და გაწვევის კოორდინაცია. თვითმმართველ ერთეულებში (გარდა ქალაქ თბილისისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა) ნაგავსაყრელების მოწყობისათვის საჭირო პოლიტიკის შემუშავება და დაგეგმვა;

რეგიონებში სტიქიის შედეგად მიყენებული ზარალის მონიტორინგი.

საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები

გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, საქართველომ შეიძინა ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელი მნიშვნელოვანი სატრანსპორტო დერეფნის სტატუსი. ვინაიდან სატვირთო გადაზიდვების საკმაოდ დიდი ნაწილი ავტოტრანსპორტზე მოდის, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას საავტომობილო გზები წარმოადგენს. საავტომობილო გადაზიდვებზე გაზრდილმა მოთხოვნამ განაპირობა არსებული გზების რეკონსტრუქციის, არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოდერნიზება და ზოგ შემთხვევაში უსაფრთხო, ცენტრალური ქალაქების გვერდის ავლით, ახალი საგზაო მონაკვეთების მშენებლობის აუცილებლობა, რითაც გარკვეული ტერიტორიები გამოთავისუფლდება. აღნიშნული კი ტურიზმის განვითარების და ახალი ტურისტული ობიექტების მშენებლობის საფუძველი იქნება.

საქართველოს საგზაო ქსელის ინტეგრირება საერთაშორისო საგზაო კომუნიკაციების სისტემაში, ქვეყნის საავტომობილო გზების გამტარუნარიანობის გაზრდა, ავტოსატრანსპორტო დერეფნის განვითარება და საერთაშორისო სატრანზიტო კონკურენტუნარიანობის ზრდა, სახელმწიფოთაშორისო და რეგიონთაშორისო ავტოსაგზაო კავშირების გაუმჯობესება, მოსახლეობის გაზრდილი ეკონომიკური აქტივობის, ინტენსიური ავტომობილიზაციის დონისა და გაზრდილი სატრანსპორტო ნაკადების დონესთან საავტომობილო საგზაო ქსელის განვითარების ტემპების შესაბამისობის უზრუნველყოფა.

რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია

მუნიციპალიტეტებში სასმელი წყლისა და საკანალიზაციო სისტემების აღდგენითი სამუშაოების განხორციელება;

ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების პროექტირება, აღდგენა-რეაბილიტაცია. ასევე, ხიდების, გვირაბების მშენებლობა, არსებული გზების გაგანიერება-მოდერნიზება, ნაპირდაცვითი სამუშაოების წარმოება. ქვეყანაში რეგიონული ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა;

დონორების მიერ დაფინანსებული პროექტების მოსამზადებლად პროექტებისათვის საჭირო დონისძიებების გატარება, საპროექტო დოკუმენტაციების მომზადება და ანალიზი;

თვითმართველ ერთეულებში (გარდა ქალაქ თბილისისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა) ნაგავსაყრელების მოწყობა და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გადამუშავება და უტილიზაცია.

წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია

საქართველოს რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის და ორგანიზაციების ეკოლოგიურად სუფთა, გაფილტრული, ზედაპირული გრუნტის წყლების მოხვედრისგან დაცული სასმელი წყალი 24 საათიანი მიწოდების რეჟიმით უზრუნველყოფა;

საქართველოს დიდ ქალაქებსა და სოფლებში წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების აღდგენა-რეაბილიტაცია;

მუნიციპალიტეტებში წყალსადენის სათავე ნაგებობების მოწყობა და ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

ტურისტულ-დასასვენებელ ცენტრებში წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება.

იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა

იძულებით გადაადგილებული პირების სოციალური დაცვის, მათი ღირსეული ცხოვრების პირობების შექმნის და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობის მიზნით დევნილი მოსახლეობის

სახცოვრებელი სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაცია და იძულებით გადაადგილებულ პირთა კომპაქტურ დასახლებებში ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარება.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო

ეკონომიკური პოლიტიკა და სახელმწიფო ქონების მართვა

ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების უზრუნველყოფა ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით;

მიმზიდველი სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს შექმნა, რომელიც წარმოადგენს ინვესტიციების მოზიდვის საფუძველს და ქმნის ახალ სამუშაო ადგილებს;

საერთაშორისო სატრანზიტო დერეფნების ეფექტიანი ფუნქციონირების ხელშეწყობა, სატრანზიტო გადაზიდვების განვითარების ხელშეწყობის პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

ქვეყანაში საინფორმაციო საზოგადოების მშენებლობის ხელშეწყობი ინფოკომუნიკაციებისა და საფოსტო კავშირის სფეროს განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

სამშენებლო სექტორის ლიბერალიზაცია სამშენებლო სფეროს შემდგომი განვითარების მიზნით;

ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის შემდგომი განვითარება და სავაჭრო სტრუქტურის გაუმჯობესება, ასევე არსებული სავაჭრო ურთიერთობების განმტკიცება და ურთიერთობების დამყარება ახალ სავაჭრო პარტნიორებთან;

ექსპორტის ხელშეწყობა;

სახელმწიფო ქონების მოვლა-შენახვა და მათი ეტაპობრივი პრივატიზება;

საქართველოში ციფრულ მაუწყებლობაზე გადასვლა;

საქართველოს საფოსტო კავშირის სფეროს რეფორმა და ელექტრონული კომერციის სისტემის შექმნა.

ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება

ტექნიკური უსაფრთხოების სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის ეტაპობრივი დაახლოება ევროკავშირის ახალი მიდგომის ტექნიკურ რეგლამენტებთან;

მშენებლობის ნებართვების მიღებასთან დაკავშირებული პროცედურების დახვეწა და გამარტივება, რომელიც ითვალისწინებს ნებართვის გაცემის სამ-სტადიანი პროცედურის ორ-სტადიანით შეცვლას და ელექტრონული მომსახურების დანერგვას;

სამშენებლო ზედამხედველობის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით მშენებლობის კერძო აკრედიტირებული საინსპექციო ორგანოების ჩამოყალიბება, მათი დაზღვევის სისტემის შექმნა;

მომეტებული ტექნიკური საფრთხის შემცველი და განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტების უწყებრივ რეესტრთან დაკავშირებული ინფორმაციის ელექტრონული ბაზის შექმნა და პროგრამული უზრუნველყოფა.

სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება

მრავალმხრივი ინსტიტუციური განვითარების (Comprehensive Institutional Building - CIB) პროგრამის ფარგლებში სააგენტოს ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, რომელიც მოიცავს სააგენტოს ძირითადი და დამხმარე ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციასა და ტექნიკური აღჭურვის გაუმჯობესებას;

საქართველოს სახელმწიფო ეტალონების შენახვისათვის მეტროლოგიური ლაბორატორიების თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად მოწყობა, ეტალონური ბაზის განახლება-მოდერნიზაცია, ეტალონების მიკვლევადობის უზრუნველყოფა და საერთაშორისო აღიარების მიღწევა გაზომვების პრიორიტეტულ მიმართულებებში;

სტანდარტების მონაცემთა ბაზის განახლება და მომსახურების ელექტრონული საშუალებების დანერგვა;

სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროში მომუშავე პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება, ასევე სააგენტოს თანამშრომელთა უნარების გაძლიერება საზოგადოებასთან ურთიერთობის, მარკეტინგისა და კომუნიკაციის სფეროებში;

საერთაშორისო დონეზე აღიარების მისაღწევად შესაბამის საერთაშორისო და რეგიონალურ ორგანიზაციების საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობა.

აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება

საქართველოს ეკონომიკის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, შესაბამისობის შემფასებელ პირებისათვის გარკვეული სერვისის შეთავაზება კანონმდებლობით რეგულირებულ და ასევე, ნებაყოფლობით სფეროებში;

აკრედიტაციის სისტემის დახვეწა და მისი ჰარმონიზაცია აკრედიტაციის საერთაშორისო ორგანიზაციების (EA(European Cooperation for Accreditation), ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), IAF (International Accreditation Forum)) მოთხოვნებთან, მათ საქმიანობაში სსიპ – აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანო-აკრედიტაციის ცენტრის ჩართულობის გაზრდა და შემდგომში ხელშეკრულებების გაფორმება ეკონომიკის მოთხოვნებიდან გამომდინარე;

სსიპ – აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანო-აკრედიტაციის ცენტრის აქტიური მონაწილეობა გენერალური ასამბლეის ყოველწლიურ სამუშაო შეხვედრებში;

ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა

ტურისტული ინდუსტრიის განვითარების ხელშეწყობა და ტურისტული პროდუქტის დივერსიფიკაცია;

შიდა და საერთაშორისო ბაზრებზე ქვეყნის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაციის მიზნით სხვადასხვა საერთაშორისო სპორტული, კულტურული, მარკეტინგული და სხვა ღონისძიებების (ფოტო ტურები, სპექტაკლები, გამოფენები, კონცერტები და სხვადასხვა სპორტული აქტივობები (კლდეზე ცოცვა, ველოტური, თხილამურებით სრიალი, ჯომარდობა და სხვა)), გარკვეული სარეკლამო აქტივობების

დაგეგმვა და განხორციელება, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის რეკლამირებას არა მარტო ერთ კონკრეტულ ქვეყნაში, არამედ იმ ქვეყნების მოსახლეობაშიც, რომლებიც წარმოდგენილები იქნებიან ღონისძიებებზე;

საქართველოს ტურისტული პოტენციალის, არსებული ტურისტული პროდუქტების შესახებ ფართო მასებისათვის ინფორმაციის მიწოდების მიზნით სარეკლამო მასალების მომზადება (ბეჭდვითი, აუდიო და ვიდეო პროდუქცია, სასაჩუქრე აქსესუარები);

შიდა და საერთაშორისო ტურისტისათვის საქართველოს შესახებ ინფორმაციის სწრაფად და ეფექტურად მიწოდების მიზნით ინტერნეტ-სივრცეში საძიებო სისტემის დახვეწა და პრიორიტეტულ ბაზრებზე ვებ-მარკეტინგის კამპანიის ჩატარება;

სხვადასხვა ქვეყნების წამყვანი მას-მედიის საშუალებებისა და მსხვილი ტურ-ოპერატორებისათვის პრეს და გაცნობითი ტურების ორგანიზება საქართველოს რეგიონებში;

საქართველოს, როგორც ტურისტული ქვეყნის, პოზიციონირებისა და ტურისტული ნაკადის გაზრდის მიზნით კერძო სექტორთან ერთად საერთაშორისო გამოფენა-ბაზრობებში მონაწილეობის მიღება;

საქართველოს დღეების ორგანიზება ქვეყნისათვის პრიორიტეტულ ბაზრებზე (ქვეყნის ტურისტული სტენდი, სამზარეულოსა და ღვინის პოპულარიზაციის მიზნით ქართული კერძებისა და ღვინის დაგემოვნება, ცნობილი შემსრულებლების მონაწილეობით კულტურული ღონისძიებების გამართვა);

ტურისტული ინფრასტრუქტურის ახალი ერთეულების შექმნა და არსებულების განახლება, საინფორმაციო-საინტერპრეტაციო დაფების დამზადება და რეგიონებში განთავსება;

სტატისტიკური კვლევების ჩატარება და საერთაშორისო ბაზრების შესწავლა შესაბამისი მარკეტინგული კამპანიების დასაგეგმად, მსოფლიოში ტურიზმის სფეროში არსებული სტანდარტების დანერგვა და უცხოურ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთთანამშრომლობის გაღრმავება (საერთო პროექტები, კონფერენციები, ფორუმები, სემინარები, ეკონომიკურ კომისიებსა და სამუშაო ჯგუფებში მონაწილეობა და მათი საქართველოში მასპინძლობა).

საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში საჰაერო ხომალდების აფრენა-დაფრენისათვის საჭირო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება (მათ შორის წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვა)

საქართველოს ევროპის ერთიან საჰაერო სივრცეში ინტეგრაციის პროცესის გაღრმავება;

საერთაშორისო ანტიტერორისტული საქმიანობის ხელშეწყობა კომპეტენციის ფარგლებში;

ფრენების უსაფრთხოებისა და საავიაციო უშიშროების დონის ამაღლება;

აშშ-ს სამხედრო ავიაციის საჰაერო ნავიგაციით და პილოტაჟით უზრუნველყოფა;

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების წევრ სახელმწიფოებსა და „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამაში მონაწილე სხვა სახელმწიფოებს შორის შეთანხმებით გათვალისწინებული პირობების შესრულების უზრუნველყოფა.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

სახელმწიფო ფინანსების მართვა

მაკროეკონომიკური პროგნოზირების სრულყოფის შედეგად საშუალოვადიანი დაგეგმვა, სახელმწიფო პრიორიტეტების დაფინანსება და ქვეყნის მაკროეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნება;

გრძელვადიანი სტაბილურობის უზრუნველყოფის მიზნით საშუალოვადიან პერიოდში საბიუჯეტო დეფიციტის დაბალი ნიშნულის შენარჩუნება;

მოლაპარაკებების გაგრძელება დონორ ორგანიზაციებთან და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებთან, რათა შესაძლებელი იყოს სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების დასაფინანსებლად დამატებითი რესურსების მოზიდვა ქვეყნისთვის მაქსიმალურად ხელსაყრელი პირობებით;

დამატებითი საინვესტიციო რესურსების მოზიდვის პარალელურად სახელმწიფო საგარეო ვალის კონტროლი, რათა საგარეო სახელმწიფო ვალის პორტფელმა შეინარჩუნოს ხელსაყრელი ფინანსური პარამეტრები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მის მდგრადობას როგორც საშუალოვადიან, ასევე გრძელვადიან პერიოდშიც;

საქართველოს ეროვნულ ბანკთან კონსულტაციების გათვალისწინებით სხვადასხვა ვადის მქონე სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების გამოშვების გაგრძელება, რაც ხელს შეუწყობს ფასიანი ქარაღდების ბაზრის განვითარებას;

საბიუჯეტო სისტემის ლიკვიდურობის უზრუნველყოფის მიზნით სახელმწიფო ხაზინის ანგარიშებზე ფულადი სახსრების მოძრაობის პროგნოზების შედგენა და მართვა;

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების და გადასახდელების ზუსტი და ოპერატიული აღრიცხვა, სახელმწიფო ბიუჯეტის ოპერატიული, ყოველთვიური, ყოველკვარტალური და წლიური ანგარიშების მომზადება, ბიუჯეტის ანგარიშგების ფორმების დახვეწა;

რეფორმების გაგრძელება საბიუჯეტო პროცესის, ბიუჯეტის დაგეგმვისა და აღსრულების შემდგომი განვითარების მიზნით, პროგრამული ბიუჯეტის სრულად დანერგვა როგორც ცენტრალური ხელისუფლების, ასევე ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების საბიუჯეტო პროცესშიც;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ბაზის განახლება;

საჯარო სექტორში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების საერთო მეთოდოლოგიის შემუშავება და საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების ეტაპობრივი დანერგვა;

ბიუჯეტის დაგეგმვისა და შესრულების ელექტრონული პროგრამის გაუმჯობესება, სახელმწიფო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული საინფორმაციო სისტემის შემუშავება და დანერგვა;

სხვადასხვა ქვეყნებთან მოლაპარაკებების გაგრძელება ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების ხელშეკრულებების გაფორმების მიზნით;

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს დაქვემდებარებულ ზოგიერთ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირთა განსათავსებლად შენობის მშენებლობა.

შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება

საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფის და პროცედურების დახვეწის გაგრძელება, გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით ელექტრონული მომსახურების განვითარება;

საგადასახადო ადმინისტრირების შემდგომი გამარტივება, მათ შორის სრულყოფილი კონტროლის პროცედურების დანერგვის მიზნით საბაჟო გამშვები პუნქტების პროცედურული სახელმძღვანელოების შემუშავება, ტვირთის გაფორმების დროისა და ხარჯების შემცირების მიზნით დეკლარირების პროცედურების გამარტივება და აქციზური მარკების მოძრაობისა და აღრიცხვის ახალი საინფორმაციო სისტემის შექმნა;

მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით საგადასახადო და საბაჟო კუთხით მომუშავე თანამშრომელთა გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება, ინფრასტრუქტურის განახლება;

საგადასახადო საკითხებთან დაკავშირებული საინფორმაციო ბუკლეტების და ბროშურების სისტემატურად გამოცემა, საგადასახადო პოლიტიკაში დაგეგმილი რეფორმების შესახებ საზოგადოებისა და გადამხდელთა სისტემატური ინფორმირება და საჯაროობის ამაღლება;

საგადასახადო დავების მექანიზმების დახვეწა და მედიაციის საბჭოს ფუნქციონირების გაუმჯობესება;

კანონმდებლობის შესაბამისად საგადასახადო დავალიანებების გადახდევინების უზრუნველყოფა და ხარვეზების აღმოფხვრა;

აუდიტის პროგრამის დანერგვა, რომელიც ავტომატიზირებულ რეჟიმში მოიცავს აუდიტის სრულ ციკლს.

ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია

საგამომიებო სამსახურში თანამედროვე ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვა, გამოძიების პროცესში მათი შემდგომი გამოყენების მიზნით;

საფინანსო და ეკონომიკურ სფეროში დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა ქვეყნებში ჯანსაღი კონკურენტუნარიანი გარემოს ხარისხის ამაღლების მიზნით, კანონიერი სამეწარმეო საქმიანობის დაცვა;

საქართველოს ეკონომიკურ საზღვრებზე კონტროლის გამკაცრება საგადასახადო გადახდისაგან თავის არიდების ფაქტების აღკვეთისა და პრევენციული ღონისძიებების გატარება შემდგომში დანაშაულის ჩადენისაგან თავის არიდების მიზნით;

თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლება, საქართველოს და საზღვარგარეთის ქვეყნებში პერსონალის შერჩევის კრიტერიუმებისა და პროცედურების კუთხით დაგროვილი გამოცდილების შესწავლა, უცხო

ქვეყნის შესაბამის უწყებებთან ერთობლივი კონფერენციებისა და სემინარების მოწყობა გამოცდილების გაზიარების მიზნით, კონკურსების მოწყობა და წარმატებული სტაჟორების გამოვლენა.

ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა

ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის სისტემის (PFMS-Public Finance Management System) იმპლემენტაციის, მოდერნიზაციასა და სრულყოფის ხელშეწყობა, მდგრადობის უზრუნველყოფა, ტექნიკური, ოპერაციული მხადგაჭერა და მისი კომპონენტების შემდგომი განვითარება, ასევე სისტემის განვითარების კონტექსტში შესაბამისი კვლევითი სამუშაოების წარმოება, უწყებატაშორისი კომუნიკაციისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან თანამშრომლობის გაძლიერება;

ფინანსთა სამინისტროს და სხვა სამთავრობო უწყებების ინფორმაციული, ანალიტიკური და კონსტალგიური მხარდაჭერა;

ელექტრონული სერვისებისა და პროდუქტების, მათ შორის კორპორატიული მართვის საინფორმაციო სისტემების კომპონენტების (დოკუმენტბრუნვისა და ადამიანური რესურსების მართვის სისტემები, ბუნებრივი რესურსების მართვის სისტემა, ელექტრონული აუქციონის სისტემა-eAuction) განვითარება;

უწყებრივი ინტერნეტ იმიჯისა და ვებრესურსების მართვა-განვითარება, აღნიშნული სისტემებისა და პროდუქტების უწყვეტი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, მათი ტექნიკური და ოპერაციული მხარდაჭერა;

ფინანსთა სამინისტროს ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის საჭირო საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის შემდგომი განვითარება, მისი ადმინისტრირების, ინვენტარისა, პასპორტიზაციის და კიბერუსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში როგორც ინფორმაციული ტექნოლოგიების მენეჯმენტის თანამედროვე მეთოდებისა და პრაქტიკების იმპლემენტაცია, ასევე ინფორმაციული უსაფრთხოების დონისძიებების მხარდაჭერა, მაღალკვალიფიციური კადრების რეკრუტირება, დაკომპლექტება, სწავლება, პროფესიული ტრენინგების სისტემის დანერგვა, ადამიანური რესურსების მართვისა და განვითარების ახალი მეთოდებისა და პრაქტიკის განხორციელება, ქვეყანაში ელექტრონული მმართველობის მიდგომებისა და ინსტრუმენტების შემდგომი განვითარების ხელშეწყობა, საერთაშორისო თანამშრომლობის გააქტიურება.

საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება

სამინისტროს სისტემაში პროფესიული განვითარების სისტემის ჩამოყალიბება, სისტემის მასშტაბით ჩატარებული ტრენინგის საჭიროებათა ანალიზის მოთხოვნების შესაბამისი სასწავლო პროექტების განხორციელება, თანამდებობრივ ტრენინგების სისტემის დანერგვა და კარიერის განვითარებაზე მიმართული სასწავლო პროგრამებისა და სხვა სახის სასწავლო პროექტების განხორციელება;

სისტემაში პროფესიული ცოდნის დონის ამაღლების მიზნით მსოფლიოს წამყვან სასწავლო დაწესებულებებთან ერთად ერთობლივი სასერთიფიკაციო და ტრენინგ-პროგრამების შემუშავება-განხორციელება ნიდერლანდების ფინანსთა სამინისტროსთან გაფორმებული

ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმისა და საჯარო სამსახურების დამმობილების (TWINNING) პროგრამის ფარგლებში;

სისტემაში ახალი კადრების დასაქმების აქტიური მექანიზმის ჩამოყალიბება და სამინისტროს სისტემაში სტაჟიორების პროგრამების განვითარება;

სახელმწიფოს მიერ კერძო სექტორის განვითარებისაკენ, ასევე სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესებისაკენ მიმართული რეფორმების აქტიური მხარდაჭერა სხვადასხვა სახის სასწავლო - შემეცნებითი, სემინარული და საკონფერენციო ტიპის პროექტების, კონსულტირების აქტიური მექანიზმის - ბიზნეს საკონსულტაციო სახლის ჩამოყალიბების გზით;

სერთიფიცირების სისტემის ჩამოყალიბება სახელმწიფო და კერძო სექტორში პროფესიული განვითარების სისტემის ეფექტურობის უზრუნველყოფისა და პროფესული ცოდნის დონის ამაღლების მიზნით.

საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო

ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

ენერგეტიკის უსაფრთხოების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, სახელმწიფო სტრატეგიისა და სახელმწიფო პროგრამების შესრულების მონიტორინგი და მათი განხორციელების კოორდინაცია.

საქართველოს ენერგეტიკის დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა.

ელექტროენერჯის დამატებითი, ალტერნატიული და განახლებადი წყაროების მოძიების, ენერჯის შემცველი წყაროების უპირატესი ათვისებისა და ამ კუთხით დარგის სტაბილური განვითარების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება.

ქვეყნის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა.

არსებული წილობრივი განაწილების ხელშეკრულებების შესრულების მონიტორინგი, მოქმედი ინვესტორების საქმიანობის კოორდინაცია, აღნიშნულის ფარგლებში ნავთობისა და გაზის ოპერაციების მონიტორინგი, კომპანიების ყოველწლიური სამუშაო გეგმების და ბიუჯეტების განხილვა, შეთანხმება და შესრულების მონიტორინგი.

ინვესტორებისაგან ყველა სახის ტექნიკური ინფორმაციის მიღება, დამუშავება, სისტემატიზაცია, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის დადგენა, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების, ნავთობის გადამუშავების, გაზის დამუშავების და ნავთობგაზპროდუქტების ტრანსპორტირების საქმიანობის ერთიანი მარეგულირებელი საფუძვლების შექმნა.

ნავთობისა და გაზის რესურსების ათვისების და ნავთობის გადამუშავების სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა.

შავი ზღვის შეღვის საქართველოს ნაწილზე ნახშირწყალბადების რესურსების ათვისების მიზნით პოტენციური ინვესტორების მოძიება.

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ მოხმარებული ბუნებრივი აირის საფასურის ანაზღაურება შესაბამის პერიოდებში პროგრამით განსაზღვრული ბენეფიციარებისათვის.

ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

სახელმწიფო ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის განვითარება, რომელიც მოიცავს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჰესების (ენგურჰესი და ვარდნილჰესების კასკადი) და მაგისტრალური გაზსადენების მშენებლობა-რეაბილიტაციას. კერძოდ: ენგურჰესის მე-2 ეტაპი - N1 და N5 აგრეგატების რეაბილიტაცია; ვარდნილჰესების კასკადის რეაბილიტაცია; დასავლეთ საქართველოს მაღალი წნევის გაზსადენის მშენებლობა.

სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება

მეზობელ ქვეყნებთან არსებული ელექტრული კავშირები ვერ უზრუნველყოფს მომავალში გაზრდილი სიმძლავრეების გატარებას. სისტემის ამჟამინდელი ტექნიკური მდგომარეობა მოითხოვს დამატებითი ღონისძიებების გატარებას სისტემის საიმედოობის გაზრდის თვალსაზრისით.

ქვეყანაში არსებული მაღალი და საშუალო ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობა რეაბილიტაცია, მეზობელ ქვეყნებთან არსებული ელექტროგადამცემი ხაზების რეაბილიტაცია და ახლის მშენებლობა. სისტემის მოძველებული ქვესადგურების თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა და სხვადასხვა სიმძლავრის ახალი ქვესადგურების მშენებლობა. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის განვითარებისათვის შესაბამისი ელექტროგადამცემი ქსელის მოწყობა.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო

იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და დემოგრაფიული მდგომარეობის გათვალისწინებით დევნილთა, ლტოლვილთა, ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთა, თავშესაფრის მაძიებელთა,

რეპატრიანტთა მიგრაციული ნაკადების რეგულირება, მათი დროებითი ან მუდმივი განსახლების ორგანიზება, ადაპტაციისათვის და საზოგადოებაში ინტეგრაციისათვის საჭირო პირობების შექმნა და სოციალური დაცვა;

დევენილი მოსახლეობის თვითკმარობის გაზრდა, სახელმწიფოზე მათი დამოკიდებულების შემცირება- აღმოფხვრა და უკიდურესად გაჭირვებული, დაუცველი დევნილების ერთიან სოციალურ პროგრამებში ინტეგრირება საერთო კრიტერიუმების საფუძველზე;

რეპატრიანტის სტატუსის მამიებელთა აპლიკაციების სისტემატიზაცია, ანალიზი და განხილვა შესაბამისი გადაწყვეტილების მისაღებად;

არალეგარული მიგრაციის პრევენცია, დროებითი ლეგალური შრომითი მიგრაციის შესაძლებლობის გაზრდა;

რეადმისიის ხელშეკრულების საფუძველზე დაბრუნებულთა რეინტეგრაციის უზრუნველყოფა და შესაბამისი მონაცემთა ბაზის შექმნა;

ოკუპირებულ ტერიტორიებზე უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების მოთხოვნის მქონე დევნილების გამოკვეთა, აღნიშნული ქონების შემდგომი პრივატიზაციის პროცესის მოსამზადებლად;

ეკომიგრანტთა განსახლების ორგანიზება და ახალ საცხოვრებელ ადგილებზე მათი ადაპტაცია- ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა.

განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება.

იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა მიმართ 2012-2014 წლებში სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმის შესაბამისად, იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლების ღონისძიებების განხორციელება, მათთვის საცხოვრებელი ფართის შექმნა, აშენება, რეაბილიტაცია და კერძო საკუთრებაში გადაცემა;

დევენილთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით, საკადასტრო-აზომვითი, შენობა-ნაგებობების შიდა აზომვითი ნახაზებისა და თბილისსა და საქართველოს სხვა რეგიონებში მდებარე შენობების სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებთან დაკავშირებული საპროექტო, საექსპერტო, დევექტური აქტებისა და ხარჯთა ნუსხების შედგენის მომსახურების შესყიდვა;

სავალალო მდგომარეობაში მყოფი დევნილთა კომპაქტურად ჩასახლების ობიექტების შესწავლა და შემდგომში მათი რეაბილიტაცია;

დევენილთა, ლტოლვილისა ან ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა რაოდენობის დაზუსტება და მათთვის, კომუნალური მომსახურების დავალიანების ნაწილობრივი დაფინანსება, სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

საქართველოში იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის საცხოვრებელი, სოციალური და ეკონომიკური რეინტეგრაციის ხელშეწყობა;

იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის ფულადი დახმარების გაწევა, სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით;

ფართების დაქირავების მიზნით დევნილთა ოჯახების ყოველთვიური სოციალური დახმარება;

დევნილთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით, რეაბილიტირებული და ახალაშენებული შენობების ელექტროენერჯის, გარე საკანალიზაციო, ბუნებრივი აირის და წყლის სისტემების მიერთება და მოწყობა, სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა - დევნილთა საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესების მიზნით, დევნილთა საკუთრებაში არსებულ ობიექტებში ჩასატარებელი სამუშაოების ღირებულების თანადაფინანსება, სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე.

საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო

საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

კულტურის, კულტურული მემკვიდრეობისა და ხელოვნების სფეროებში ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

ერთიანი სამუზეუმო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

სახელოვნებო განათლების ხელშეწყობა;

კულტურის სფეროში განსაკუთრებით ნიჭიერ ბავშვთა და ახალგაზრდა შემოქმედთა მხარდაჭერა;

კულტურის დასების დაფინანსება;

საზღვარგარეთ საქართველოს კულტურის ცენტრების შექმნის ხელშეწყობა, კულტურის დღეების, გაცვლითი გასტროლების, კონკურსების, ფესტივალებისა და გამოფენების ორგანიზება;

კულტურულ ღირებულებათა დაცვა, მათი შესწავლა და პოპულარიზაცია;

ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ

ქვეყნის პოპულარიზაციის და მისი პოზიტიური იმიჯის ჩამოყალიბების მიზნით ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომლებიც გააღვივებენ ინტერესს საქართველოს მიმართ და დაუმკვიდრებენ მას სათანადო ადგილს ევროპული ცივილიზაციის ისტორიულ და მიმდინარე კონტექსტში;

სახელოვნებო ორგანიზაციებში კრეატიული აზროვნების დანერგვა-ხელშეწყობა, ქართული ხელოვნებისა და ლიტერატურის ტრადიციების დაცვა და განვითარება;

კლასიკური და თანამედროვე ხელოვნების პოპულარიზაციის მიზნით სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება;

საერთაშორისო ფორუმებში მონაწილეობის უზრუნველყოფა და ანალოგიურ ღონისძიებათა საქართველოში მოწყობა;

ქვეყანაში ხელოვნების პოპულარიზაცია, საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებში საერთაშორისო თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, კინო და საბალეტო ხელოვნების, წიგნის ფესტივალების, კონცერტებისა და გამოფენების მოწყობა-ხელშეწყობა;

შემოქმედებითი (მათ შორის ფოლკლორული) კოლექტივებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების სხვადასხვა ქვეყნებში გასამართ ფესტივალებში, კონკურსებსა და გამოფენებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

რეგიონების თეატრების გასტროლების ხელშეწყობა, აგრეთვე მათი სადადგმო და ტექნიკური აღჭურვილობის ხარჯების დაფარვა. საქართველოს რეგიონებში კულტურის სახლების და პარკების განვითარებისა და კინოჩვენებების ხელშეწყობა.

სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა

სახელოვნებო განათლების ღონისძიებების ორიენტირება როგორც საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსადმი დაქვემდებარებული სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელშეწყობაზე, ისე სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების მხარდაჭერაზე, მათ შორის სასწავლო-შემოქმედებითი კუთხით პერსპექტიულ მოსწავლეთა, სტუდენტთა და საშემსრულებლო სამაგისტრო პროგრამებზე სტუდენტების სწავლის ხელშეწყობაზე, კონკურენტუნარიან გარემოში აღზრდაზე, ნიჭიერ მოსწავლეთა და ახალგაზრდა მეცნიერთა შემოქმედებით მხარდაჭერაზე, საერთაშორისო კონკურსებსა და ფესტივალებში მონაწილეობის მხარდაჭერაზე, საბიბლიოთეკო ფონდებისა და კოლექციების დაცვა, შევსება-გამდიდრებაზე და სხვა.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა

მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის, კულტურის უძრავი და მოძრავი ძეგლების კულტურულ ღირებულებათა აღრიცხვა;

საქართველოს მუზეუმებისა და მუზეუმ-ნაკრძალების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ტექნიკური ხელშეწყობა და სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა, დაცვა და პოპულარიზაცია. ინფრასტრუქტურის განვითარება, სარეაბილიტაციო-სარესტავრაციო ღონისძიებების განხორციელება;

სამუზეუმო კოლექციების დიაგნოსტიკა, ექსპონატთა რესტავრაცია, აღრიცხვა, ინვენტარიზაცია და პასპორტიზაცია;

UNESCO-ს ვალდებულებების შესრულება, ქვეყნის ფარგლებს გარეთ არსებულ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა მონიტორინგი, შესწავლა, შესაბამის სახელმწიფოებთან ერთად ერთობლივი ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება.

კულტურის სფეროს მდგრადობის უზრუნველყოფის და ფინანსური ძლიერების პროგრამა

კულტურის სფეროს მდგრადობის და ფინანსური გაძლიერების უზრუნველყოფა;

სამინისტროსათვის რეკომენდაციების შემუშავება თანხების ხარჯვის ეფექტურობის ასამაღლებლად. კრიზისების მართვა;

კომერციალიზაციის ხელშეწყობა.

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო

გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა

გარემოს დაცვისა და მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა;

ნარჩენების, ქიმიური ნივთიერებების, წყლის, ატმოსფერული ჰაერის, ბიომრავალფეროვნების სახელმწიფო მართვა; მიწის დეგრადაციასთან ბრძოლის ღონისძიებების დაგეგმვა;

გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დაგეგმილი საქმიანობების შესწავლა (პოტენციური ეკოლოგიური საშიშროების რისკის შეფასება) და გარემოსდაცვით მოთხოვნათა და გარემოს დაცვის ნორმათა გათვალისწინებით დასაბუთებული საექსპერტო დასკვნების მომზადება;

ბიომრავალფეროვნების მუდმივი მონიტორინგის ფარგლებში განხორციელებული ცხოველთა, მათ შორის საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი სახეობების აღრიცხვა და მდგომარეობის შეფასება;

საინფორმაციო კამპანიებისა და ღონისძიებების ჩატარება, სახელმწიფო, არასამთავრობო, ბიზნეს და საერთაშორისო სექტორთან თანამშრომლობის გაძლიერება; დაინტერესებული მხარეებისთვის სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალების მეშვეობით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება;

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის საშუალოვადიანი სტრატეგიის და განსახორციელებელ მოქმედებათა გეგმა-გრაფიკის შემუშავება/განხორციელება;

რეგულირების ობიექტების შემოწმებათა განხორციელება ყოველწლიურად დამტკიცებული წლიური გეგმის შესაბამისად;

ბუნებრივი რესურსების უკანონო მოპოვების, გარემოს დაბინძურების ფაქტების გამოვლენისა და აღკვეთის, ასევე ორგანიზაციათა მომართვებზე, მოქალაქეთა საჩივრებზე და შეტყობინებებზე რეაგირების მიზნით არაგეგმიური შემოწმებების განხორციელება;

რეგულირების ობიექტების მიერ გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესრულების ხელშემწყობი ღონისძიებების (პროგრამების) დანერგვა, მათ შორის, ამ მიზნით ელექტრონული საინფორმაციო სისტემების დანერგვა/განვითარება;

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის სფეროში თანამშრომელთა უწყვეტი სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლების უზრუნველყოფა;

დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

დაცული ტერიტორიების გაფართოება, ბუნებრივი ეკოსისტემების, ლანდშაფტებისა და ცოცხალი ორგანიზმების დაცვა და აღდგენა ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნების მიზნით;

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ, გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ გარეულ ცხოველთა და ველურ მცენარეთა გენოფონდის დაცვა ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესანარჩუნებლად;

უნიკალური და იშვიათი ორგანული, თუ არაორგანული ბუნებრივი წარმონაქმნების დაცვა მათი შენარჩუნების მიზნით;

დაცულ ტერიტორიებზე პათოლოგიური კვლევების ჩატარება, დაზიანებული ფართობების დადგენა და მავნებლებთან ბრძოლის მიზნით შესაბამისი პრეპარატების შექმნა;

დაცულ ტერიტორიებისათვის ტურიზმის მდგრადი განვითარების სტრატეგიის შემუშავების საფუძველზე ახალი ტურისტული სერვისების დანერგვა, რომლებიც თანხვედრაში არიან ეკოტურიზმის პრინციპებთან;

ბუნებრივ და ისტორიულ-კულტურულ გარემოში რეკრეაციის, ჯანმრთელობის დაცვისა და ტურიზმისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა საქართველოს ეკოტურისტული პოტენციალის გაზრდის მიზნით;

ტრადიციული სამეურნეო საქმიანობის დაცვის, აღდგენისა და განვითარების ხელშეწყობა თვითმყოფადი ისტორიულ-კულტურული გარემოს აღდგენისათვის და მის შესანარჩუნებლად.

სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

ტყის მართვის ქმედითი სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით სატყეო სფეროში არსებული საკანონმდებლო და მეთოდოლოგიური ბაზის სრულყოფა;

ტყის რესურსების მართვის არსებული ელექტრონული სისტემის შემდგომი განვითარება;

სააგენტოს თანამშრომელთა უწყვეტი სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

მერქნულ რესურსზე (მ.შ. სათბობი შეშა) მოთხოვნილების დაკმაყოფილების მიზნით ტყეკავების გამოყოფა;

ტყეების მრავალფუნქციური დანიშნულებით გამოყენების მექანიზმების შემუშავება;

ტყის მოვლისა და აღდგენის ღონისძიებების განხორციელება;

ტყეების ეფექტურად მართვისა და ფიზიკური დაცვის გაუმჯობესების მიზნით სააგენტოს ინსტიტუციონალური გაძლიერებისათვის საჭირო ღონისძიებების განხორციელება;

ტყის ფონდის ფუნქციონალური ზონირებისა და ტყის ინვენტარიზაციის ღონისძიებების განხორციელება, ტყის მდგომარეობის შესახებ მონაცემების მიღების, ანალიზისა და სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებების დაგეგმვის ეფექტური სისტემის შექმნა;

სახელმწიფო ტყის ფონდის დარეგისტრირებით ტყის ფონდის ტერიტორიების დაზუსტება, რითაც თავიდან იქნება აცილებული ტყის ფონდის ფრაგმენტაცია და ტყის ფართობების შემცირება.

სანერგე მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

მაღალი ხარისხის სარგავი მასალის (ნერგები) გამოყვანა ტყისა და ქარსაფარი ზოლების აღდგენა-განაშენიანებისათვის, მუნიციპალიტეტებისა და ქალაქგამწვანების, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და კერძო მოთხოვნების დაკმაყოფილებისათვის;

ტყის ჯიშთა სარგავი მასალის გამოყვანისათვის ტრადიციული მეთოდისა (ღია გრუნტში) და ასევე კონტინერული მეთოდის (სასათბურე მეურნეობაში) გამოყენება;

გამოყვანილი ნერგების სახეობების ზრდა.

გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა

სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისთვის გარემოსდაცვითი ინფორმაციის საჯაროობის უზრუნველყოფა;

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის ხელშეწყობის უზრუნველყოფა სათანადო ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების გზით;

გარემოსდაცვითი განათლება მდგრადი განვითარებისთვის - საქართველოს ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის კოორდინაციის უზრუნველყოფა;

საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების უზრუნველყოფა სხვადასხვა კამპანიების ორგანიზებით;

შესაბამისი სპეციალისტების მომზადების, გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ორგანიზების უზრუნველყოფა.

გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია

ჰიდრომეტეოროლოგიურ პარამეტრებზე სტანდარტული და სპეციალიზირებული დაკვირვების სისტემების შექმნა და დანერგვა;

შავი ზღვისა და მდინარეთა სანაპიროების დაცვა-რეაბილიტაცია სტიქიური ჰიდრო და მორფოდინამიკური მოვლენებისგან;

საშიში გეოლოგიური პროცესების პრევენცია და ჰიდროგეოლოგიური მონიტორინგის განხორციელება;

ატმოსფერული ჰაერის მონიტორინგისათვის ავტომატური სადგურების ეტაპობრივი შექმნა;

სანაპირო ზონების ინფრასტრუქტურის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფა, სანაპირო ზონებში მიმდინარე მორფოდინამიკურ პროცესებზე უარყოფითი ზეგავლენის თავიდან აცილებისა და რიგ შემთხვევაში აღნიშნული პროცესების გაუმჯობესების გზით;

სანაპირო ზონის დაცვა ანთროპოგენული ფაქტორის მავნე ზემოქმედებისგან, სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

ატმოსფერულ ჰაერზე დაკვირვების ავტომატური სადგურების მონაცემების საშუალებით ჰაერის დაბინძურებაზე უწყვეტი დაკვირვება და ქალაქების ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების რეალური სურათის მიღების უზრუნველყოფა;

ამინდის პირობების მიმართ განსაკუთრებით მგრძობიარე დარგების - ავიაციისა და საზღვაო ფლოტის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ;

მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების არსებული მდგომარეობის შეფასება და მომავალში მათი გამოყენების შესაძლებლობების დადგენა;

საკომუნიკაციო, ტურისტული და რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის შენარჩუნება-განვითარების ხელშეწყობა;

შავი ზღვის სანაპიროს განვითარების მოკლე და გრძელვადიანი პროგნოზის შემუშავება და ავარიული სიტუაციების თავიდან ასაცილებლად კონკრეტული პრევენციული ღონისძიებების დაგეგმვა;

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო

საგარეო პოლიტიკის განხორციელება

საერთაშორისო არენაზე ქვეყნის ინტერესების გატარება, საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტებისა და დასახული ამოცანების შესრულება;

საერთაშორისო თანამეგობრობის დახმარებით საქართველოს დეოკუპაციისა და ოკუპანტი სახელმწიფოს მხრიდან საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის პატივისცემის უზრუნველყოფა, ოკუპირებული ტერიტორიების არაღიარების პოლიტიკის განმტკიცება;

რუსეთზე საერთაშორისო თანამეგობრობის ზეწოლის გაძლიერების მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების გატარება, რათა მან სრულად შეასრულოს 2008 წლის 12 აგვისტოს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმება;

ევროკავშირთან საქართველოს პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტეგრაციის გაძლიერება;

ნატო–ში გაწევრიანების პროცესის ხელშეწყობა;

ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობის გაღრმავება და საქართველოს საგარეო პოლიტიკური მიზნების მიმართ მათი მხარდაჭერის უზრუნველყოფა;

აშშ–თან სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით გათვალისწინებული პროექტების განხორციელება და მისი როლის გაძლიერება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მხარდაჭერის პროცესში;

ლათინური ამერიკის, კარიბის ზღვის აუზის, აზიის, აფრიკის და ოკეანეთის სახელმწიფოებთან ორმხრივი ურთიერთობების განვითარება;

სუამისა და ბისეკის ფორმატში რეგიონული და რეგიონთაშორისი თანამშრომლობის გაძლიერება და კონკრეტული პროექტების განხორციელება;

ქართული პროდუქციისთვის ახალი ბაზრების მოპოვება, ქვეყნის ეკონომიკაში ინვესტიციების მოზიდვა;

უცხოეთში მყოფი საქართველოს მოქალაქეების უფლებების დაცვა, მათთვის შეღავათანი პირობების შექმნა და სოციალური უსაფრთხოების დონის ამაღლება;

მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა და საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში დასაქმებულ საჯარო მოხელეთა პროფესიული განვითარება და კვალიფიკაციის ამაღლება, ახალი პროგრამების შემუშავება და არსებულის დახვეწა;

მჭიდრო თანამშრომლობის დამყარება მსოფლიოს წამყვან დიპლომატიურ სკოლებთან და აკადემიებთან.

საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო

სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროების სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

ფიზიკური აღრზდისა, სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროში ქვეყნის ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი რეალიზების კოორდინაცია;

სპორტის განვითარებისათვის სათანადო პირობების შექმნა და ძირითად მიმართულებათა განსაზღვრა;

სპორტსმენტა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტის სფეროში კვალიფიკაციის ამაღლების კოორდინაცია, ერთიანი სპორტული კლასიფიკაციის შემუშავება და დამტკიცება, სპორტის სახეობათა, პროფესიული და მოყვარულთა სპორტული კლუბებისა და ორგანიზაციების სტატუსის განსაზღვრა;

სპორტულ ასოციაციებთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებთან და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა და მათი საქმიანობის ხელშეწყობა;

სპორტში აკრძალულ მასტიმულირებელ საშუალებათა გამოყენების აღმოფხვრის ღონისძიებათა განხორციელება;

სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროში საინვესტიციო და საქველმოქმედო საქმიანობის განხორციელების ხელშეწყობა;

ახალგაზრდა მეცნიერთა, სპორტსმენტა და შემოქმედთათვის სახელმწიფო მხარდაჭერა, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში სამეცნიერო-საგანმანათლებლო სფეროში სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და შესაბამის უწყებებთან ერთად მათი განხორციელება; თავისი კომპეტენციის ფარგლებში სპორტთან და ახალგაზრდობასთან დაკავშირებული კანონპროექტების შემუშავება;

სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროების განვითარებისათვის საჭირო სამშენებლო, სარეკონსტრუქციო და სარემონტო სამუშაოების წარმოება.

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები

ქვეყნის ნაკრები გუნდების მზადება და მონაწილეობა საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატები, პირველობები, მსოფლიო და ოლიმპიური თამაშები, საერთაშორისო ტურნირები, სასწავლო საწვრთნელი შეკრებები);

საქართველოს ჩემპიონატების, პირველობების ჩატარება, სპორტული რეზერვის და მაღალი კლასის სპორტსმენტა მომზადება;

ქართული ფეხბურთის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, საფეხბურთო ინფრასტრუქტურის განვითარება და მისი რეაბილიტაცია. ეროვნული, სხვადასხვა ასაკობრივი, ქალთა და ფუტსალის ნაკრებებისათვის ყველა საჭირო პირობების შექმნა;

ქართული რაგბის შემდგომი განვითარება და საერთაშორისო ასპარეზზე ღირსეულად წარმოჩენა;

ქართული კალათბურთის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, საკალათბურთო ინფრასტრუქტურის განვითარება და მისი რეაბილიტაცია, ეროვნული ნაკრები გუნდისა და სხვადასხვა ასაკობრივი ნაკრები გუნდებისათვის ყველა საჭირო პირობების შექმნა, შემდგომი წინსვლისათვის ხელშეწყობა და ყოველმხრივი დახმარება;

ოლიმპიური თამაშებისათვის მეტი ოლიმპიური ლიცენზიის მოსაპოვებლად საქართველოს ნაკრები გუნდების მზადება და ოლიმპიადებზე საქართველოს სპორტსმენტა მონაწილეობის ხელშეწყობა;

საქართველოს რეგიონებში ბავშვთა და მოზარდთა მასობრივი სპორტის განვითარება, საქართველოში სპორტული ინფრასტრუქტურის შექმნა და რეაბილიტაცია, მატერიალურ-ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, სპორტული დანიშნულების ობიექტების, დარბაზებისა და სტადიონების შეკეთება-აღდგენა;

საქართველოს კადეტთა და იუნიორთა ნაკრები გუნდების წევრობის კანდიდატების მომზადება;

ქართული სპორტის წარმატებების ამსახველი მასალების შეკრება, დაკომპლექტება, აღრიცხვა, შენახვა-დაცვა, შესწავლა და პოპულარიზაცია;

ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალი „თბილისი-2015“ თვის შესაბამისი სპორტული რეზერვის მომზადება სპორტის 9 სახეობაში.

სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები

საქართველოში მცხოვრები წამყვანი სპორტსმენებისა და მწვრთნელების, ნაკრებების მომსახურე პერსონალის, ოლიმპიური ჩემპიონების და საჭადრაკო ოლიმპიადების გამარჯვებულების, ვეტერანი სპორტსმენების და სპორტის მუშაკების ფინანსური მხარდაჭერა.

ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები

სხვადასხვა ქვეყნის სახელმწიფო ახალგაზრდულ სტრუქტურებთან თანამშრომლობა, ბავშვთა და ახალგაზრდული კავშირების სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერა და წახალისება, არაფორმალური განათლების ხელშეწყობა, თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტურად ხარჯვის ორგანიზება, საქართველოს ახალგაზრდობის ინტელექტუალური, სულიერი და ფიზიკური პოტენციალის გამოვლენა, ფორმირება და სრულყოფა;

მომავლის ბანაკის ორგანიზება დაბა ანაკლიაში;

ბავშვთა და ახალგაზრდობის შემოქმედებითი შესაძლებლობებისა და ინტერესების განვითარების მიზნით შესაბამისი პროცესის ორგანიზება, სხვადასხვა კატეგორიის სოციალურად დაუცველ ბავშვებზე ზრუნვის ხელშეწყობა, განსაკუთრებული ნიჭით დაჯილდოებული ბავშვებისა და ახალგაზრდების შემოქმედებითი პოტენციალის გამოვლენისათვის ხელშეწყობა, საინიციატივო ჯგუფებისათვის მასობრივი ახალგაზრდული ღონისძიებების, ახალგაზრდული დღეების, თამაშობების ორგანიზებაში დახმარების აღმოჩენა, ბავშვებისა და ახალგაზრდების საერთაშორისო ურთიერთობებისა და თანამშრომლობისათვის ხელშეწყობა და ამ მიზნით გაცვლითი პროგრამების განხორციელება;

პროგრამა „ახალგაზრდული ფესტივალი-2014“ ფარგლებში კულტურულ-შემოქმედებითი, შემეცნებითი და გასართობი ღონისძიებების მოწყობა, ქართველი ახალგაზრდების ჩართვა სხვადასხვა აქტივობებში, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა, ახალგაზრდების ცოდნისა და უნარების გაღრმავება სხვადასხვა მიმართულებით.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო

სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება

სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა;

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სისტემის გამართული ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და კონტროლი;

სისხლის სამართლის რეფორმაში ჩართულ უწყებებს, საერთაშორისო და ადგილობრივ ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავება და მიმდინარე რეფორმის მონიტორინგი;

სისხლის სამართლის რეფორმის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს ფარგლებში „სისხლის სამართლის კოდექსის“ გადასინჯვა, საპროცესო შეთანხმებისა და ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის რეფორმა;

დაზარალებულის უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესების, ასევე, სისხლის სამართლის პროცესში დაცვის მხარის უფლებების გაზრდისა და შეჯიბრებითობის უზრუნველსაყოფად საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება;

„ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის“ გადახედვა;

არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის ეროვნული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის შემუშავება;

კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს გაძლიერება, მისი როლის გაზრდა და ქმედით ორგანოდ გარდაქმნა;

საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის შესახებ არსებული საკანონმდებლო ბაზის გადასინჯვა, საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე პასუხისმგებელ პირთათვის ინფორმაციის თავისუფლების სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავება;

ინფორმაციის ერთიანი პორტალის პროექტის – data.gov.ge – დასრულება და გამართვა;

პროაქტიულად გამოსაქვეყნებელი ინფორმაციის ნუსხის შემუშავება;

საჯარო სამსახურში ეთიკის ნორმების, პასუხისმგებლობისა და ანგარიშვალდებულების მექანიზმების დასახვეწად, აგრეთვე, სავალდებულო დეკლარაციას დაქვემდებარებულ პირთა წრის გასავრცობად საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება;

შრომის კანონმდებლობის შემდგომი დახვეწის მიზნით საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება (ქალთა უფლებრივი მდგომარეობის შესახებ და სხვა) და იმპლემენტაცია.

გამოძიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა

პროგრამის ფარგლებში დანაშაულის დონის განსაზღვრისა და დანაშაულის წინააღმდეგ ეფექტიანი ბრძოლის მექანიზმის შესაქმნელად დაგეგმილია შემდეგი:

- ✓ დანაშაულის შესახებ სტატისტიკური მონაცემების დამუშავება და ანალიზი;
- ✓ საზოგადოების აქტიური ჩართულობით დანაშაულის დონის თაობაზე კვლევების ჩატარება;

- ✓ სისხლის სამართლის ეფექტიანი პოლიტიკის განხორციელება, რაც ხელს შეუწყობს დანაშაულის არსებული დონის შენარჩუნებას და უფრო ეფექტიანს გახდის პროკურატურის მონაწილეობას დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და დანაშაულის პრევენციის პროცესში;
- ✓ დანაშაულის პრევენციის სტრატეგიის პროექტის შემუშავება;
- ✓ პროკურატურის მუშაობის ეფექტიანობის განსაზღვრის მიზნით, შესაბამისი კვლევებისა და ანალიზის ჩატარება;
- ✓ პროკურორების დატვირთულობის გაანალიზება, რათა შესაძლებელი გახდეს ნორმალური დატვირთვის პირობებში ეფექტიანი საქმიანობა;
- ✓ ტრენინგსაჭიროებათა განსაზღვრა და პროკურორების გადამზადება კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით;
- ✓ პროკურორთა შეფასების სისტემის შემუშავება და იმპლემენტაცია;
- ✓ პრაქტიკაში არსებულ პრობლემურ საკითხებზე პროკურორთათვის რეკომენდაციების მომზადება;
- ✓ ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიზნით მთავარი პროკურატურის შენობის აღდგენითი-სარემონტო სამუშაოების განხორციელება, ასევე, დამატებითი ოთახების მოწყობა;
- ✓ სარემონტო სამუშაოების ჩატარება 3 საოლქო და 11 რაიონული პროკურატურის შენობაში;
- ✓ სატრანსპორტო საშუალებებისა და კომპიუტერული ტექნიკის განახლება, ასევე ქსელური ინფრასტრუქტურის მოდერნიზება.

ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვისა და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

სსიპ – საქართველოს ეროვნული არქივის შეუფერხებელი ფუნქციონირების ხელშეწყობა ადმინისტრაციული მართვისა და რეგულირების მიმართულებით;

ეროვნული საარქივო ფონდის – ელექტრონული დოკუმენტების არქივის შექმნა;

ეროვნული არქივის ტერიტორიული ერთეულების ცენტრალიზაცია;

მოქალაქეთა მომსახურების სისტემის სრულყოფის ღონისძიებების განხორციელება, მათ შორის ეფექტიანი მომსახურების მიზნით თანამშრომელთა ტრენინგები;

პროგრამული უზრუნველყოფის პარამეტრების განახლება-დახვეწა, ფონდის ციფრული ასლების შექმნისათვის საჭირო ტექნიკის შექმნა-მონტაჟი და მათი პროგრამული უზრუნველყოფა;

საცავებში არსებული დოკუმენტების შენახვის პირობების გაუმჯობესების მიზნით, თანამედროვე კლიმატკონტროლის სისტემების შექმნა და მონტაჟი;

ფიზიკური და იურიდიული პირების საინფორმაციო მომსახურება.

იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება

ტრენინგ-საჭიროებათა ანალიზის საფუძველზე ტრენინგების დაგეგმვისა და ორგანიზების განხორციელება როგორც იუსტიციის სამინისტროს სისტემის, ისე სხვა მოსამსახურეთა კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით;

ორი ტიპის კურსის – საბაზისო მომზადებისა და თანამშრომელთა გადამზადების განხორციელება. საბაზისო მომზადების კურსები განკუთვნილია სტაჟიორებისათვის იმ პრაქტიკული უნარ-ჩვევების გამომუშავების უზრუნველსაყოფად, რომელიც მათ პროფესიული საქმიანობის შესრულების დროს ესაჭიროებათ, ხოლო თანამშრომელთა გადამზადების კურსები და ტრენინგები ტრენინგსაჭიროებათა ანალიზის საფუძველზე ხორციელდება;

საჭიროებიდან გამომდინარე არსებულ ტრენინგ-მოდულებისა და სასწავლო კურსების მასალების განახლება ან ახალი სასწავლო მასალების შემუშავება;

სისტემის თანამშრომელთა შერჩევის ერთ-ერთი ეტაპის – ტესტირების ჩატარება კომპიუტერული სისტემის მეშვეობით.

ელექტრონული მმართველობის განვითარება

მონაცემთა გაცვლის ინფრასტრუქტურის უსაფრთხოების მიზნით ინფორმაციული უსაფრთხოების პოლიტიკისა და სტანდარტების ჩამოყალიბება, საკანონმდებლო ინიციატივების მომზადება და მიღება;

მონაცემთა გაცვლის სააგენტოს ფარგლებში მომუშავე ინციდენტებზე სწრაფი რეაგირების ჯგუფის გაწევრიანება საერთაშორისო ორგანიზაციებში. ამ წევრობის საფუძველზე, შესაბამისი საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან საჭიროებისამებრ როგორც სათანადო საკონსულტაციო მომსახურების, ისე ინციდენტებზე რეაგირებისას უშუალო დახმარების მიღება;

„საქართველოს სამთავრობო კარიბჭეს“ მოქალაქის პორტალის მეშვეობით მოქალაქეებისა და ბიზნეს სუბიექტებისთვის, ელექტრონული პირადობის მოწმობით ავტორიზაციის საფუძველზე, ყველა ის მომსახურების ხელმისაწვდომობა, რომელთაც სახელმწიფო სექტორი ახორციელებს;

მონაცემთა გაცვლის ინფრასტრუქტურის ფარგლებში ერთიანი სავაჭრო ქსელის სისტემის ამოქმედება, რომელიც საერთაშორისო ვაჭრობაში ჩართულ ორგანიზაციებსა და მოქალაქეებს მოემსახურება. აღნიშნული მომსახურება გულისხმობს სისტემაში ჩართულ სუბიექტებს შორის ინფორმაციის ელექტრონულად გაცვლას, აგრეთვე მონაწილე მხარეებისათვის პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნას;

ინფორმაციის ერთიანი სახელმწიფო რეესტრის შემდგომი განვითარება, რომელიც გულისხმობს მონაცემთა ბაზებისა და რეესტრების ანალიზსა და მოწესრიგებას, საჯარო სექტორში ინფორმაციის გაცვლისა და თავსებადობის უზრუნველყოფას რესურსების ეფექტიანად ხარჯვის პირობებში;

სახელმწიფო დაწესებულებებს შორის ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის ერთიანი სტანდარტის ჩამოყალიბება, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელი იქნება ოფიციალური დოკუმენტების მიმოქცევა სწრაფად და უსაფრთხოდ. დოკუმენტბრუნვის ერთიანი სტანდარტის შემუშავება და მისი მონაცემთა გაცვლის ინფრასტრუქტურაში ინტეგრირების განხორციელება.

ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მხარდაჭერის განვითარება

სსიპ - „სმართ ლოჯიკში“ მენეჯერული პროცესების დანერგვა სხვადასხვა უწყებებისათვის IT სერვისების სრული სპექტრის მიწოდების მიზნით, კერძოდ: ქსელური უზრუნველყოფა, ელ-ფოსტის სერვისი, ონლაინკომუნიკაციის საშუალებები, ტელევიდეოკონფერენცია, დროისა და დავალებების მართვის პროგრამული უზრუნველყოფა, უსაფრთხოების ერთიანი პოლიტიკის გატარება, არასასურველი და მავნე ელფოსტის, პროგრამებისა და ვირუსებისგან დაცვა, სახელმწიფო სტრუქტურებისათვის ერთიანი IT-მხარდაჭერის სატელეფონო ცენტრის შექმნა და ინციდენტების მართვა, ციფრული სატელეფონო სერვისი სახელმწიფო ორგანიზაციებში დასაქმებულთა კომპიუტერული ტექნიკის ადგილზე მომსახურება და სხვა სერვისები, რომლებიც აუცილებელია თანამედროვე გარემოში სრულყოფილი ოპერირებისათვის;

თანამედროვე საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებისა და ერთიანი სახელმწიფო ქლაუდის (Government Cloud of Georgia) საფუძველზე, სახელმწიფო სტრუქტურებში არსებული და მომავალში შესაძენი IT-ინფრასტრუქტურული რესურსების გაზიარება, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს დანახარჯებს და დაიზოგება ინფრასტრუქტურის ადმინისტრირებაზე გაწეული როგორც ადამიანური, ისე ფინანსური რესურსიც.

დანაშაულის პრევენცია და ინოვაციური პროგრამები

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს საგრანტო პროგრამის განვითარება, კოორდინაცია და მონიტორინგი, დანაშაულის პრევენცია და კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირების რეაბილიტაცია და რესოციალიზაცია, მათ შორის, ყოფილი მსჯავრდებულების რესოციალიზაცია-რეაბილიტაცია;

დანაშაულის რეციდივის თავიდან აცილების ხელშეწყობა, რევერალის სისტემის შემუშავება და შესაბამისი დახმარების აღმოჩენა;

არასრულწლოვანთა განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის მენეჯმენტი და დასახელებული პროგრამის სახელმწიფოს მასშტაბით გავრცელების ხელშეწყობა. აღნიშნული პროგრამა ნაკლებად მიმე დანაშაულის პირველად ჩამდენ არასრულწლოვანს შესაძლებლობას აძლევს, პროკურორის დისკრეციის საფუძველზე განერიდოს სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობას და გადამისამართდეს სერვისებში.

სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესების მიზნით მონაცემთა ბაზების ტექნოლოგიურ სრულყოფა, მონაცემთა ხარისხის მართვის სისტემის დანერგვა და ამის საფუძველზე მონაცემთა ბაზების დახვეწა;

პიროვნების მოშორებული იდენტიფიკაციის სისტემის განვითარება, რომელიც სრულყოფილი მონაცემთა ბაზების პირობებში შესაძლებელს გახდის სააგენტოს სერვისების დიდი ნაწილის ელექტრონულ პლატფორმაზე გატანას. აღნიშნული საშუალებას მისცემს ნებისმიერ მსურველს, მომსახურება მიიღოს დისტანციურად და ნაკლები დანახარჯით;

2014 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს – საკრებულოს და საქართველოს დედაქალაქის - თბილისის მერის არჩევნებისათვის ამომრჩეველთა ერთიანი სიის ფორმირების მიზნით ბიომეტრიული რეგისტრაციის განხორციელება, რომლის საფუძველზეც მაღალი სიზუსტით დადგინდება ამომრჩეველთა მონაცემები და რაოდენობა;

ახალი სერვისების განვითარების მიმართულებით ინოვაციების მართვის პროცესის დანერგვა, რაც უზრუნველყოფს ახალი შესაძლო სერვისების იდენტიფიცირებას და მათ შემოწმებას მომხმარებელთა მიმღებლობის კუთხით;

ახალი პროდუქტის/სერვისის შექმნის პროცესის სტანდარტიზაცია, მეთოდოლოგიურად გამართვა და პროდუქტის/სერვისის მიზანშეწონილობის ანალიზი;

ინფორმაციული უსაფრთხოების მიმართულებით უსაფრთხოების პოლიტიკისა და მისი თანმდევი დოკუმენტების შემუშავება;

სსიპ - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მასშტაბით ინფორმაციული აქტივების აღწერა, ინფორმაციული უსაფრთხოების შესახებ ტრენინგების ჩატარება, ინფორმაციის გადინების პრევენციის, არასანქცირებული წვდომის აღმოჩენისა და პრევენციის სისტემის დანერგვა;

საჯარო ინფორმაციის პროაქტიული მიწოდების უზრუნველსაყოფად ვებ-გვერდის დამუშავება და განვითარება, რომელზეც მარტივად მოძიებადი იქნება სათანადო ინფორმაცია, მათ შორის სსიპ - სტრატეგიული განვითარების სააგენტოს სტრატეგიის ამსახველი დოკუმენტის, სააგენტოს მუშაობის ექვსი თვის შედეგების და წლიური ანგარიშები;

ადამიანური რესურსების განვითარებისა და ორგანიზაციული ცოდნის დაგროვების მიზნით თანამშრომელთა შეფასების, განვითარების ეფექტიანი სისტემის დანერგვა, სააგენტოსთვის მნიშვნელოვანი ცოდნისა და საჭირო უნარების შეფასება, თანამშრომელთა გადამზადება, საუკეთესო ადამიანური რესურსების შენარჩუნების, ადამიანურ რესურსებში არსებული ნაკლოვანებების გამოვლენის მიზნით თანამშრომელთა შეფასებისა და მოტივაციის სისტემის შემუშავება, ორგანიზაციული ცოდნის დაგროვების კუთხით დასაგროვებელი ცოდნის ტიპების იდენტიფიცირდება და მისი გაზიარების სტანდარტების შემუშავება;

ინფრასტრუქტურული პროექტების ფარგლებში სსიპ - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს რამდენიმე ტერიტორიული სამსახურის ინფრასტრუქტურის განახლება, საზოგადოებრივი ცენტრების მშენებლობა და არქივების კონსოლიდირების განხორციელება.

საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

ქვეყნის სამისამართო სისტემის მოწესრიგების ღონისძიებების ფარგლებში ქვეყნის ყველა ქალაქისა და სხვა დასახლებული პუნქტების დამისამართების სამუშაოების განხორციელება;

სახელმწიფო გეოდეზიური გეგმური და სიმაღლური საფუძვლის შესაქმნელად საჭირო მუდმივმოქმედი რეფერენსული GPS სადგურების ქსელის გაფართოება, არსებული სახელმწიფო გეგმური გეოდეზიური ქსელის რეკონსტრუირება, გეოდეზიური პუნქტების მოკვლევა და დაზიანებულის აღდგენა, საჭიროების შემთხვევაში ახლის მონტაჟი, გეოდეზიური პუნქტების კოორდინატებისა და სიმაღლეების განსაზღვრა ახალ სახელმწიფო სისტემაში, ძველსა (1942 წლის) და ახალ სახელმწიფო კოორდინატთა სისტემებს შორის ურთიერთდამოკიდებულების განსაზღვრა, სიმაღლური სანიველირო რეპერების მოკვლევა და ახალი სვლების ადგილზე დათვალიერება-შესწავლა (რეკოგნოსცირება), საჭირო ადგილებში არსებული სანიველირო რეპერების აღდგენა და ახლების დამაგრება, არსებული გრავიმეტრიული პუნქტების მოკვლევა და აღდგენა, უმაღლესი სიზუსტის სანიველირო ქსელის შექმნაზე პროექტის შემუშავება, დაპროექტებული სანიველირო სვლების მიხედვით საჭირო ადგილებში გრავიმეტრის დასაყენებლად მოედნების მოწყობა და გრავიმეტრიული პუნქტების დამაგრება, უმაღლესი სიზუსტის სანიველირო სვლების გატარება, ჩატარებული სანიველირო სვლების პირველადი დამუშავება და საბოლოო გაწონასწორება გრავიმეტრიულ მონაცემებზე დაყრდნობით;

ახალი ციფრული ტოპოგრაფიული რუკების შექმნის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

მიწის კადასტრისა და რეგისტრაციის ღონისძიებების ფარგლებში პრობლემური არელების შერჩევა, გამოკვლევა და საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა, სახელმწიფო ამზომველების ქსელის ფორმირება, მიწის ნაკვეთების აზომვების განხორციელება GEO-CORS-ის გამოყენებით;

საარქივო დოკუმენტების მოწესრიგება-სისტემატიზაციის მიმართულებით კარტოგრაფიული მასალების, აერო-ფოტო-გადაღებების პასპორტების, შესრულებული სამუშაოების ტექნიკური ანგარიშების სკანირების განხორციელება და სახელმწიფო გეოდეზიური ქსელების კატალოგებისა და საადრიცხვო წიგნების ციფრულ მატარებელზე გადატანა;

ციფრული, კომპიუტერული საძიებო სისტემის შექმნა;

უძრავი ქონების შეფასების სისტემის შექმნის მიზნით უძრავი ქონების ბაზრის ანალიზის სისტემის (ონლაინ რეპორტინგი) შემუშავება და ანალიზის სისტემის ვებ ხელმისაწვდომობა;

ცენტრალიზების გეგმის შესაბამისად საარქივო მასალებისა და ძველი სარეგისტრაციო მონაცემების დამუშავება, აღნიშნული მასალების დიგიტალიზაცია, ელექტრონული არქივის შექმნა;

კორპორატიული სამართლის სრულყოფის მიზნით უცხოური კანონმდებლობის ანალოგების თარგმნა, შესწავლა და სამართლებრივი აქტების პროექტების მომზადება და მათი განხილვა როგორც საჯარო ინსტიტუციებთან, ისე არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და სამოქალაქო საზოგადოებასთან;

ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიზნით სასერვერო ინფრასტრუქტურის, პერსონალური კომპიუტერებისა და სხვა აპარატული თუ პროგრამული უზრუნველყოფების განახლება.

აღსრულების ეროვნული ბიუროს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

სააღსრულებო და არასააღსრულებო (გამარტივებული წარმოების, სესხის მონიტორინგისა და ფაქტების კონსტატაციის) მომსახურების ხარისხიანად და ეფექტიანად წარმართვის მიზნით მომსახურების სათანადო სტანდარტების შექმნა და დანერგვა, მომსახურების ხარისხის კონტროლის სისტემის განვითარება, ახალი მომხმარებლების მოზიდვის კუთხით და აღსრულების ეროვნული ბიუროს ცნობადობის გასაზრდელად ღონისძიებების განხორციელება;

ნორმატიული აქტების სისტემატიზაცია და მთარგმნელობითი ცენტრის განვითარება

მაღალკვალიფიციური თარჯიმნების მიერ, საქართველოს ნორმატიული აქტების თარგმნა ინგლისურ ენაზე და ევროკავშირის კანონმდებლობის თარგმნა ქართულ ენაზე;

თარგმნილი სამართლებრივი აქტების ვებგვერდზე ოპერატიულად განთავსება და მათი სრული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა დაინტერესებული მომხმარებლისათვის, „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნეს“ ვებგვერდის რუსულენოვანი ვერსიის შექმნა;

იურიდიული ლიტერატურის მომზადება, ბეჭდვა, გავრცელება.

იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

ხარისხის მართვის ღონისძიებების განხორციელება, გეგმურ კვლევათა ერთობლიობა, რომლებიც მოიცავს მომხმარებელთა კმაყოფილების, მისტიკურ, თვისობრივ კვლევებს;

მომსახურების ხარისხის განვითარების კუთხით კადრების კვალიფიკაციის ამაღლება სხვადასხვა მიმართულებებით;

იუსტიციის სახლების მიერ მისაწოდებელი სერვისების გეოგრაფიული არეალის გაფართოება, რაც გამოიხატება საქართველოს მასშტაბით დამატებითი ფილიალების გახსნით;

იუსტიციის სახლში სხვა სტრუქტურების სერვისების ინტეგრაციის ფარგლებში ანალიზის ჯგუფების ჩამოყალიბება. მათ მიერ იმ სახელმწიფო სტრუქტურების წინა ხაზის ოპერაციების შესწავლა, რომელთა სერვისების გადმოტანა თვისობრივად ხელს არ შეუშლის ამ სერვისების განხორციელებას და შესაძლებელს გახდის გადმოტანის შედეგად მიღებული საერთო სარგებლისა და სამომხმარებლო კმაყოფილების ზრდას. სამუშაო ჯგუფების მიერ, სტრატეგიული შეთავაზებების მომზადება და

აღსრულება იმ კომერციული ორგანიზაციებისთვის, რომელთა ინტერესთა სფეროშიც არის მოთხოვნადი (წინა ხაზის) ოპერაციების ორგანიზაციის გარეთ გატანა (Outsourcing);

იუსტიციის სახლების ცნობადობის ზრდის ფარგლებში იმ მარკეტინგული და PR-ლონისძიებების ჩატარება, რომელთა საშუალებითაც მოხდება პროექტის სტრატეგიული უპირატესობების მიზნობრივ მომხმარებლამდე მიტანა;

სოციალური მედიის განვითარება და ელექტრონული საშუალებებით ინფორმაციის გაზიარება დისტანციური მომხმარებლისთვის, ადგილობრივი მასშტაბით გეგმიური ხასიათის შეხსენებითი სარეკლამო რგოლებისა და განახლებების მიწოდება ქვეყნის შიგნით არსებული მომხმარებლისთვის. საერთაშორისო მასშტაბით სამთავრობო და კერძო კომერციული საკომუნიკაციო და წარმომადგენლობითი არხების (კონფერენციები, გამოფენები, შეხვედრები) გამოყენებით იუსტიციის სახლების ცნობადობის ზრდა.

საქართველოს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს

პენიტენციური სისტემის პოლიტიკის შემუშავება და მართვა.

საერთაშორისო სტანდარტების პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავება და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

სამინისტროს ურთიერთობების კოორდინაცია სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებთან და ორგანიზაციებთან, თანამშრომლობის ხელშეკრულებებისა და მემორანდუმების გაფორმება;

პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების დაწესებულებებში სამედიცინო საქმიანობის ორგანიზება, რეგულირება და კონტროლი.

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების სისტემის ჩამოყალიბება:

- ✓ თავისუფლება აღკვეთილთა ყოფითი და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება;
- ✓ პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების დაწესებულებებში არსებული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და საწარმოო ზონის შექმნა;

სრულყოფილი პრობაციის სისტემა:

- ✓ თავისუფლების შეზღუდვის დაწესებულებების ამოქმედება;
- ✓ პრობაციის სააგენტოს ადმინისტრაციული შესაძლებლობების განვითარება;
- ✓ სარეაბილიტაციო პროგრამების განვითარება და საზოგადოების ჩართულობის ხელშეწყობა;

უფასო იურიდიული დახმარება:

- ✓ იურიდიულ დახმარებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა;
- ✓ მაღალი ხარისხის მომსახურების უზრუნველყოფა;
- ✓ მაღალი საზოგადოებრივი ცნობადობა იურიდიული დახმარების სისტემის შესახებ;
- ✓ იურიდიული დახმარების სამსახურის საქმიანობის დამოუკიდებლობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა.

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემისათვის თანამშრომელთა მომზადება და პროფესიული განვითარება

სისტემის პერსონალის პროფესიული მომზადება-გადამზადების გზით სისხლის სამართლის რეფორმის განხორციელების, ევროპის საბჭოსა და გაეროს სტანდარტების დანერგვის, ადამიანის უფლებათა დაცვის, დანაშაულის პრევენციის და მსჯავრდებულის სოციალური რეაბილიტაციის ხელშეწყობა;

ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემის დანერგვა და სასწავლო პროგრამების განვითარება;

სტრატეგიული თანამშრომლობის გაღრმავება სხვადასხვა სახელმწიფო, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან;

სისტემაში მისაღები კანდიდატების ტესტირების სისტემის დანერგვა და კანდიდატთა ტესტირების უზრუნველყოფა;

პენიტენციური სისტემის თანამშრომლები სწავლებისათვის სახელმძღვანელოების მომზადება.

ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა უზრუნველყოფა ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურებით.

სასჯელაღსრულების სისტემაში ჯანდაცვის რეგულირება და ადმინისტრირება;

სასჯელაღსრულების სისტემაში გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა გავრცელების პრევენცია;

პირველადი ჯანდაცვის რგოლის ფუნქციონირება და შესაბამისი სამედიცინო მომსახურების მიწოდება;

ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა უზრუნველყოფა სამკურნალწამლო საშუალებებით;

ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთათვის სპეციალიზებული სამედიცინო მომსახურების მიწოდება სასჯელაღსრულების სისტემასა და მის გარეთ;

მსჯავრდებულთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესება პათიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების დაწესებულებებში აივ, ტუბერკულოზის, ჰეპატიტი C-ს პრევენციის, დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის უზრუნველყოფით;

მსჯავრდებულთათვის ფსიქიატრიული დახმარების უზრუნველყოფა;

წამალდამოკიდებულ პირთათვის მკურნალობისა და რეაბილიტაციის უზრუნველყოფა;

სამედიცინო პერსონალის პროფესიული განვითარება;

სასჯელალსრულების დაწესებულებებში ეპიდემიოლოგიური კონტროლი და მეთვალყურეობა.

საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო

შეიარაღებული ძალების მზადყოფნის შენარჩუნება და ამაღლება

საქართველოს შეიარაღებული ძალების ქვედანაყოფების საბრძოლო მზადყოფნის შენარჩუნება; გაერთიანებული/გენერალური შტაბის და შეიარაღებული ძალების სტრუქტურული ოპტიმიზაცია; კონცეპტუალური და დოქტრინული ბაზის განვითარება; თავდაცვითი ოპერაციების წარმოებისათვის საჭირო შესაძლებლობების გაუმჯობესება; ბუნებრივი და ტექნოგენური კატასტროფების დროს სამოქალაქო ხელისუფლების მხარდაჭერა.

სამხედრო განათლების ერთიანი პოლიტიკის ჩამოყალიბება; ერთიანი დოქტრინული სისტემის განვითარება; სასწავლო-საწვრთნელი დაწესებულებების ეფექტურობის გაზრდა; შეიარაღებული ძალების სპეციალისტების მომზადება-გადამზადება არსებული საჭიროებების მიხედვით.

თანამშრომლობა ნატო-საქართველოს კომისიის, ყოველწლიური ეროვნული პროგრამის, დაგეგმვისა და მიმოხილვის პროცესის, ნატო-საქართველოს სამხედრო თანამშრომლობის სამუშაო გეგმის, ნატოს ნდობის ფონდის და პროფესიული განვითარების პროგრამების ფარგლებში; ნატოს ეგიდით წარმოებულ ავღანეთში მიმდინარე საერთაშორისო უსაფრთხოების მხარდამჭერი ძალების ოპერაციასა და მისი შემდგომი პერიოდის დაგეგმვისა და განხორციელების პროცესში მონაწილეობა; ნატოს სწრაფი რეაგირების ძალებში მონაწილეობა.

საყაზარმე, სამხედრო-სასწავლო დაწესებულებების და საინჟინრო-საფორტიფიკაციო და სააეროდრომე ინფრასტრუქტურის ზრდა და გაუმჯობესება;

სამხედრო განათლების განვითარება

კადეტების უზრუნველყოფა პროფესიული მომზადებით, საცხოვრებელი პირობებით, სასურსათო ულუფით (კვებით), სანივთე ქონებით, უნიფორმით, სამედიცინო დაზღვევით, სასწავლო ლიტერატურით და სოციალური პირობებით;

„ტრენერთა მომზადების პროექტის“ ფარგლებში ეროვნული თავდაცვის აკადემიის სექტორში არსებული ინტელექტუალური რესურსის რაციონალურად გამოყენება; დისტანციური სწავლების სისტემის პროექტის დანერგვა სასწავლო პროცესში თანამედროვე, მოქნილი, ეფექტიანი მეთოდით; ურთიერთგაგების მემორანდუმების გაფორმება უცხოურ უნივერსიტეტებთან და მათ ფარგლებში ორმხრივი ერთობლივი პროექტების განხორციელება; უცხოელი ექსპერტებისა და მრჩეველების მოწვევა აკადემიაში, გამოცდილების გაზიარება, სასწავლო პროგრამებსა და სილაბუსებზე მუშაობა და მათი დახვეწა; სამომავლოდ სამაგისტრო პროგრამების ამუშავება და ფუნქციონირება აკადემიაში; NATO-ს DEEP-ის პროგრამასთან (სამხედრო განათლების განვითარების პროგრამა) მჭიდრო თანამშრომლობა;

NATO-ს პარტნიორობა მშვიდობისათვის კონსორციუმის PFP-C სამუშაო ჯგუფებში აქტიური მონაწილეობა;

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს პერსონალის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა და პენსიონერთა (საქართველოს თავდაცვის სამინისტროდან დათხოვნილი კომპენსაციის/ პენსიის მიმღები სამხედრო ან სპეციალური წოდების მქონე მოსამსახურე) და მათი ოჯახის წევრთა, ასევე დაღუპულ სამხედრო მოსამსახურეთა ოჯახის წევრთა და სამოქალაქო პირთა სათანადო სამედიცინო მომსახურების გაწევა; პაციენტთა ამბულატორიული, სტაციონალური მკურნალობა, სამედიცინო რეაბილიტაცია და დისპანსერიზაცია; პაციენტთა მკურნალობის შედეგების ანალიზი და მკურნალობის ხარისხისა და ეფექტურობის ამაღლების ღონისძიებების გატარება.

თავდაცვის სფეროში სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა

თავდაცვის სფეროში სამეცნიერო კვლევების განხორციელება; საწარმოო ბაზის განახლება და თანამედროვე სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა, საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში არსებული ტექნიკის აღდგენა და მოდერნიზება; ახალგაზრდა ტექნიკოსთა სკოლის შექმნა; ვადაგასული, გამოუყენებელი საბრძოლო მასალების, იარაღისა და სამხედრო ტექნიკის დახარისხება და უტილიზაცია, ასევე ფეთქებადი ნივთიერებების გადამუშავება; ჰუმანიტარული განადმევითი საქმიანობის კოორდინაცია.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება

ქვეყანაში საზოგადოებრივი წესრიგის, დანაშაულთა რაოდენობისა და მოქალაქეთა უსაფრთხოების არსებული დონის შენარჩუნებისა და გაუმჯობესებისათვის, საქართველოს სახელმწიფო საზღვარზე, სასაზღვრო ზოლში, სასაზღვრო ზონაში, საქართველოს საზღვაო სივრცესა და საქართველოს იურისდიქციისადმი დაქვემდებარებულ გემებსა და საფრენ საშუალებებზე კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა პრევენციისათვის, გამოვლენისა და აღკვეთისათვის, აგრეთვე საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოებისა და წესრიგის უზრუნველყოფისათვის სამინისტროს ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, არსებული ავტოპარკის მუდმივი განახლება, სამინისტროს სისტემის თანამედროვე აღჭურვილობითა და შესაბამისი ინვენტარით უზრუნველყოფა, ინოვაციური თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა, საზოგადოების უფრო მეტად ინფორმირება სამინისტროში მიმდინარე რეფორმებთან და ზოგად საქმიანობასთან დაკავშირებით;

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ, ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის სისტემის ჩამოყალიბების, ორგანიზებულ დანაშაულზე სამართლებრივი და საზოგადოებრივი რეაგირების გააქტიურების და დანაშაულის პრევენციის განხორციელების ხელშეწყობა;

საერთაშორისო თანამშრომლობის კუთხით საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, ოპერატიულ-სამმეზრო ინფორმაციის გაცვლა, ერთობლივი ოპერაციების ჩატარება და სხვა მსგავსი ღონისძიებების განხორციელება, რომლებიც ხორციელდება პოლიციის ატაშეების, ორმხრივი ხელშეკრულებების, ნაცვალგების პრინციპის და საერთაშორისო, მათ შორის, რეგიონული ორგანიზაციების მეშვეობით;

არალეგალური მიგრაციის პროცესების ეფექტური მართვის მიზნით, სამინისტროს სისტემაში არალეგალ მიგრაციის საკითხებზე მომუშავე სტრუქტურული ქვედანაყოფის შექმნა, აგრეთვე არალეგალ მიგრანტთა განთავსების ცენტრის აღჭურვა;

არალეგალ მიგრანტთა გამოვლენის პროგრამის დანერგვა, რომლის დანიშნულებაც მიგრანტის შესახებ იმ ინფორმაციის შეგროვება და ასახვა პროგრამაში, რომელიც დაკავშირებულია ქვეყნის ტერიტორიაზე მათ ლეგალურ თუ არალეგალურ ყოფნასთან. სისტემა მოახდენს იმ პირის იდენტიფიცირებას, რომელსაც არ აქვს ქვეყანაში ლეგალურად ყოფნის საფუძველი. მონაცემთა ბაზაზე დაყრდნობით, მიგრაციის სამსახური განახორციელებს უცხოელთა ქვეყანაში ყოფნის მონიტორინგს;

კინოლოგიის სამსახურის ინფასტრუქტურის განვითარება და თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად მოწყობა/აღჭურვა;

ადამიანის უფლებების დაცვისა და დაკავებულთა უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით, ადამიანის უფლებების დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა, არაადამიანური მოპყრობის აღკვეთა და სისხლის სამართლებრივ საქმეებზე დაკავებული და ადმინისტრაციულ პატიმრობაში მყოფი პირებისათვის მაქსიმალურად უსაფრთხო გარემოს შექმნა. შესაბამისი ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება;

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან ერთად გეგმავს პრევენციული სახის ერთობლივი ღონისძიებების გატარება ნარკომანიასთან ბრძოლის კუთხით;

ქვეყნის მასშტაბით ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული (ქბრბ) საფრთხეებისადმი ერთიანი მექანიზმის ჩამოყალიბება, რომელიც ორიენტირებული იქნება ქბრბ ინცინდენტების მართვის ისეთ კომპონენტებზე, როგორებიცაა პრევენცია, გამოვლენა, მზადყოფნა და რეაგირება. ქბრბ კუთხით არსებული მდგომარეობის მუდმივი შესწავლისა და შეფასების, ახალი საფრთხეების, რისკებისა და გამოწვევების საფუძველზე, სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის პერიოდული განახლება, ასევე აღნიშნული მიმართულებით შსს-ს შესაძლებლობების განვითარება;

ევროკავშირისა და საქართველოს შორის სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციის დიალოგის ფარგლებში აღებული ვალდებულებების თანახმად, საქართველოში ევროკავშირისა და საერთაშორისო სტანდარტების დაცვით ორგანიზებული დანაშაულის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური ჩარჩოს ჩამოყალიბება. შსს-ს შესაძლებლობების შემდგომი განვითარება ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის კუთხით;

ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლის კუთხით არსებული მდგომარეობის შესწავლა, ანალიზი, ადამიანებით ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის 2013-2014 წლების სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული შსს-ს მიერ ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების მონიტორინგი და შესაბამისი ღონისძიებების გატარება.

ეროვნული საგანძურისა და დიპლომატიური წარმომადგენლობების დაცვის უსაფრთხოების დონის ამაღლება

დიპლომატიური მისიების და მათი ხელმძღვანელების რეზიდენციების, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სახელმწიფო ობიექტების, ეროვნული საგანძურისა და საპატრიარქოს ობიექტების დაცვა.

დაცვის პოლიციის ავტოფარეხის რეკონსტრუქცია, ავტოპარკის განახლება და ობიექტებისათვის, რომლებიც მუდმივ მეთვალყურეობას საჭიროებენ, საგუშაგო ჯიხურების დამზადება და მათი მონტაჟი;

საპატრულო-საგუშაგო ჯგუფის ეკიპირების განახლება;

დაცვის მუშაკების პროფესიული დონის ამაღლების მიზნით სასროლეთის (ტირის) დარბაზის მშენებლობა.

სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიგიტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება

საშუალო რგოლის პროფესიონალი კადრების მომზადებისათვის და პოლიციელის პროფესიის პოპულარიზაციისათვის, სისტემის გაჯანსაღებისათვის, პოლიციელის კარიერულ წინსვლისა და თანმიმდევრული სისტემის შექმნისათვის, სამაგისტრო პროგრამის „პოლიციის მაგისტრი“ განხორციელება.

არსებული შენობა ნაგებობების სათანადოდ აღჭურვა შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით.

კონტრაბანდული ტვირთების (მათ შორის რადიაქტიული ნივთიერებების) ბრუნვის, სახელმწიფო და რეგიონალური უსაფრთხოების ხელყოფის აღკვეთის მიზნით, რადიაციის აღმომჩენი დეტექტორისა და ბარგის სკანირების აპარატის დამონტაჟება იმიტირებულ საკონტროლო გამშვებ პუნქტში.

შემთხვევის ადგილის დათვალიერებასთან დაკავშირებული ღონისძიებების სწორად ჩატარების მიზნით კრიმინალისტიკური კაბინეტს მოწყობა, რომელიც უზრუნველყოფს პროფესიული უნარ-ჩვევების გამომუშავებას.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა

სამინისტროს მოსამსახურეთა, თადარიგში დათხოვნილ პირთა მათი ოჯახების წევრთა და სამინისტროს სასწავლო დაწესებულებების მსმენელთა სამედიცინო უზრუნველყოფა;

სამინისტროს თანამშრომელთა ავადობისა და შრომისუუნარობის შემცირება, საჭიროების შემთხვევაში დისპანსერიზაცია, სამკურნალწამლო საშუალებებით უზრუნველყოფა, სტაციონალური მკურნალობა, ავადობის მიზეზების შესწავლა, დაჭრილთა სამედიცინო რეაბილიტაცია, პენსიონერთა და უნარშეზღუდულთა სამედიცინო შემოწმება;

დადგენილი წესით სამხედრო-საექიმო კომისიის ორგანიზება და ჩატარება. შესაძლო საბრძოლო მოქმედებების დროს დაჭრილთათვის სამედიცინო დახმარების აღმოჩენა და ევაკუაციის ორგანიზება.

სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა

სახელმწიფო რეზერვების მატერიალურ ფასეულობათა ოპერაციების წარმოება, უიმედო დებიტორული დავალიანებების ბალანსიდან მოხსნა და ჩამოწერა.

ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

NATO-სთან საქართველოს თანამშრომლობის გაღრმავება და წლიური ეროვნული პროგრამით გათვალისწინებული რეფორმების განხორციელება;

NATO-ში ინტეგრაციის დინამიკის შენარჩუნების უზრუნველყოფა და ალიანსთან შედეგზე ორიენტირებული პოლიტიკური დიალოგის წარმოება;

ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის (ENP AP) წარმატებული განხორციელება;

„ევროკავშირის აღმოსავლეთ სამეზობლოსთან პარტნიორობის“ (Eastern Partnership) ფორმატში და „პარტნიორობა მობილურობისათვის“ (Mobility Partnership) ფარგლებში თანამშრომლობის განვითარება;

ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების შესახებ, რომელიც შეიცავს ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებას (DCFTA), ხელმოწერის მიზნით სამუშაოების დასრულება და მისი განხორციელება;

საქართველო-ევროკავშირის შორის სავიზო რეჟიმის გამარტივებისა და რეადმისიის ხელშეკრულების ეფექტიანი განხორციელება;

ევროკავშირის დახმარების პროგრამებისა და ინსტრუმენტების სრულფასოვანი და მასშტაბური ამოქმედების ხელშეწყობა.

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

სამშობლოდან სხვადასხვა მიზეზის გამო წასული მოსახლეობის მაქსიმალური ჩართვა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში, შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან თანამშრომლობით მისთვის კონკრეტული პროექტების შეთავაზება და მათი პოპულარიზაცია;

ყოველწლიურად საქართველოში დიასპორის დღის აღნიშვნა და ამ დღისადმი მიძღვნილ კულტურულ ღონისძიებებში ქართული დიასპორის წარმომადგენელთა ჩართვა;

საზღვარგარეთ ქართული სახლების არეალის გაფართოება;

საქართველოში და საზღვარგარეთ ბიზნესფორუმების გამართვა, ქართული კომპანიების დიასპორულ ორგანიზაციებთან დაკავშირება, უცხოეთში მოღვაწე ქართველი ბიზნესმენებისათვის საინვესტიციო პროექტების შეთავაზება და საქართველოში უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად ქართული დიასპორის კავშირების გამოყენება.

რეინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის შემწყნარებლობისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის ეროვნული კონცეფციისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელების ხელშეწყობა;

გამყოფი ხაზით დაშორიშორებულ მოსახლეობას შორის ნდობის აღდგენა, ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები მოსახლეობის საქართველოს სამართლებრივ და სახელმწიფოებრივ სივრცეში მოქცევა;

რეინტეგრაციის მიზნით ჩართულობის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის განხორციელება.

საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია

საარჩევნო გარემოს განვითარება

რეფერენდუმის/პლებისიტის გამართვა, საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოების წევრთა და საჯარო ხელისუფლების თანამდებობიდან პირთა ასარჩევად საყოველთაო არჩევნების ჩატარების უზრუნველყოფა;

არჩევნების და რეფერენდუმის/პლებისიტის მონაწილეთა მიერ თავიანთი კანონიერი უფლებების დაუბრკოლებლად განხორციელების უზრუნველყოფა;

არჩევნების პროცესთან დაკავშირებული სამოქალაქო აქტივობების მხარდაჭერა და ამომრჩეველთა სამოქალაქო და საარჩევნო კულტურის ამაღლება;

ამომრჩეველთა ინფორმირების ინსტრუმენტების შექმნა, პროფესიული ეთიკის ელემენტების გაძლიერება, სავალდებულო ტრენინგების, სერთიფიცირების, დისტანციური და ელექტრონული სწავლების მეთოდების დანერგვა;

ეფექტიანი საკომუნიკაციო არხების განვითარება, დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა, მედიის, სოციალური ქსელების და პირდაპირი კავშირების გამოყენება;

საარჩევნო პროცესების დაგეგმვა, ყველა ტიპის არჩევნების ჩატარების ორგანიზაციული, სამართლებრივი და ტექნიკური უზრუნველყოფა.

არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები

არჩევნების ჩატარების უზრუნველყოფა საქართველოს კონსტიტუციისა და საარჩევნო კოდექსის შესაბამისად;

ყველა ტიპის არჩევნების დაგეგმვა, მათი სამართლებრივი, ორგანიზაციული, ფინანსური და ტექნიკური უზრუნველყოფა, საარჩევნო კამპანიის წარმართვა;

საარჩევნო ადმინისტრაციის მოხელეთა და დაინტერესებულ პირთა სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლება ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობის გზით;

ყოველი არჩევნების წინ ქვეყნის მასშტაბით არსებული საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრთა ტრენინგების ჩატარება.

საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა

საარჩევნო რეფორმების ხელშეწყობა;

კომპეტენციის ფარგლებში მონიტორინგის განხორციელება;

ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობა;

საარჩევნო ადმინისტრაციის მოხელეთა სერტიფიცირების ჩატარება;

პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის განვითარებისა და ჯანსაღი, კონკურენტუნარიანი პოლიტიკური სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობისათვის „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით გათვალისწინებული ფონდის ფუნქციების შესრულება.

პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება

„მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის განვითარებისა და ჯანსაღი კონკურენტუნარიანი პოლიტიკური სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, პოლიტიკური პარტიების საარჩევნო კამპანიის ფინანსური მხარდაჭერა;

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან იმ პარტიების დაფინანსება, რომლებმაც ბოლო საპარლამენტო არჩევნებში ან ბოლო ადგილობრივი თვითმმართველობის საერთო არჩევნებში მიიღეს მონაწილე ამომრჩეველთა ხმების 3% ან მეტი;

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, პოლიტიკური პარტიებისათვის (კვლევები, სწავლება, კონფერენციები, მივლინებები, რეგიონული პროექტები) სახელმწიფო ბიუჯეტით განსაზღვრული თანხების განაწილების უზრუნველყოფა;

არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის საარჩევნო თემატიკაზე საგრანტო კონკურსების ჩატარება და გრანტებისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტით განსაზღვრული თანხების განაწილების უზრუნველყოფა.

სასამართლო სისტემა

სასამართლო სისტემის მთელი ქვეყნის მასშტაბით გამართული ფუნქციონირებისათვის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციის სასამართლოებში ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემის დანერგვა;

მოსამართლეთა ვაკანტური ადგილების ეტაპობრივად შევსება. შესაბამისად საკვალიფიკაციო გამოცდებისა და კონკურსების ორგანიზება, მოსამართლედ გამწესება იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ;

ნაფიცი მსაჯულების და მსაჯულობის კანდიდატების უზრუნველყოფა კანონმდებლობით დადგენილი ყველა იმ ხარჯის ანაზღაურებით, რომელიც დაკავშირებულია მათ მიერ საკუთარი მოვალეობის შესრულებასთან;

საქართველოს უზენაესი და საკონსტიტუციო სასამართლოების გამჭირვალობის და საჯაროობის პროცესის გაგრძელება;

მოსამართლეთა ჯანმრთელობის დაზღვევით უზრუნველყოფა; საზოგადოებისათვის სასამართლო რეფორმის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება.

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის ფუნქციონირების გაძლიერების ღონისძიებები

საქართველოს მთელს ტერიტორიაზე, თავისუფლების შეზღუდვის ადგილებში ადამიანის უფლებათა დაცვის მდგომარეობაზე გეგმიური და არაგეგმიური მონიტორინგის განხორციელება;

წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის პრევენციის მიზნით რეკომენდაციების შემუშავება;

თავისუფლების შეზღუდვისა და აღკვეთის დაწესებულებებში განთავსებულ პირთა უფლებების დარღვევის შესახებ განცხადებების განხილვა და მათზე რეაგირება;

საქართველოს სახალხო დამცველის სპეციალიზებული ცენტრების (ბავშვის და ქალის უფლებათა ცენტრი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებების დაცვის ცენტრი) და სახალხო დამცველის რეგიონული ოფისების მუშაობის მხარდაჭერა;

სამოქალაქო განათლების მიზნით სოციალური რეკლამის დამზადება და მედია საშუალებებში განთავსება;

საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშების გამოცემა, თარგმნა და სხვადასხვა დონეზე წარდგენა;

ადამიანის უფლებათა თემაზე სხვადასხვა პუბლიკაციების გამოცემა და გავრცელება;

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის მიერ მოქალაქეთა უფლებათა დარღვევის შესახებ შემოსული განცხადებების/საჩივრების მიღება, რეგისტრაცია, სტრუქტურულ ერთეულებზე გადანაწილება შემდგომი განხილვა და შესაბამისი რეაგირება;

საქართველოს მოქალაქეთა, უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა, აგრეთვე კერძო სამართლის იურიდიულ პირთა, პოლიტიკურ და რელიგიურ გაერთიანებათა განცხადებებისა და საჩივრების განხილვა;

ეთნიკურ და რელიგიურ უმცირესობათა უფლებების ეფექტური დაცვა, დისკრიმინაციისა და ქსენოფობიის გამოვლინებების წინააღმდეგ ბრძოლა, ტოლერანტობის კულტურის განმტკიცება და სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა.

სსიპ – კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო

თავისუფალი მეწარმეობისა და კონკურენციის განვითარების ხელშეწყობა;

ბაზრის ლიბერალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით, სახელმწიფო ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მხრიდან ბაზარზე შესვლის ადმინისტრაციული, სამართლებრივი და დისკრიმინაციული ბარიერების დაუშვებლობა;

კონკურენციის შემზღვევადი სახელმწიფო დახმარებებისა და მიზნობრივი პროგრამების დაუშვებლობა;

სახელმწიფო შესყიდვების პროცედურების კანონიერების მონიტორინგი და ზედამხედველობა;

სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელებისას საჯაროობის, გამჭვირვალობის, სამართლიანობისა და არადისკრიმინაციულობის პრინციპების დაცვა, კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების ზუსტად შესრულებისა და ანგარიშების, ჯანსაღი კონკურენციის, სახელმწიფო შესყიდვების მონაწილეთა რაციონალური და თავისუფალი არჩევანის შესაძლებლობის უზრუნველყოფა;

სახელმწიფო შესყიდვების ერთიანი ელექტრონული სისტემის ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და მის მიმართ საზოგადოების ნდობის ამაღლება;

კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების მარეგულირებელი კანონმდებლობის სრულყოფა, საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებთან და საუკეთესო პრაქტიკასთან მისი შესაბამისობის უზრუნველყოფა.

სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი

სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა

სტატისტიკური საქმიანობისას გამოსაყენებელი სტატისტიკური სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიების შემუშავება;

სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამების შემუშავება;

სტატისტიკური კვლევების მართვის და განხორციელების მიზნით საჭირო საკადრო და ადმინისტრაციული რესურსებით უზრუნველყოფა;

სტატისტიკური კვლევების ფინანსური, მატერიალურ-ტექნიკური და ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური საშუალებით მხარდაჭერა;

სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამა

ქვეყნისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სტატისტიკური კვლევების მომზადება, განხორციელება და შედეგების გავრცელება, ეროვნული ანგარიშების წარმოებისთვის დაუკვირვებადი ეკონომიკის მოცულობის განსაზღვრა ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით, ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალისა და საინვესტიციო მიკრო კლიმატის შეფასება, სამომხმარებლო ფასებისა და მწარმოებელთა ფასების ინდექსების გაანგარიშება, ბიზნეს სექტორში (აგრეთვე არაკომერციულ ორგანიზაციების სექტორში) მიმდინარე მოვლენების და პროცესების ანალიზი, შრომის სტატისტიკის მაჩვენებლების გაანგარიშება სამეწარმეო და არასამეწარმეო სფეროში კერძო და სახელმწიფო სექტორში, მიმდინარე დემოგრაფიული კვლევა;

მოსახლეობის ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის შეფასების მიზნით მოსახლეობის უთანაბრობის, დასაქმებისა და უმუშევრობის, შემოსავლებისა და ხარჯების და სხვა მაჩვენებლების დადგენა;

სასოფლო მეურნეობათა შერჩევითი გამოკვლევა, სოფლის მეურნეობის შესახებ მიმდინარე სტატისტიკური მონაცემების მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება, ტურიზმისა და ენერგორესურსების მოხმარების სტატისტიკის კვლევა;

მოსახლეობის საყოველთაო აღწერა

საქართველოს მოსახლეობის აღწერის საკოორდინაციო სამთავრობო კომისიის 2013 წლის 2 აპრილს დამტკიცებული საქართველოს მოსახლეობის 2014 წლის საყოველთაო აღწერის პროგრამისა და სამოქმედო გეგმისა შესაბამისად საქართველოს მოსახლეობის 2014 წლის საყოველთაო აღწერის ჩატარება.

სსიპ – საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო

სტაბილური ეკონომიკური განვითარების, მოსახლეობის დასაქმებისა და ცხოვრების დონის გაუმჯობესების მიზნით ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

ქვეყნის საინვესტიციო შესაძლებლობებზე ცნობადობის ამაღლება;

წინა წლებში შემოსული და პოტენციური უცხოელი ინვესტორებისათვის საინფორმაციო მომსახურების გაწევა და მათ მიერ წამოწყებული სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობა;

ქვეყნისათვის პრიორიტეტულ სექტორებში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით საჭირო სამუშაოების ჩატარება.

მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამები და მათი დაფინანსება

ათასი ლარი

დასახელება	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ	2017 წელი სულ
საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	59,531.7	62,508.6	65,633.4	68,916.0
საკანონმდებლო საქმიანობა	52,091.0	54,695.6	57,430.4	60,302.0
საბიბლიოთეკო საქმიანობა	6,990.7	7,340.0	7,707.0	8,093.0
ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	450.0	473.0	496.0	521.0
საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	9,000.0	9,000.0	9,000.0	9,000.0
საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	1,800.0	1,800.0	1,800.0	1,800.0
საქართველოს მთავრობის კანცელარია	10,000.0	10,000.0	10,000.0	10,000.0
სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	12,250.0	12,863.0	13,505.0	14,181.0
საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	54,500.0	26,600.0	55,800.0	27,000.0
საარჩევნო გარემოს განვითარება	6,770.2	6,800.0	7,000.0	7,100.0
არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	28,000.0	0.0	29,000.0	0.0
საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა	650.0	700.0	700.0	800.0
პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება	19,079.8	19,100.0	19,100.0	19,100.0
საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	2,615.0	2,700.0	2,700.0	2,700.0
საქართველოს უზენაესი სასამართლო	5,545.0	5,600.0	5,600.0	5,600.0
საერთო სასამართლოები	35,000.0	36,100.0	38,100.0	40,100.0
საერთო სასამართლოების სისტემის განვითარება და ხელშეწყობა	34,085.0	35,100.0	37,100.0	39,100.0
მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება	915.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0
საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	1,500.0	1,500.0	1,500.0	1,500.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ფოთში	900.0	900.0	900.0	900.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	650.0	650.0	650.0	650.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ქუთაისში	800.0	800.0	800.0	800.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	800.0	800.0	800.0	800.0

დასახელება	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ	2017 წელი სულ
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	650.0	650.0	650.0	650.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	650.0	650.0	650.0	650.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	650.0	650.0	650.0	650.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ რუსთავში	800.0	800.0	800.0	800.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	700.0	700.0	700.0	700.0
ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	2,300.0	2,300.0	2,300.0	2,300.0
დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	850.0	850.0	850.0	850.0
რეინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	1,350.0	1,350.0	1,350.0	1,350.0
საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	190,800.0	196,000.0	201,100.0	208,200.0
სახელმწიფო ფინანსების მართვა	33,779.0	33,779.0	33,779.0	33,779.0
შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება	131,000.0	136,000.0	141,000.0	148,000.0
ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	16,521.0	16,521.0	16,521.0	16,521.0
ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა	8,300.0	8,300.0	8,300.0	8,300.0
საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება	1,200.0	1,400.0	1,500.0	1,600.0
საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	29,400.0	31,700.0	32,600.0	33,100.0
ეკონომიკური პოლიტიკა და სახელმწიფო ქონების მართვა	17,770.0	19,470.0	20,000.0	20,000.0
ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება	980.0	980.0	1,000.0	1,000.0
სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება	1,800.0	1,800.0	1,650.0	1,650.0
აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება	450.0	450.0	450.0	450.0
ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	4,900.0	5,500.0	6,000.0	6,500.0
საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში საჰაერო ხომალდების აფრენა-დაფრენისათვის საჭირო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება (მათ შორის, წინა	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0

დასახელება	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ	2017 წელი სულ
წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვა)				
საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	902,185.0	1,078,400.0	1,144,550.0	1,284,550.0
რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	4,740.0	4,850.0	5,050.0	5,050.0
საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	498,335.0	633,870.0	677,500.0	747,500.0
რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	193,700.0	229,680.0	242,000.0	302,000.0
წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	159,235.0	110,000.0	110,000.0	110,000.0
იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა	46,175.0	100,000.0	110,000.0	120,000.0
საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	190,950.0	185,000.0	185,000.0	185,000.0
სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება	8,800.0	8,800.0	8,900.0	8,900.0
გამოძიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა	27,000.0	27,000.0	27,000.0	27,000.0
ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	7,400.0	7,400.0	7,400.0	7,400.0
იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება	2,900.0	2,900.0	2,900.0	2,900.0
ელექტრონული მმართველობის განვითარება	3,200.0	3,200.0	3,200.0	3,200.0
ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მხარდაჭერის განვითარება	2,000.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
დანაშაულის პრევენცია და ინოვაციური პროგრამები	1,500.0	1,500.0	1,500.0	1,500.0
სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	44,850.0	44,900.0	45,000.0	45,000.0
საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	44,900.0	38,500.0	37,300.0	37,300.0
აღსრულების ეროვნული ბიუროს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	27,600.0	28,000.0	29,000.0	29,000.0
ნორმატიული აქტების სისტემატიზაცია და მთარგმნელობითი ცენტრის განვითარება	800.0	800.0	800.0	800.0
იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა**	20,000.0	20,000.0	20,000.0	20,000.0
საქართველოს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო	156,500.0	158,110.0	158,110.0	158,110.0

დასახელება	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ	2017 წელი სულ
პენიტენციური სისტემის პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	4,625.0	4,625.0	4,625.0	4,625.0
სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა	137,869.0	139,075.0	139,075.0	139,075.0
სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სისტემისათვის თანამშრომელთა მომზადება და პროფესიული განვითარება	1,006.0	1,010.0	1,010.0	1,010.0
ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა უზრუნველყოფა ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურებით	13,000.0	13,400.0	13,400.0	13,400.0
საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	80,060.0	85,060.0	85,062.0	90,062.0
საგარეო პოლიტიკის განხორციელება	79,707.0	84,700.0	84,712.0	89,712.0
მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში	353.0	360.0	350.0	350.0
საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	666,100.4	717,403.1	752,577.2	791,796.3
შეიარაღებული ძალების მზადყოფნის შენარჩუნება და ამაღლება	585,846.0	635,000.0	665,000.0	695,000.0
სამხედრო განათლების განვითარება	22,213.0	23,150.0	24,150.0	25,150.0
საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს პერსონალის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	11,800.0	12,000.0	16,000.0	19,000.0
თავდაცვის სფეროში სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	46,241.4	47,253.1	47,427.2	52,646.3
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	673,600.0	704,100.0	724,600.0	755,100.0
საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება	549,861.0	579,720.0	599,400.0	629,200.0
ეროვნული საგანძურისა და დიპლომატიური წარმომადგენლობების დაცვის უსაფრთხოების დონის ამაღლება	114,948.0	115,500.0	116,000.0	116,500.0
სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, სარეკლამო ფონდების დიგიტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება	5,450.0	5,500.0	5,500.0	5,500.0
შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	3,063.0	3,100.0	3,400.0	3,600.0
სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	278.0	280.0	300.0	300.0
საქართველოს დაზვერვის სამსახური	5,000.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	973,400.0	1,078,650.0	1,192,900.0	1,292,300.0
განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	15,273.0	15,550.0	16,600.0	17,000.0
ზოგადი განათლება	478,686.0	518,400.0	590,600.0	670,800.0
პროფესიული განათლება	36,823.0	38,700.0	40,800.0	46,500.0
უმადლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კვლევების პროგრამა	318,570.0	325,000.0	348,900.0	363,000.0
საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება	89,748.0	115,000.0	120,000.0	124,000.0

დასახელება	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ	2017 წელი სულ
ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს - მეორე პროექტი (ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაცია)	34,300.0	66,000.0	76,000.0	71,000.0
საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	94,750.0	97,800.0	98,850.0	100,900.0
საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	4,465.0	4,465.0	4,465.0	4,500.0
ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ	45,016.0	45,220.0	45,635.0	46,100.0
სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა	19,720.0	20,815.0	20,900.0	21,400.0
კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა	19,805.0	21,100.0	21,600.0	22,600.0
კულტურის სფეროს მდგრადობის უზრუნველყოფის და ფინანსური ძლიერების პროგრამა	5,744.0	6,200.0	6,250.0	6,300.0
საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო	48,000.0	53,000.0	53,000.0	53,000.0
იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	6,934.0	6,934.0	6,934.0	6,934.0
განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება	41,066.0	46,066.0	46,066.0	46,066.0
საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	2,701,550.0	2,865,090.0	3,095,170.0	3,266,840.0
შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	50,450.0	50,490.0	49,770.0	49,240.0
სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა	1,920,705.0	2,016,700.0	2,117,500.0	2,223,500.0
ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამა	711,564.0	772,900.0	917,900.0	984,100.0
სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	18,831.0	25,000.0	10,000.0	10,000.0
საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო	103,800.0	142,800.0	156,100.0	59,700.0
ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	4,900.0	4,900.0	4,900.0	4,900.0
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება	4,800.0	4,800.0	4,800.0	4,800.0
ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია	48,400.0	14,000.0	50,000.0	50,000.0
სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	45,700.0	119,100.0	96,400.0	0.0
საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	292,420.0	312,800.0	332,900.0	353,200.0
სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა	255,810.0	265,000.0	283,000.0	301,000.0

დასახელება	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ	2017 წელი სულ
სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედობა	27,282.0	29,300.0	30,300.0	31,500.0
მევენახეობა-მელვინების განვითარება	9,328.0	18,500.0	19,600.0	20,700.0
საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო	42,730.0	46,350.0	47,300.0	46,228.0
გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა	4,930.0	4,930.0	4,930.0	5,000.0
გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა	5,840.0	6,000.0	6,300.0	6,700.0
დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	9,590.0	10,900.0	11,470.0	9,028.0
სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	16,410.0	18,500.0	18,500.0	19,100.0
სანერგე მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	520.0	510.0	550.0	650.0
გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა	440.0	410.0	350.0	450.0
გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია	5,000.0	5,100.0	5,200.0	5,300.0
საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	50,660.0	53,660.0	55,660.0	56,660.0
სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროების სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	2,976.0	3,000.0	3,000.0	3,000.0
სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები	35,940.0	38,060.0	40,060.0	41,060.0
სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები	4,384.0	4,000.0	4,000.0	4,000.0
ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები	7,360.0	8,600.0	8,600.0	8,600.0
საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	48,000.0	48,000.0	48,000.0	48,000.0
დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	42,500.0	42,500.0	42,500.0	42,500.0
სახელმწიფო ობიექტების მოვლა-შენახვა	5,500.0	5,500.0	5,500.0	5,500.0
საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	2,380.0	2,500.0	2,625.0	2,755.0
სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	39,000.0	43,000.0	44,100.0	48,900.0
სსიპ – კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო	3,680.0	3,680.0	3,680.0	3,680.0
სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
საქართველოს საპატრიარქო	25,000.0	25,000.0	25,000.0	25,000.0
სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი	14,594.3	0.0	0.0	0.0
საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა სიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	150.0	14,865.4	14,865.4	14,865.4
ა(ა)იპ – ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქიის საგანმანათლებლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	1,858.0	1,858.0	1,858.0	1,858.0
საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ნინოს სახელობის ობოლ, უპატრონო და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა	958.4	1,094.0	1,094.0	1,094.0

დასახელება	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ	2017 წელი სულ
პანსიონატისათვის გადასაცემი გრანტი				
საქართველოს საპატრიარქოს ბათუმის წმინდა მოწამე ეკატერინეს სახელობის სათნოების სავანისათვის გადასაცემი გრანტი	260.8	260.8	260.8	260.8
საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	446.9	696.0	696.0	696.0
წმინდა გიორგი მთაწმინდელის მონასტერთან არსებული სარეაბილიტაციო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	230.0	200.0	200.0	200.0
საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	2,000.1	1,916.1	1,916.1	1,916.1
საქართველოს საპატრიარქოს ა(ა)იპ – ტბელ აბუსერიძის სახელობის უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	2,448.4	1,109.7	1,109.7	1,109.7
ა(ა)იპ – სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციის და ადაპტაციის ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	100.0	100.0	100.0	100.0
საქართველოს საპატრიარქოს ტელევიზიის სუბსიდირების ღონისძიებები	800.0	300.0	300.0	300.0
ა(ა)იპ – ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის სასწავლო ცენტრისთვის გადასაცემი გრანტი	500.0	400.0	400.0	400.0
ა(ა)იპ ფოთის საგანმანათლებლო და კულტურულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი	653.1	2,200.0	2,200.0	2,200.0
სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	21,500.0	22,000.0	22,000.0	23,000.0
სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	15,160.0	8,380.0	7,300.0	6,500.0
სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა	3,882.0	3,780.0	3,800.0	3,800.0
სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამა	2,478.0	2,600.0	2,600.0	2,600.0
მოსახლეობის საყოველთაო აღწერა	8,800.0	2,000.0	900.0	100.0
სსიპ - საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური	1,200.0	1,200.0	1,200.0	1,200.0
სსიპ - საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო	2,400.0	2,400.0	2,400.0	2,400.0
საინვესტიციო პოლიტიკის დაგეგმვა და მართვა	1,192.0	1,192.0	1,192.0	1,192.0
ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა	1,208.0	1,208.0	1,208.0	1,208.0
სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიურო	600.0	600.0	600.0	600.0
პერსონალური ინფორმაციის დაცვის ინსპექტორის აპარატი	550.0	550.0	550.0	550.0

შენიშვნა*: მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელ პროგრამებზე მიმართული სახსრებში აგრეთვე გათვალისწინებულია საჯარო სამართლის იურიდიული პირების და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების კანონმდებლობით ნებადართული სხვა (არასაბიუჯეტო) შემოსავლების საპროგნოზო მოცულობები.

შენიშვნა*: სსიპ - იუსტიციის სახლის საკუთარი შემოსავლები (20 მლნ ლარი) წარმოადგენს სსიპ - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს (10 მლნ ლარი), სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოსა (8 მლნ ლარი) და აღსრულების ეროვნული ბიუროს (2 მლნ ლარი) მიერ მოქალაქეთა სერვისებით მომსახურების უზრუნველყოფად გადასარიცხ თანხას.